
BARANYA MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM

STRATÉGIAI PROGRAM „ELŐKÉSZÍTŐ FÁZIS”

Készült a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet alapján.

Pécs, 2021. január 18.

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	3
1 A tervezési folyamat eljárásainak, a tervezés tárgykörének és körülményeinek leírása.....	16
2 A megyei területfejlesztési stratégia célrendszere	21
2.1 A stratégiai célrendszer leírása.....	21
2.2 A stratégiai célrendszer viszonyrendszere	34
2.3 Baranya és a szomszédos megyék, illetve Pécs MJV területfejlesztési céljainak kapcsolata.....	36
3 A prioritások azonosítása.....	45
3.1 I. prioritás: A helyi termelésen alapuló gazdaság megerősítése a lokális gazdasági környezet integrált fejlesztésével	48
3.2 II. prioritás: Külső erőforrásokra is támaszkodó, a termelési kapacitások növelésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése a megyében	56
3.3 III. prioritás: A piaci igényekhez rugalmasan illeszkedő képzési struktúra kialakítása és fejlesztése.....	68
3.4 IV. prioritás: Az élhetőbb települések, élhetőbb közösségek kialakulását szolgáló komplex fejlesztések, egészségtudatosság és egészségügyi prevenció az egészséges munkaképes társadalom biztosítása érdekében.....	78
3.5 V. prioritás: A természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló és klímatudatos környezetgazdálkodás feltételeinek megteremtése.....	91
3.6 VI. prioritás: Az elérhetőség javítása, fenntartható közlekedési rendszerek létrehozásának előmozdítása	105
4 Tervezékísérő eljárások.....	113
4.1 A területi (környezeti, társadalmi, gazdasági) hatásvizsgálat eredményei, főbb megállapításai.....	113
4.2 A fejlesztési program készítését alátámasztó projektgyűjtési folyamat bemutatása	115

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (továbbiakban: Tftv.) 2011. decemberi módosításával – amely 2012. január 1-én lépett hatályba – a jogalkotó a területfejlesztési feladatokat területi szinten a megyei önkormányzatok hatáskörébe utalta.

Ehhez kapcsolódóan a megyei önkormányzat kiemelt területfejlesztési feladata a 2014-2020-as uniós programidőszakhoz kapcsolódó fejlesztések megalapozásával összefüggésben a megyei területfejlesztési koncepció, **területfejlesztési program** és a kapcsolódó uniós részdokumentumok elkészítése.

A Tftv., a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, a 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználásának tervezésével és intézményrendszerének kialakításával összefüggő aktuális feladatokról szóló 1600/2012. (XII. 17.) Korm. határozat, valamint a 2014-2020 közötti források területi koordinációjának kereteiről szóló 1115/2013. (III. 8.) számú Korm. határozat előírásainak megfelelően, a Tftv. 11.§ (1) a) pontja által adott felhatalmazásuknál fogva a megyék területfejlesztési koncepciót és programot készítettek a 2014-2020 közötti uniós hétéves pénzügyi periódus helyi szinten felhasználható forrásainak a felhasználására, illetve **a jogszabály értelmében felelősek a 2021-2027 közötti időszak területi (megyei) fejlesztéspolitikai dokumentumainak elkészítéséért, a fejlesztések területi koordinációjáért.** A területi tervek aktualizálása a 2021-2027 közötti uniós tervezési időszak fejlesztési dokumentumainak tervezését és (elsősorban a területi operatív program esetében) végrehajtását is támogatja.

A megyei területfejlesztési program középtávon értelmezett programdokumentum, mely 7-10 éves időtávban fogalmazza meg a megye terület- és vidékfejlesztéshez kapcsolódó vállalásait, határozza meg a **koncepcióban megfogalmazott célok megvalósulását elősegítő intézkedéseket.** A Pénzügyminisztérium által kiadott tervezési útmutatónak megfelelően a Baranya Megyei Területfejlesztési Program a kidolgozása az ún. **teljes tervezéssel** történt.

Ennek megfelelően a területfejlesztési koncepciók és területfejlesztési programok stratégiai programrésze valamennyi helyi, térségi fejlesztési szükségletet számba veszi, a tervezés így a lehetséges finanszírozási forrásoktól függetlenül minden meglévő igényre reflektál. A területfejlesztési program operatív programrésze ugyancsak teljes tervezéssel készül, az alábbi szempontok szerint tovább konkretizálva a térségi fejlesztési igények megfogalmazását:

- meg kell határozni a tervezett fejlesztések területi specifikumait, ahol csak lehetséges;
- a finanszírozó forrás (uniós forrás esetén uniós alap) definiálása is történjen meg az egyes tervezett fejlesztések esetében, tervezett forrásösszeg megjelölésével;
- a tervezett fejlesztések elvárt eredményét elérhető és mérhető indikátorokkal szükséges alátámasztani, ahol csak lehetséges.

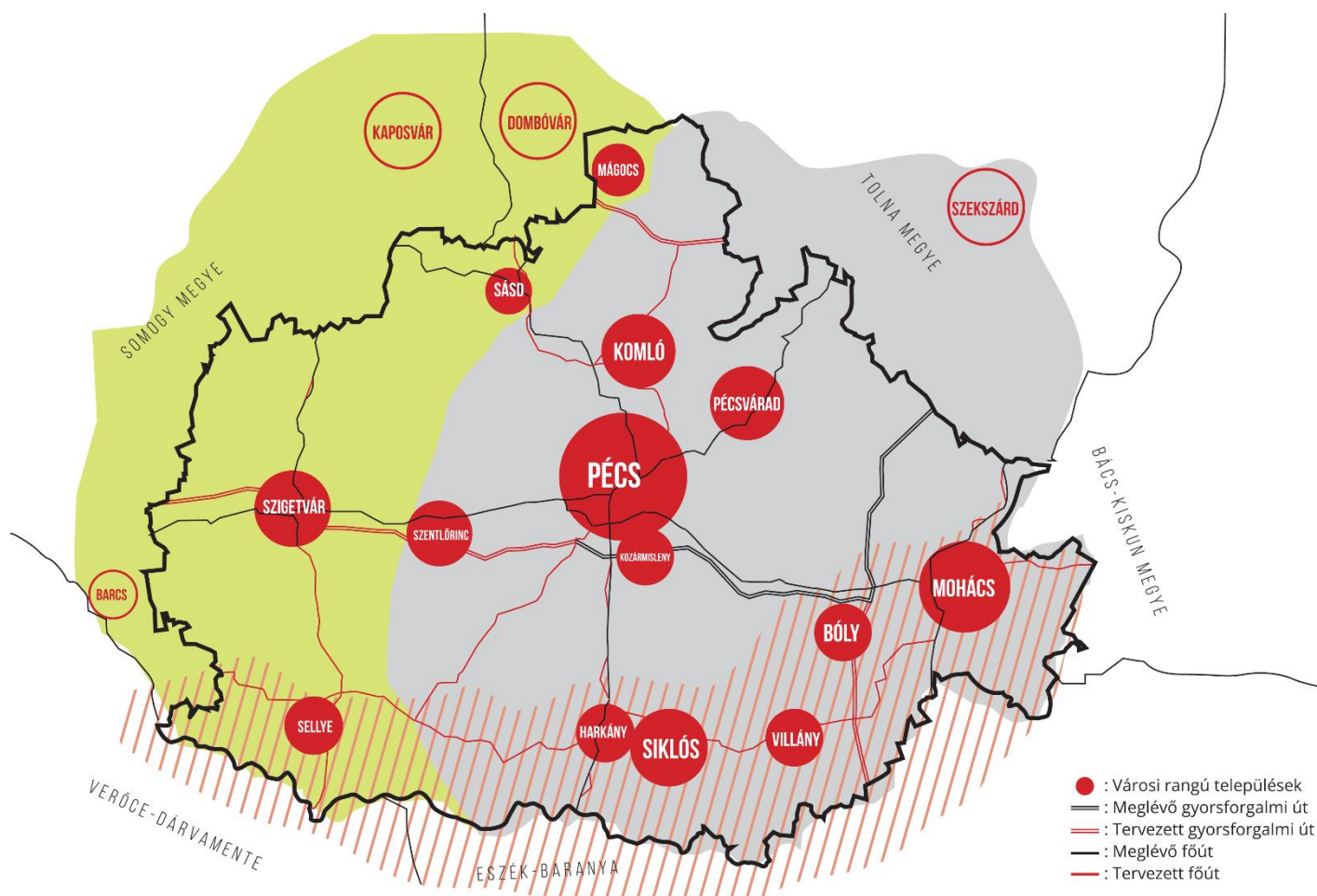
Ennek megfelelően a területfejlesztési program stratégiai programrésze valamennyi helyi, térségi fejlesztési szükségletet számba veszi, a tervezés így a lehetséges finanszírozási forrásoktól függetlenül minden meglévő igényre reflektál. A megyei területfejlesztési program stratégiai fejezeteit az 1-4. fejezetek alkotják.

A programdokumentum stratégiai fejezeteiben a tervezési környezet ismertetését követően a program alapját képező, a koncepcióban már lefektetett átfogó és **stratégiai célok** kerülnek röviden bemutatásra, melyek az alábbiak:

- Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása
- Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése,
- A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés,
- Társadalmi felzárkózás elősegítése,
- Stratégiai erőforrások fenntartható használata,
- Elérhetőség és mobilitás javítása,
- Nemzetközi növekedési centrummá válás.

Baranya megyében az egyes térségek eltérő fejlettségi szintje, ill. területi sajátosságai okán is kiemelten fontos a tématerületi, szakterületi célkitűzések mellett ún. területi célokat is megfogalmazni. Ennek megfelelően a területfejlesztési program megvalósítása során az alábbi, már a területfejlesztési koncepcióban lefektetett **területi célokat**, az ezek mentén tett **területi lehatárolásokat** szükséges fokozottan figyelembe venni.

1. Ábra: A területi célok térképi ábrázolása

- Hátrányos helyzetű, fejletlen gazdaságú térségek komplex fejlesztése Baranya megye nyugati, északnyugati és délnyugati felén (Sellyei Járás, Szigetvári Járás, Hegyháti Járás, Szentlőrinci Járás nyugati része)
- Gazdasági szerkezetváltó, növekedési centrumtársaság Baranya megye központi és keleti részén
- Dél-baranyai drávamenti határtérség (az Ormánságtól Mohácsig, illetve a Villányi-hegységtől délre található területek) fejlesztése

Szintén a programdokumentum stratégiai fejezeteiben kerül meghatározásra és részletesen bemutatásra a koncepcióra építve a megye középtávú céljait szolgáló **6 prioritás** és annak intézkedésrendszere, amely az alábbi összefoglaló táblázatban kerül bemutatásra.

1. Táblázat: A területfejlesztési program prioritás- és intézkedés-rendszere

Prioritások	Tervezett intézkedések	Beavatkozási területek
I. prioritás: A helyi termelésen alapuló gazdaság megerősítése a lokális gazdasági környezet integrált fejlesztésével	1.1.: A mezőgazdasági, illetve kézműves termékek helyben történő feldolgozását, és értékesítését ösztönző fejlesztések támogatása;	periférikus és vidéki térségek gazdasági felzárkóztatása, helyi gazdaságok segítése, önfenntartás megteremtése
	1.2.: Komplex iparterület fejlesztési program a járási székhely-településeken, a helyben történő foglalkoztatás megerősítése, az elvándorlás csökkentése érdekében.	iparterületek, ipari parkok kialakítása, közműfejlesztés
	1.3.: A helyi piacok, ill. egyéb elosztó és helyi logisztikai funkciókat ellátó intézmények, szervezetek kialakulását, megerősödését támogató fejlesztések megvalósítása.	helyi piacok létrehozása, rövid ellátási láncok megvalósítása, helyi védjegy(ek) megalkotása
	1.4.: Az öntözéses gazdálkodás feltételeinek javítását szolgáló beruházások támogatása a helyi termelésen alapuló ellátás biztonságának fokozása érdekében.	időjárási szélsőségek kivédése, élelmiszerellátás biztonságának fokozása, termelési hozam növelése
	1.5.: A képzéseket és a kompetenciák fejlesztését is magában foglaló, a térségi felzárkóztatást elősegítő komplex helyi gazdaságfejlesztési programok megvalósítása.	körforgásos gazdaságon alapuló helyi gazdasági modell kialakítása
II. prioritás: Külső erőforrásokra is támaszkodó, a termelési kapacitások növelésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése a megyében	2.1.: A megyében működő kis- és középvállalkozások versenyképességének javítását szolgáló komplex programok támogatása	ellenállóképesség (reziliencia) növelése
	2.2.: A térségi szinten versenyképes vállalkozások termelő és szolgáltató kapacitásainak bővítése	vállalkozások infrastrukturális fejlesztései, foglalkoztatási programok

Prioritások	Tervezett intézkedések	Beavatkozási területek
	2.3.: Megyei befektetés-ösztönzési ügynökség létrehozása a Baranya Megyei Önkormányzat, a Pécsi Tudományegyetem, a Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara, a Baranya Megyei Kormányhivatal és Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata együttműködésében	versenyképesség javítása
	2.4.: Gazdaságfejlesztési infrastruktúra-fejlesztési program, iparterület-, illetve ipari park fejlesztés, csarnoképítési program, kapcsolódó közlekedési beavatkozások végrehajtása a járásszékhely településeken	iparterületek kijelölése, fejlesztése, versenyképesség javítása
	2.5.: A befektetői politika erősítését, a befektetés ösztönzést szolgáló komplex programok megvalósítása az üzleti marketing eszközeivel és a képzési struktúra igény alapú átalakításával, rugalmassá tételével	befektetői érdeklődés javítása az üzleti marketing eszközeivel
	2.6.: A kutatási-fejlesztési és innovációs (K+F+I) tevékenységek erősítését szolgáló fejlesztések megvalósítása a vállalkozói és a felsőoktatási szféra szereplőinek együttműködésével	vállalati K+F+I, kutató kapacitások, gazdasági- és kutatói szféra kapcsolatainak erősítése
	2.7.: Fenntartható fejlődést ösztönző együttműködések és fejlesztések támogatása különösen az egészségipar, környezetipar, kulturális és kreatív ipar, élelmiszeripar, gépgyártás, elektronika, informatika ágazatokban	beszállítói kapcsolatok, klaszterek, határmenti együttműködés
	2.8.: A turisztikai potenciál erősítését szolgáló fejlesztések támogatása elsősorban a meglévő természeti, szellemi, kulturális és épített örökségi értékek és kapcsolódó népszerű szolgáltatások minőségének javításával	kulturális-, gasztro-, egészség-, aktív- és ökoturisztikai fejlesztések támogatása

Prioritások	Tervezett intézkedések	Beavatkozási területek
III. prioritás: A piaci igényekhez rugalmasan illeszkedő képzési struktúra kialakítása és fejlesztése	3.1.: A gyakorlati képzésre koncentráló duális szakképzési rendszer infrastrukturális és program oldali feltételeinek javítását szolgáló fejlesztések támogatása; az élethosszig tartó tanulás segítése	elméleti és gyakorlati szakképzés, tartalmi módszertani és infrastrukturális fejlesztése, gyakorlati képzőhelyek, tanműhelyek fejlesztése, pályaorientációs és ösztönző rendszerek kialakítása, szakképzésben érdekelt szereplők együttműködési rendszerei,
	3.2.: Kiemelt általános- és középiskolai informatikai képzési program bevezetése a megyében, a digitális társadalomra és gazdaságra átállás-átalakulás folyamatainak támogatása céljából	digitális versenyképesség növelése
	3.3.: Az iskolarendszerből már kikerült, valamilyen szakképesítéssel bíró munkaerő továbbképzését, átképzését és vállalkozóvá válását szolgáló programok támogatása	kompetencia-fejlesztési programok, ismeretfelújító, továbbképző és átképző programok, munkahelyi képzések
	3.4.: A piaci igényekre rugalmasan reagálni képes egyetemi kurzusok, mester és doktori képzések rendszerének fejlesztése	felsőoktatási képzési kínálat fejlesztése és átalakítása: alap mester és doktori képzések, rövid ciklusú képzések, tudás és technológia transzfer szolgáltatások, nemzetközi megjelenés erősítése, munkaerőpiaci kapcsolatrendszer javítása
	3.5.: Az alap- és középfokú oktatás eredményességének növelése, új módszerek, IKT technológia és digitális tartalmak alkalmazásának és elérhetőségének támogatása, a kulturális intézmények minőségi oktatást támogató szolgáltatási kínálatának fejlesztése	oktatás és nevelés fizikai környezetének, illetve szakmai, módszertani és tartalmi elemeinek fejlesztése, kulturális intézmények formális oktatásban betöltött szerepének növelése
IV. prioritás: Az élhetőbb települések, élhetőbb közösségek kialakulását szolgáló komplex fejlesztések, egészségtudatosság és egészségügyi prevenció az egészséges	4.1.: A hátrányos helyzetű gyermekek oktatáshoz, neveléshez (óvodai ellátáshoz), minőségi oktatást támogató kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítását, társadalmi integrációját szolgáló fejlesztések, speciális nevelési programok támogatása	óvoda és bölcsődefejlesztések, esélyteremtő és felzárkóztató programok, a formális oktatást kiegészítő programok

Prioritások	Tervezett intézkedések	Beavatkozási területek
munkaképes társadalom biztosítása érdekében	4.2.: Az egészségtudatos életmódra való áttérés elősegítését célzó komplex nevelési és szemléletformáló egészségfejlesztési és betegségmegelőző programok megvalósításának támogatása, prevenciós szolgáltatások fejlesztése	prevenciós tevékenységek, szolgáltatások és programok, aktív és egészséges életmódra ösztönző tevékenységek
	4.3.: A folyamatosan romló helyzetű, elmaradott térségek, települések, barnamezős területek, városrészek dinamizálását, a társadalmi szegregáció csökkentését szolgáló komplex település rehabilitációs és a társadalmi együttélést segítő közösségfejlesztő és kulturális programok megvalósítása	funkcióbővítő, valamint szociális célú városfejlesztés, falumegújítás, helyi közösségfejlesztő programok és akciók
	4.4.: A lakhatási körülmények közötti területi különbségek csökkentését szolgáló fejlesztések, szociális bérlakás programok megvalósítása, a szociális bérlakás állomány fejlesztése	lakhatási körülmények javítását célzó fejlesztések
	4.5.: Az egészségügyi és szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz való egyenlő esélyű hozzáférést segítő fejlesztések	egészségügyi alapellátás és járó-beteg ellátás fejlesztése, szociális alap- és szakellátás fejlesztése, gyermekjóléti szolgáltatások, gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése
V. prioritás: A természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló és klímatudatos környezetgazdálkodás feltételeinek megteremtése	5.1.: A szélsőséges vízgazdálkodási viszonyok kialakulásának megelőzését, káros hatásainak mérséklését szolgáló komplex vízgazdálkodási és azokhoz kapcsolódóan zöldfelület gazdálkodási fejlesztések támogatása figyelembe véve a Natura2000 területekre gyakorolt káros hatások minimalizálását, azok fenntartható használatának biztosítását	ár- és belvízvédelem, csapadékvíz elvezetés, víztározás, védőfásítások, növénytelepítés
	5.2.: A klímabarát építészeti-műszaki és településtervezési megoldások elterjesztését és a zöldfelületi rendszert szolgáló fejlesztések támogatása	klímabarát építészeti és műszaki beavatkozások, települési zöldfelületi rendszer fejlesztése, környezettudatosságot növelő programok

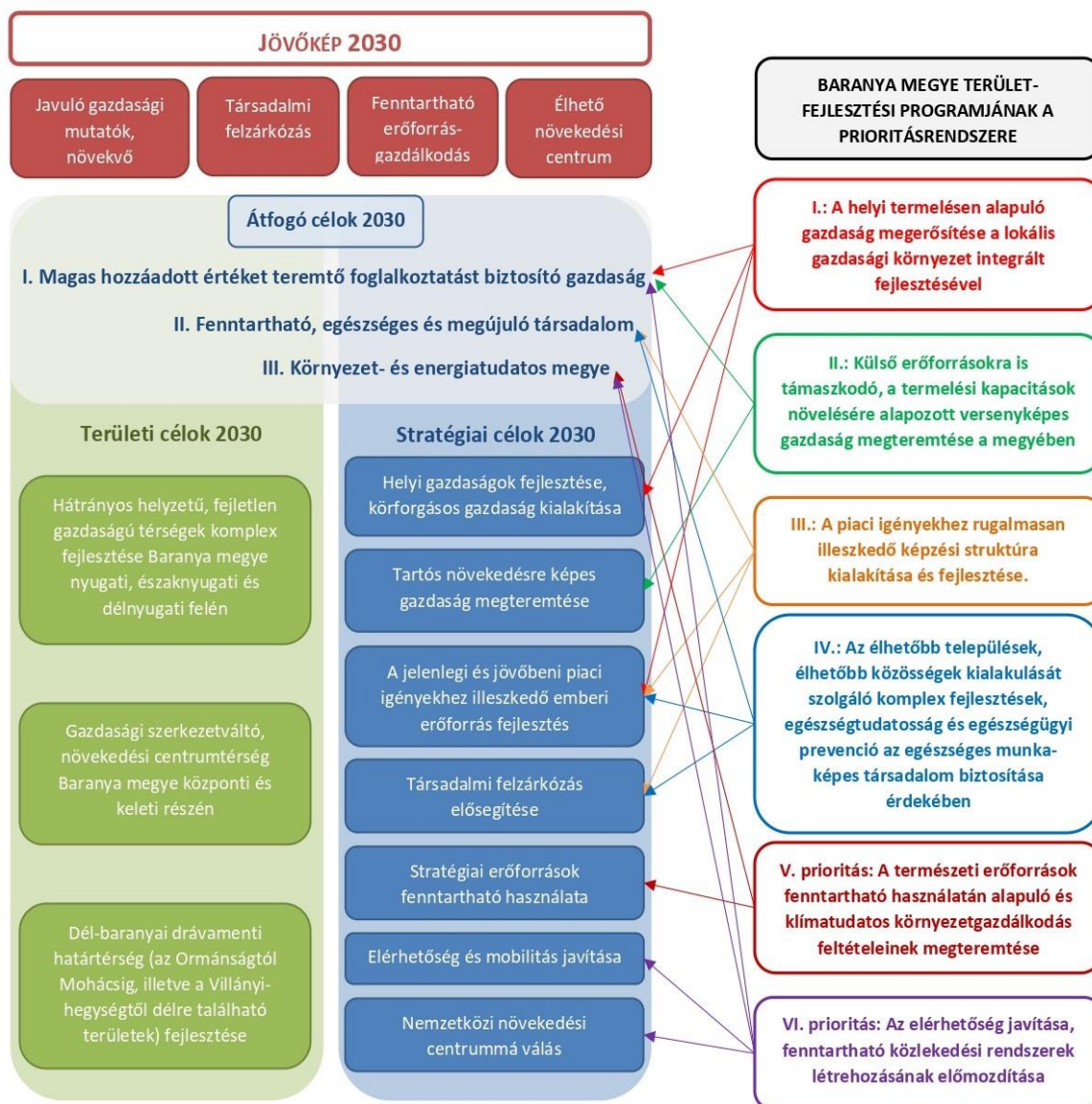
Prioritások	Tervezett intézkedések	Beavatkozási területek
	5.3.: A megye táji- és természeti értékeinek hosszú távú megőrzését, komplex kezelését, valamint a fennálló tájhasználati konfliktusok mérséklését szolgáló beavatkozások, programok megvalósítása	vizes élőhelyek rehabilitációja, revitalizációja, természetközeli tájgazdálkodás, szennyezett területek kármentesítése
	5.4.: A lakosság klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra való felkészítését, valamint a klíma- és környezettudatosság általános erősítését szolgáló programok, akciók támogatása	reziliencia képesség növelése
	5.5.: A környezetvédelmi kommunális infrastrukturális ellátottság javítását szolgáló beruházások támogatása	ivóvízellátás, vízbázis védelem, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás
	5.6.: A hulladékgazdálkodás már kiépült térségi rendszereire épülve a hulladékokból nyerhető másodnyersanyagok hasznosítását célzó fejlesztések ösztönzése	körforgásos gazdaság erősítése
	5.7.: A körforgásos gazdaságfilozófiához illeszkedő helyi foglalkoztatási és termelési programok indítása	körforgásos modellre épülő gazdaságok és vállalkozások fejlesztéseinek a támogatása
	5.8.: A helyben gazdaságosan hasznosítható mértékben jelen levő – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott energiatermelés- és ellátás létesítményeinek és rendszereinek kiépítése	energiatermelés, távhő és villamos energia ellátó rendszer fejlesztése, épületenergetika, Fenntartható Energia akcióprogramok (SEAP)
VI. prioritás: Az elérhetőség javítása, fenntartható közlekedési rendszerek létrehozásának előmozdítása	6.1.: A megye nemzetközi elérhetőségét biztosító közúti-, vasúti- és vízi közlekedési infrastruktúra fejlesztése	gyorsforgalmi- és főúthálózat fejlesztése, különösen az el nem készült, elsősorban határközeli szakaszok és települési elkerülések kiépítése, vasútvonalak korszerűsítése, a magyar-horvát (állam)határ átjárhatóságának biztosítása a hálózatokon

Prioritások	Tervezett intézkedések	Beavatkozási területek
	6.2.: A térségi elérhetőséget – a térszerkezeti szempontból jelentős városhálózati elemek elérhetőségét – javító, elsősorban közúti infrastruktúra fejlesztése	térségi, illetve hálózati jelentőségű mellékutak korszerűsítése, kapcsolati hiányok megszüntetése, új összekötő- vagy elkerülő utak építése, közlekedés-biztonsági fejlesztések
	6.3.: A közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek és szolgáltatási színvonalának javítása	intermodális csomópontok, utasforgalmi létesítmények fejlesztése, jármű-beszerzés, utastájékoztatás javítása
	6.4.: A hivatásforgalmú kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek javítása	kerékpárforgalmi és kerékpáros közlekedéshez kapcsolódó egyéb létesítmények kiépítése, kerékpáros szolgáltatások, kerékpárosbarát fejlesztések, gyalogos közlekedés infrastruktúrájának korszerűsítése

A megyei területfejlesztési program prioritás struktúrája logikájában a stratégiai célrendszer által kijelölt fejlesztési irányokat követi, ennek megfelelően a program önálló prioritások keretében kíván választ adni az első stratégiai cél keretében megfogalmazott helyi gazdaság fejlesztésére és körkörös gazdaság kialakítására, valamint a második stratégiai cél által kijelölt tartós növekedésre képes gazdaság megteremtésére. A fentiek okán a program első prioritása a helyi erőforrásokon alapuló gazdaság megerősítésére fókuszál, míg a második prioritás kiemelten a külső erőforrásokra is támaszkodó, a termelési kapacitások növelésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtésére.

A program keretében meghatározott prioritások a célrendszerben lefektetett átfogó és stratégiai célok elérését az alábbi ábrán feltüntetett kapcsolati háló mentén szolgálják.

2. Ábra: A program prioritásai és a célrendszerben lefektetett átfogó és stratégiai célok közötti kapcsolat

Talán az egyik legfontosabb megállapítás a célok és prioritások kapcsolatrendszerére vonatkozóan, hogy minden prioritás alapvetően egy stratégiai cél megvalósulásával van szoros összefüggésben, de egy adott prioritás az esetek többségében egyszerre több stratégiai cél eléréséhez is hozzájárul, mint például az 1. „A helyi termelésen alapuló gazdaság megerősítése a lokális gazdasági környezet integrált fejlesztésével” című prioritása a helyi gazdaságok fejlesztése, körkörös gazdaság kialakítása, valamint a jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés stratégiai célok megvalósulását szolgálja.

A prioritások és intézkedések struktúrájából, valamint a prioritásoknak a stratégiai célokkal való megfeleltetésből jól kirajzolódik, hogy az első két prioritás és annak intézkedései az ún. hard típusú beruházási elemek megvalósításán keresztül közvetlenül **Baranya megye gazdaságfejlesztési céljainak elérését szolgálják**. Mindezeket a folyamatokat segíti a harmadik prioritás ún. szoft (nem beruházási) típusú intézkedései. A fentieket kiegészítve közvetett módon hozzájárul a megye gazdasági folyamatainak élénkítéséhez, a gazdasági rendszerek infrastrukturális hátterének javításához az ötödik, valamint a hatodik prioritás 3-3 beruházási típusú (ún. hard típusú) intézkedése. Így megállapítható, hogy a megyei területfejlesztési program keretében meghatározott intézkedések több mint a fele, összesen 19 intézkedés közvetlen, vagy közvetett módon Baranya megye gazdaságfejlesztését szolgálja.

A prioritások szakmai tartalmának részletes meghatározása mellett a fejlesztési program kijelöli a program lehetséges kedvezményezettjeinek, érintettjeinek körét, meghatározza a program eredményes teljesülésének méréséhez szükséges indikátorok rendszerét.

A program második, operatív részében a nagy volumenű, egész megyét érintő ún. húzó projektek, valamint kapcsolódó projektgyűjtés keretében feltárt és minősített fejlesztési igények alapján meghatározásra kerülnek a program végrehajtásához bevonandó szükséges fejlesztési források keretei, valamint az egyes prioritások keretében megvalósításra javasolt projektcsomagok intézkedésenkénti bontásban.

A projektcsomagok kialakításának legfontosabb rendezőelve volt, hogy illeszkedjen a Baranya Megyei Területfejlesztési Programban meghatározott intézkedésekhez és forrás oldalról elkülönüljenek a közvetlen megyei kompetenciába tartozó, a Versenyképes Magyarország Operatív Program (VMOP) forrásaiból megvalósítható projektcsomagok (beleértve a fenntartható városfejlesztési intézkedés keretében finanszírozott városok, a Tftv. szerint komplex módon fejlesztendő járások, a Pécs-Villány turisztikai térség, és a Pécs-Bóly-Mohács növekedési tengely, valamint a megyei jogú város keretét is), illetve az egyéb forrást igénylő projektcsomagok.

A programban meghatározott fejlesztési igények jól tükrözik Baranya megye azon elkötelezettségét, hogy a megye két legjelentősebb kitörési pontja a **gazdaságfejlesztés, valamint a közlekedésfejlesztés**, ezért a tervezett fejlesztési források túlnyomó részét ezen fejlesztési irányok megvalósítására kell fordítani.

A program területi jellegénél fogva kiemelt szerepet szán a komplex térségi fejlesztéseknek, az **együttműködésben megvalósítandó programoknak**, kiemelt projekteknek. A Baranya Megyei

Önkormányzat meghatározta azokat a megye számára kiemelten kezelendő komplex fejlesztéseket, melyek Baranya megye gazdasági fellendülésének alapjait jelenthetik. E programok közös jellemzője, hogy csakis több területi és ágazati szereplő szoros együttműködésével valósíthatóak meg hatékonyan. A fentiek szellemében Baranya megyében különösen a következő kiemelt programcsomagok együttműködésben történő megvalósítása javasolt:

- Nemzetközi szinten is versenyképes ipari-logisztikai fejlesztési övezet kialakítása a Pécs-Bóly-Mohács tengely mentén a Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna programhoz illeszkedve.
- Komló és térsége ipari megújítása (elhagyott bányaiipari létesítmények újrahasznosítása; új ipari-szolgáltató tevékenységek megtelepedése). Komló településképi és gazdasági teljes revitalizálása. Iparfejlesztési program megvalósítása a járásközpont városokban a térségi foglalkoztatási potenciál fejlesztése érdekében.
- Belföldi turizmusra alapozott, de nemzetközi szinten is látható és vonzó turisztikai attrakció- és szálláshelyfejlesztési program megvalósítása a Pécs-Villány Turisztikai Térségben.
- Tematikus és komplex turisztikai termékcsomagok kialakítása és fejlesztése a Pécs-Villány Turisztikai Térségben kívüli területeken
- Épített kulturális örökség fejlesztése Baranya megyében (kulturális örökségturizmus fejlesztése; várak, kastélyok megőrzése, helyreállítása és hozzáférhetővé tétele) Egészségipari és egészségturisztikai fejlesztések Baranyában, kiemelten a Pécsi Tudományegyetem, a Harkányi Gyógyfürdő és a Sellyei Fürdő fejlesztésének bázisán.
- A Drávamente (Sellyei Járás) és a Hegyhát (Hegyháti Járás) komplex fejlesztése a térségek népességmegtartó és jövedelemtermelő képességének a növelése, valamint a lakosság életminőségének javítása céljából.
- Aktív-, szelíd-, öko- és vadászati turisztikai fejlesztések megvalósítása a Dráva mentén.
- Zengő program (Zengő farm és mintagazdaság; keresletnövekedés kielégítése a helyi szolgáltatások, termékek kínálatával; integrált idegenforgalmi program – Zengő Élmenykörút; Zengő kerékpár körút).
- Körforgásos gazdaságon alapuló agrár- és élelmiszeripari, könnyűipari vidékfejlesztési program megvalósítása a vidék népességmegtartó és jövedelemtermelő képességének növelése érdekében.
- A Pécsi Tudományegyetem bázisán Pécs, mint nemzetközi K+F és innovációs központ és gyártóbázis szerepének erősítése, különösen a cleantech-smart technológiák, az egészségipari-, gépipari-, informatikai területeken.
- Kerékpáros közlekedési infrastruktúra és kerékpáros szolgáltatások fejlesztése Baranya megyében (EuroVelo 6 (Duna menti kerékpárút) fejlesztése; EuroVelo 13 (Dráva menti

kerékpárút) fejlesztése; nemzetközi útvonalak Mohács térségében való összekötése; Pécs hálózatba történő bekötése).

- Baranya megye közlekedési zártságának oldása alapvetően három tengely mentén: az M60-as autópálya Pécs-Szigetvár-Barcs közötti szakaszainak megépítése két ütemben, valamint ehhez kapcsolódóan az M67-es gyorsforgalmi útkapcsolat kiépítése Szigetvár és Kaposvár között. A Mohácsi-híd és a kapcsoló autót fejlesztés (M6-51-es út összeköttetés) megvalósítása a Baranya – Szeged / Nyugat-Bácska kapcsolat fejlesztése céljából, illetve az M6-os autópálya Bóly-Ivándárda közötti szakaszának megépítésével.

Fenti alapvetően beruházási típusú programokat kiegészíti az alapvetően szoft elemekre épülő, azonban jelentős beruházási elemekkel is bíró történelmi megalapozottságú nemzeti programok megvalósítása:

- „Mohács 500” program megvalósítása, az 1526-os mohácsi csata nemzeti- és nemzetközi szintű megemlékezése, emlékezőpolitikai újrapozicionálása.
- Az elsősorban Szigetvárhoz köthető „Zrínyi-Zrinski-Szulejmán program” megvalósítása, mely a magyar-horvát-török közös emlékezeten alapuló nemzetközi turisztikai és fejlesztési együttműködési program alapját szolgáltatja.

1 A TERVEZÉSI FOLYAMAT ELJÁRÁSAINAK, A TERVEZÉS TÁRGYKÖRÉNEK ÉS KÖRÜLMÉNYEINEK LEÍRÁSA

E fejezet megfelel a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 3. melléklet 2.1.a. pontjának.

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (továbbiakban: Tftv.) 2011. decemberi módosításával és annak 2012. január 1-ei hatályba lépésével a jogalkotó a területfejlesztési feladatokat területi szinten a regionális fejlesztési tanácsok megszüntetésével a megyei önkormányzatok hatáskörébe utalta.

Ehhez kapcsolódóan a megyei önkormányzat kiemelt területfejlesztési feladata a 2014-2020-as uniós programidőszakhoz kapcsolódó fejlesztések megalapozásával összefüggésben a megyei területfejlesztési koncepció, **területfejlesztési program** és a kapcsolódó uniós részdokumentumok elkészítése.

A Tftv., a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, a 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználásának tervezésével és intézményrendszerének kialakításával összefüggő aktuális feladatokról szóló 1600/2012. (XII. 17.) Korm. határozat, valamint a 2014-2020 közötti források területi koordinációjának kereteiről szóló 1115/2013. (III. 8.) számú Korm. határozat előírásainak megfelelően, a Tftv. 11.§ (1) a) pontja által adott felhatalmazásuknál fogva a megyék területfejlesztési koncepciót és programot készítettek a 2014-2020 közötti uniós hétéves pénzügyi periódus helyi szinten felhasználható forrásainak a felhasználására, illetve **a jogszabály értelmében felelősek a 2021-2027 közötti időszak területi (megyei) fejlesztéspolitikai dokumentumainak elkészítéséért, a fejlesztések területi koordinációjáért.** A területi tervek aktualizálása a 2021-2027 közötti uniós tervezési időszak fejlesztési dokumentumainak tervezését és (elsősorban a területi operatív program esetében) végrehajtását is támogatja.

A megyei szintű tervezési feladatok finanszírozására a Regionális Fejlesztési Operatív Programok Irányító Hatósága 2020-ban megjelentette a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében a 1005/2016. (I.18.) számú kormányhatározatban szereplő éves fejlesztési keret alapján a TOP-1.5.1-20 kódszámú „A 2021-27 tervezési időszak stratégiai és projektszintű előkészítése,” című pályázati felhívást, melynek célja a megyei önkormányzatok esetében a tervezési dokumentumok előkészítésének támogatása, az ehhez szükséges megyei tervezői kapacitások megerősítése. A pályázat forrását Magyarország költségvetése biztosítja.

A Baranya Megyei Önkormányzat pályázatot nyújtott be a fenti pályázati felhívásra, mely kedvező elbírálásban részesült.

A jelen dokumentum tárgyát képező megyei területfejlesztési program megalapozását szolgáló területfejlesztési koncepció azzal a céllal készült, hogy kijelölje Baranya megye lehetséges kitörési pontjait, meghatározza azokat a főbb fejlesztési irányokat, amelyre a megye a 2030-ig terjedő időszakban különös hangsúlyt kíván fektetni.

A tervezési folyamat következő – e dokumentum tárgyát képező – kiemelkedő jelentőségű, egyben a 2021-2027 közötti Európai Unió programozási időszak megyei

forrásfelhasználásának VMOP kereteit is meghatározó fázisa a megyei területfejlesztési program (stratégia és operatív program) összeállítása.

A megyei területfejlesztési program a teljes tervezés ismérveit szem előtt tartó, középtávon értelmezett programdokumentum, mely 7-10 éves időtávban fogalmazza meg a megye terület- és vidékfejlesztéshez kapcsolódó vállalásait. A területfejlesztési program kidolgozására a vonatkozó, a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet előírásait, valamint a Pénzügyminisztérium iránymutatásait követve kerül sor.

A Baranya megyei területfejlesztési program tervezési folyamatának főbb mérföldkövei és az azokhoz kapcsolódó határidők, ill. döntési pontok az alábbiak szerint alakultak:

1. A Baranya Megyei Önkormányzat 2020. október 27. napján „Baranya Megyei Területfejlesztési Koncepció felülvizsgálata és aktualizálása, valamint Baranya Megyei Területfejlesztési Program (2021-27) elkészítése” tárgyban - a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény hatálya alá nem tartozó - beszerzési eljárást indított. A nyertes vállalkozóval a vállalkozói szerződés megkötésére és ezzel együtt a tervezési folyamat elindítására 2020. november 5.-én került sor.
2. Munkaindító megbeszélés a megbízó és a vállalkozó szakértői közt, a tervezéshez szükséges alapanyagok, háttéranyagok átadása a megbízó részéről 2020. novemberben valósult meg.
3. A megyei területfejlesztési koncepció felülvizsgálata és módosítása 2020. novemberében megtörtént.
4. A megyei területfejlesztési program stratégiai és operatív részei két lépcsőben készültek el. A teljes programdokumentum 2021. januári határidőre átadásra került. Az elkészült dokumentum társadalmi vitára bocsáthatóságáról a Baranya Megyei Önkormányzat Közgyűlése várhatóan februárban dönt.
5. A megyei területfejlesztési program végleges, a társadalmi észrevételek feldolgozását követően a szükséges kiegészítések, módosítások átvezetését tartalmazó változatának elkészítése a vállalkozói szerződésben meghatározott 2021. március 10.-i határidőre történik meg. A Baranya megyei területfejlesztési program végleges változatának elfogadásáról a Baranya Megyei Önkormányzat Közgyűlése várhatóan 2021. márciusban dönt.

A területfejlesztési program készítése során az állampolgárok, a megye területén működő érdekképviselők, társadalmi szervezetek és vállalkozások tervezésbe való bevonása, valamint a program vitaanyagának társadalmazása a megyei területfejlesztési koncepció megalapozása során elkészült, a Baranya Megyei Önkormányzat Közgyűlése által elfogadott partnerségi terv mentén, a vonatkozó jogszabályi előírások figyelembe vételével, a jogszabályban előírt határidők betartásával történt.

A partnerségi tervnek megfelelően a területfejlesztési program elkészítésébe a lehető legszélesebb kör bevonására (lakosság, települési önkormányzatok, civil partnerek, gazdaság szereplői), ezen keresztül a program demokratikus legitimációjának, társadalmi elfogadottságának megteremtésére helyeződött a hangsúly. A különböző szakmai és társadalmi partnerek véleményeinek, javaslatainak összegyűjtése egy magasabb minőségű dokumentáció megszületését segítette elő azáltal, hogy a társadalom és a gazdaság szereplőitől jelentős szaktudás, igény és szükséglet, azaz információ került becsatornázásra a tervezési és az egyeztetési folyamat során.

A partnerségi terv készítése során lefektetett alapelveket¹ annak megvalósítása során is sikerült maradéktalanul teljesíteni:

1. Tervezhetőség és strukturáltság
2. Folyamatos információnyújtás és információszerzés
3. Partnerség
4. Koncentráltság és konszenzus
5. Nyitottság, nyilvánosság és átláthatóság (transzparencia)
6. Közérthetőség és hatékony kommunikáció
7. Folyamatos monitoring, visszacsatolás
8. Értékelés

A tervezés folyamatában meghatározott célcsoportok teljes körű bevonásával a szervezett egyeztetésekre, az ún. „társadalmi-szakmai egyeztetések”-re és a „jogsabályi kötelezettségen alapuló egyeztetések”-re 2021. márciusáig került sor.

A megyei területfejlesztési program vitaanyaga a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet 10. melléklete 1. és 2., 6.-8., 10. és 13. pontjában meghatározott szerveknek, továbbá a szomszédos megyei önkormányzatoknak került véleményezés céljából megküldésre:

- Miniszterelnökség
- Belügyminisztérium
- Emberi Erőforrások Minisztériuma
- Agrárminisztérium
- Honvédelmi Minisztérium
- Igazságügyi Minisztérium

¹ részletesen lásd. Partnerségi terv

- Külgazdasági és Külügyminisztérium
- Pénzügyminisztérium
- Innovációs és Technológiai Minisztérium
- Miniszterelnöki Kabinetiroda
- Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége
- Községek és Kistelepülések Országos Önkormányzati Szövetsége
- Magyar Faluszövetség
- Megyei Jogú Városok Szövetsége
- Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége
- Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége
- Magyar Önkormányzatok Szövetsége
- Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanács
- Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata

A jogszabályi kötelezettségen túl a Baranya Megyei Önkormányzat az alábbi szervezeteket szintén írásban kérte a dokumentum véleményezésére:

- Somogy Megyei Önkormányzat
- Tolna Megyei Önkormányzat
- Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat
- Bóly Város Önkormányzata
- Komló Város Önkormányzata
- Mohács Város Önkormányzata
- Pécsvárad Város Önkormányzata
- Sásd Város Önkormányzata
- Sellye Város Önkormányzata
- Siklós Város Önkormányzata
- Szentlőrinc Város Önkormányzata
- Szigetvár Város Önkormányzata
- Baranya Megyei Cigány Nemzetiségi Önkormányzat
- Baranya Megyei Horvát Nemzetiségi Önkormányzat

- Baranya Megyei Német Nemzetiségi Önkormányzat

A koncepció társadalmasítása anyaga a megyei önkormányzat honlapján² is elérhető volt, ahol a dokumentummal kapcsolatos vélemények megküldésére online nyílt lehetőség. A program társadalmasítási anyagának a véleményezésére hasonlóképp lehetőség volt.

A területfejlesztési program egyeztetése során beérkezett vélemények, társadalmi észrevételek beépítése vagy elutasításra kerültek, utóbbi esetben indoklással ellátott, a dokumentáció részének tekintendő tervezői válaszok készültek.

A Baranya Megyei Önkormányzati Hivatala a véleményezésre jogosult szervezetekkel egyeztetett területfejlesztési programot terjeszti a Baranya Megyei Önkormányzat Közgyűlése elé, melyben fel kell tüntetni:

- az egyeztetési eljárásba bevont és az eljárásban véleményt adó szervek és szervezetek körét,
- azokat a tartalmi kérdéseket, amelyekben nem alakult ki egyetértés,
- az előterjesztő álláspontját az el nem fogadott javaslatokról és
- a részletesen indokolt ellenvéleményeket.

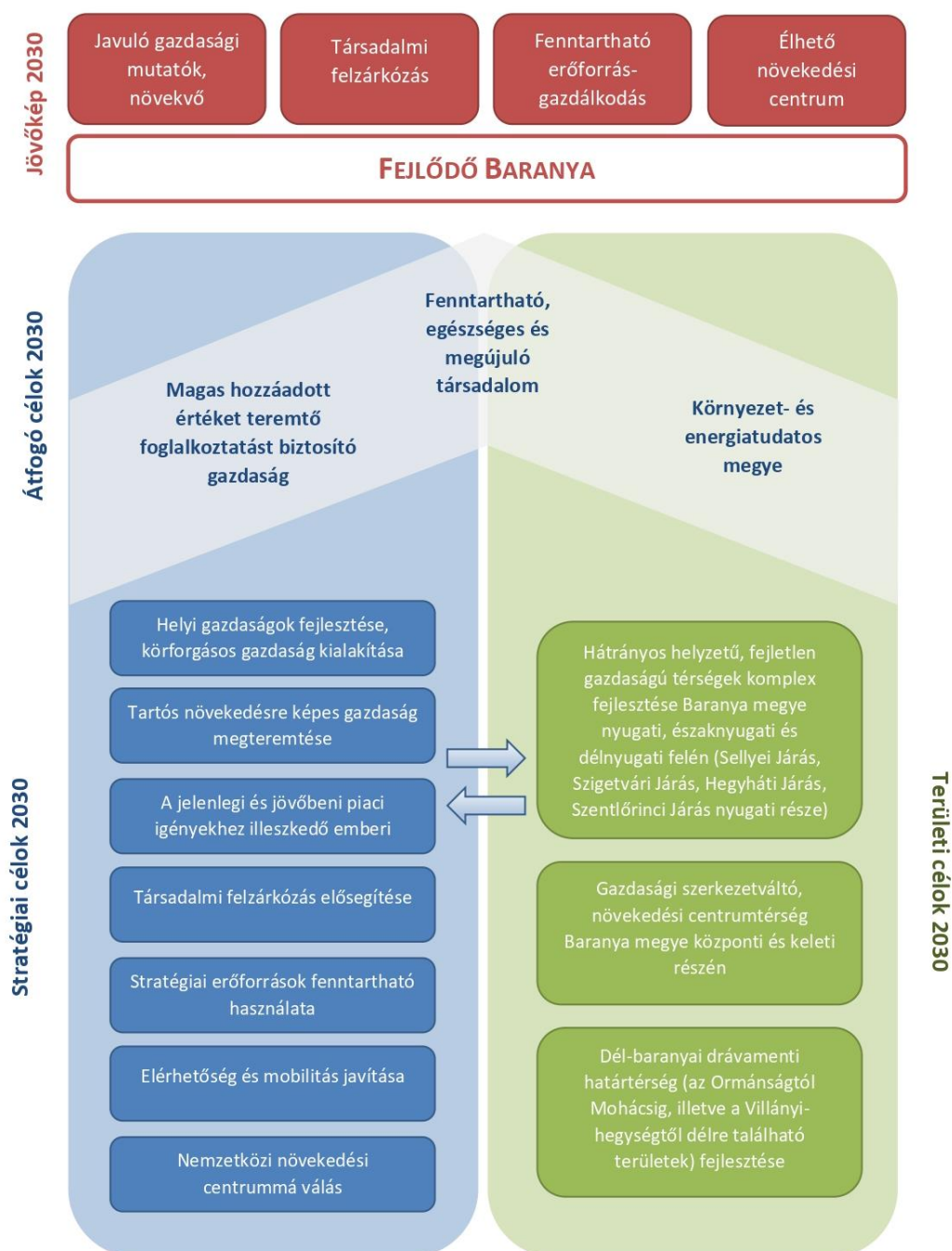
² <http://www.baranya.hu/tarsadalmasitas>

2 A MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI STRATÉGIA CÉLRENDSZERE

E fejezet megfelel a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 3. melléklet 2.1.b. pontjának.

2.1 A stratégiai célrendszer leírása

3. Ábra: A program – koncepcióval összhangban meghatározott – stratégiai célrendszere

2.1.1 A megye fejlesztésének átfogó céljai

I. Átfogó cél: Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása

Baranya megyében a rendszerváltástól kezdődően napjainkig negatív gazdasági folyamatok érvényesültek. A 2008. évben kezdődő pénzügyi-gazdasági világválság hatásai ugyan késleltetve jelentkeztek a megyében, de negatív hatásuk elhúzódott és különösen a megye fejlettebb, központi, Pécs és agglomerációját is magában foglaló területét érintette súlyosan, mely a gazdasági teljesítmény csökkenésével és az álláskeresők számának jelentős növekedésével járt együtt. Míg a rendszerváltás előtt a megye jelentős ipari tradíciókkal rendelkezett, elsősorban a bányászat és a feldolgozóipar területén, addig mostanra az ország legkevésbé iparosodott térségévé vált az egy lakosra jutó ipari kibocsátás értékét tekintve. A 2010-2020 közötti időszak nemzeti szinten jelentős fellendülést mutató ipari termelésnövekedése a megyében csak korlátozott eredményekkel járt, az ország fejlett térségeihez viszonyítva fokozódott a lemaradás mértéke, aránya.

A negatív folyamatok ellenére a megye kedvező adottságokkal rendelkezik, melyek kihasználásával fejlődő pályára állítható Baranya gazdasága. Pécs a kultúra városaként pozicionálja magát újra, olyan státus megszerzésére törekszik, melynek elérésében meglévő húzóágazatai mellett a kulturális és kreatív ipar, valamint a turizmus kitörési pontjai segítik. Pécs országos viszonylatban is kiemelkedő oktatási (valamint kulturális és egészségügyi) központ funkciókkal rendelkezik, mely az alapfoktól egészen a felsőfokú oktatásig terjed. Mindez kimutatható pozitív hatással van a megye lakosságának képzettségére és jelentős vonzerő az ország tehetséges fiataljai számára a továbbtanulás területén. A megye kedvező természeti és klimatikus adottságokkal rendelkezik, mely ideális feltételeket nyújt az élelmiszer termeléshez és a megújuló energiaforrások hasznosításához. A vállalkozások versenyképességének növelésével, a kedvező lakókörnyezet fenntartásával és az elmúlt időszakban kiépült közlekedési infrastruktúra még hiányzó elemeinek fejlesztésével elérhetővé válhat, hogy a 2007 óta tapasztalható gyorsuló elvándorlási trend megálljon és a megye vonzóereje növekedjen. Az ipari hagyományok felélesztésével a termelő szektorokban is növelhető a kibocsátás és a foglalkoztatottak száma, mely a kutatási-fejlesztési és innovációs (K+F+I) szektor növekedésére is pozitív hatással lehet. Az elmúlt időszak befektetései és fejlesztései, melyek az üzleti infrastruktúra területén jelentkeztek, alapot biztosíthatnak arra, hogy a megfelelő funkciók megtalálása esetén pozitív folyamatok induljanak el Baranya gazdasága tekintetében. Különösen fontos cél az egészségügyi innováció, az agrárinnováció, illetve az egészséges élelmiszertermelés területén a kutatás-fejlesztési tevékenységek és azok térségi reálgazdasági hasznosításának erősítése.

II. Átfogó cél: Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom

A megye társadalmi-gazdasági jövőképe az alapja a társadalmi fenntarthatóság biztosítása alapvetően három értelmezési tengely mentén:

1. Fenntartható nagyságú és korösszetételű népesség, amely az összességében csökkenő lélekszámú magyarságon belül nem jelent arányaiban nagyobb megyei szintű népességszám csökkenést.
2. A megye lakosságának általános és mentális egészségi állapotának fejlesztése javítása, amely elengedhetetlen feltétele mind a minőségi életnek, mind a gazdasági felzárkózásnak.
3. Az egészséges szerkezetű befogadó társadalom kialakítása, megőrzése, amely valamennyi szegregálódó, illetve a szegregáció által veszélyeztetett társadalmi csoport számára megteremti a minőségi élet feltételeit, lehetőségeit.

Baranya megye népessége – illeszkedve az országos trendhez - az 1980-as évek elején érte el a legnagyobb lélekszámot 430 ezer fővel, amely azóta folyamatosan és a 2000-es évektől kezdve gyorsuló ütemben csökken. Míg az ország lakossága az elmúlt negyven évben arányaiban kb. 9%-kal csökkent (10,7 millió főről 9,77 millió főre), úgy a megye lakossága kb. 16-17%-kal csökkent a fenti időszakban. A megye lakosságának átlagéletkora, az öregedési index mértéke, a termékenységi index értéke, a különböző kohorszok összetétele gyakorlatilag minden esetben az országos átlagnál rosszabb, kedvezőtlenebb értékeket mutatnak.

Baranya megye jövőképeinek alapja a társadalmi-demográfiai fenntarthatóság, amely mind a népesség száma, mind annak életkori összetétele és fizikai-mentális egészsége alapján képessé kell, hogy tegye a megyét arra, hogy a vízióban megfogalmazott gazdasági-fejlettségi célokat elérje. Enélkül az alapfeltétel nélkül a megyei területfejlesztési koncepció, illetve az egyéb fejlesztési programok nem fogják céljaikat elérni, küldetésüket teljesíteni. A társadalmi-gazdasági fejlődési folyamatok interdependens rendszert alkotnak: az egészséges gazdasági fejlődés alapja az egészséges demográfiai-társadalmi helyzet; a társadalmi-demográfiai fejlődés alapja pedig az egészséges gazdasági fejlődés, gazdasági szerkezet.

A megye lakosságának egészségi állapota – legyen szó fizikai vagy mentális egészségről – alapvetően befolyásolja a gazdaság teljesítőképességét, hiszen a gazdasági versenyképesség elengedhetetlen feltétele, hogy megfelelő képességekkel – ideértve az egészségi állapotot is – rendelkező munkaerő álljon rendelkezésre. A rossz egészségi állapot nem csak nehezíti, de bizonyos esetekben ellehetetleníti a munkavállalást, ugyanakkor növeli a szociális, egészségügyi központi kiadásokat. Köztudott, hogy hazánk mutatói e tekintetben lényegesen elmaradnak az uniós átlagtól, de Baranya szempontjából még inkább probléma, hogy az országos mutatók gazdasági fejlettségbeli helyzet szerint földrajzilag jelentős eltérést mutatnak, azaz a kedvezőtlen egészségi állapotúak lényegesen magasabb arányban vannak jelen a megye hátrányos helyzetű térségeiben (pl. az Ormánságban vagy a Hegyhát területén), a kistélepüléseken vagy a városok szegregált területein élő hátrányos helyzetű (szegények, különösen roma) csoportok körében.

III. Átfogó cél: Környezet- és energiatudatos megye

A megye versenyképességének fokozása és a gazdasági potenciál hatékony kihasználásának alapfeltétele a rendelkezésre álló természeti erőforrások – mint belső erőforrások – ökológiai terhelhetőséget is figyelembe vevő környezettudatos, a folyamatok hosszú távú fenntarthatóságát biztosító hasznosítása. A fenntartható gazdálkodást és egyben a versenyképesség további javítását szolgálja a helyi nyersanyagok és energiaforrások felhasználására épülő termelő és szolgáltató rendszereknek a természeti adottságokat és a megye térszerkezetét figyelembe vevő, a környezettel harmonikusan együttműködő módon történő kiépítése, fejlesztése.

Az energiatudatosság, a környezettudatos energiatermelés és felhasználás alapvetően három területen kell, hogy megjelenjen a megye szereplői körében: az energiatermelő folyamatokban az energia hatékony és megújuló energiaforrások hasznosítására épülő technológiák alkalmazásán keresztül, a gazdasági és közszféra szereplőinél a termelő és szolgáltató folyamatokban, valamint a baranyai lakosság energiafelhasználása során.

Baranya megye a megújuló energiaforrások tekintetében jelentős potenciállal rendelkezik különösen a biomassza típusú energiahordozók terén, de mára már a megyében több létező jó gyakorlat is bizonyítja, hogy gazdag lehetőségek rejlenek a geotermikus energia, valamint a napenergia felhasználás területein is.

Baranya megye hosszútávon is értelmezhető legnagyobb értékének a természeti környezet, a termőföldek, az erdők, a természetes vizek (köztük a termálvíz és gyógyvíz) tekintendők, melyek hasznosítása ennek megfelelően kell, hogy megjelenjen a hosszútávú tervekben.

2.1.2 A megye fejlesztésének stratégiai céljai

1. Stratégiai cél: Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása

Baranya megye központi és periférikus térségei között jelentős fejlettségi és jövedelmi különbségek alakultak ki. Az aprófalvas településszerkezet következtében a települések jelentős részénél a lakófunkció dominál, egyes kisebb lélekszámú községekben az alapvető szolgáltatások is csak korlátozottan érhetőek el. A megye kedvezőtlen helyzetű, periférikus térségeiben – a nyugati peremterületeken, de különösen az Ormánság és a Hegyhát területén - jelentős az elvándorlás, mely a fiatalabb és képzettebb rétegek esetében ölt nagyobb méreteket, hosszú távon a kistelepülések elöregedéséhez, elnéptelenedéséhez vezetve.

Ezért elengedhetetlen, hogy a helyi adottságokat kihasználva a lokális gazdasági környezet integrált fejlesztésével a kevésbé fejlett területeken is megélhetést biztosító munkajövedelemmel rendelkezzen az aktívkorú népesség. A megyében elsősorban az élelmiszer előállításnak, az energiatermelésnek, valamint a vendégfogadásnak vannak kedvező adottságai, ami kiegészülhet az építőipar és egyéb szolgáltatási ágak által indukált munkaerő

szükséglettel. A helyi gazdasági környezet kialakításában hangsúlyos szerepet kell szánni az ökológiai és környezetvédelmi szempontoknak.

A megye északi-, nyugati és déli perifériális zónájának városi rangú településeit alkalmassá kell tenni kisebb léptékű ipari tevékenységek befogadására, elhelyezésére, illetve fejlesztésére. A periféria városai (elsősorban Sellye, Mágocs és Sásd, de Siklós és Szigetvár is) iparfejlesztési programjának fókuszában elsősorban a helyben már működő vállalkozások foglalkoztatási potenciálja fejlesztésének kell állnia, de ezek a jellemzően 5-10 hektárnyi városi iparterületek képesek lehetnek a betelepülni kívánó vállalkozások fejlesztési igényeinek kiszolgálására is. Problémát jelent ezen települések számára, hogy nem rendelkeznek érdemi volumenű iparfejlesztési célt szolgáló területtel (Sásd, Mágocs, Szigetvár, Siklós, de problémát jelent a ugyanez a növekedési zóna egyes településein is, pl Komlón.)

Cél a megye saját belső erőforrásain alapuló gazdaságfejlesztés, amely hozzájárul a megye hátrányos helyzetű társadalmi rétegeinek és térségeinek felzárkóztatásához. A megtermelt javakat és a keletkező jövedelmeket minél nagyobb arányban szükséges helyben tartani, tehát cél, hogy az elsősorban mezőgazdasági, illetve kézműves termékeket helyben dolgozzák fel, és helyben is értékesítsék azokat.

2. Stratégiai cél: Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése

Baranya megyét eddig elkerülték a nagyobb külföldi működő tőkét hozó befektetések. Ugyan 2011-ben megduplázódott a megyében a külföldi befektetések értéke, de még mindig nagyon alacsony a megye részesedése a tőkebefektetésekből. A megye gazdaságában kevés a nagyvállalat, jellemzően a mikro- és kisvállalkozások dominálnak. Az ipari termelés volumene alacsony, a szolgáltatási szektor ugyanakkor sokszínű. Baranya a Pécsi Tudományegyetemnek köszönhetően az ország egyik oktatási és kutatás-fejlesztési központja, bár az utóbbi területén a versenyelőnyét nem sikerült megtartania.

Baranya megye tartós gazdasági növekedése kizárólag nemzeti szinten is támogatott kiemelt befektetésösztönzési és a belső erőforrásokra (a helyben működő KKV szektorra) épülő támogatási programok egyidejű és párhuzamos végrehajtásával stabilizálható, illetve állítható tartós növekedési pályára.

A versenyképes gazdaság megteremtéséhez a fenntartható termelési szerkezet létrejöttét kell támogatni; azokat az iparágakat, melyek a megye számára kitörési pontot jelenthetnek – egészségipar, környezetipar, kulturális és kreatív ipar, élelmiszeripar, gépgyártás, elektronika, informatika - ezáltal a megyében előállított jövedelem növekedhet. A versenyképesség megteremtésének egy másik feltétele a K+F+I potenciál erősítése.

Tekintettel arra, hogy a megye gazdasági helyzete az elmúlt évtizedekben folyamatosan romlott, ezért a megye gazdaságáról kialakult külső kép kedvezőtlen. Nagyon fontos tehát a megye egyes térségeinek befektetés akvizíciós tevékenységét erősíteni, amelyhez megfelelő alapot adhat a közelmúltban a megyei foglalkoztatási paktum keretében elkészült Befektetésösztönzési Stratégiai elfogadása is. Rendkívül fontos volna egy megyei Befektetési

Ügynökség létrehozása, amely feladata a megyébe irányuló befektetési aktivitás ösztönzése mellett a megyei ipari infrastruktúra koordinált fejlesztése is. Mindezek mellett szükséges a megye – különösen nemzetközi – elérhetőségének további javítása. Hasonlóan a tervezett képzési struktúra átalakítása is nagyban hozzájárulhat a jövőbeli befektetők igényeinek kiszolgálásához.

Erősíteni kell a gazdasági szereplők közötti kapcsolatokat és segíteni kell a piacra jutási feltételeket, az exportpiacok felkutatása mellett erősíteni kell a hazai és a helyi piacokon való megjelenést is.

Baranya megye számos kiemelkedő turisztikai vonzerővel rendelkezik, ezáltal a turizmus Baranyában további jelentős expanziós lehetőséggel bír. A Pécs-Villány Kiemelt Turisztikai Térség létrehozása jelentős fejlesztési potenciált jelenthet a megye számára. Nemcsak a Pécs-Villány (Harkány) térségben és a vonatkozó jogszabályban felsorolt településeken, hanem a magterületeken kívüli megyei településeken is. A turizmusból élők számára a jövőbeli megélhetés kulcsa a turisztikai fogadópotenciál erősítése elsősorban a természeti, a szellemi és az épített örökségi értékek, valamint a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztésével, az a meglévő vonzerők attrakcióvá fejlesztésével, hozzáférhetővé és bemutathatóvá tételével, tematikusútvonalak és komplex programcsomagok összeállításával, valamint a marketing és a szektor szereplői közti együttműködés növelésével.

3. Stratégiai cél: A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés

Baranya megye demográfiai és munkaerő-piaci mutatói az aktív munkaerő-piaci és foglalkoztatáspolitikai eszközök alkalmazásának szükségességét támasztják alá. A csökkenő népességszámmal párhuzamosan szűkülő fiatal korosztály kapcsán figyelembe kell venni, hogy jelentős és bővülő kereslet mutatkozik a fizikai, míg mérséklődő ütemű a szellemi foglalkozású munkakörök betöltésére. Elsősorban az ipar, kereskedelem, gépjárműgyártás, oktatás, kultúra területén, valamint a humán-egészségügyi és szociális ellátásban működő foglalkoztatók igényeit kell figyelembe venni az alkalmazott beavatkozások meghatározása során. Tekintettel az állást keresők dominánsan alap- és középfokú végzettségére, valamint a megye vidéki, leszakadó térségeire, ahol a mezőgazdasági, részben élelmiszeripari foglalkoztatás jelent kiutat, a 2012 óta zajló közmunka programok fokozatos kivezetésével a helyi- illetve a szociális gazdaság szerepét célszerű erősíteni.

A középfokú szakképzésben a kitűzött gazdasági célok megvalósulását elősegítő, a piaci szereplők által is keresett szakmák oktatását kell erősíteni. Duális képzéseik révén az oktatók és a tanulók gyakorlati képzését jobban szolgálják, egyúttal a piaci igényekhez is jobban illeszkednek.

Az iskolarendszerből már kikerült, szakképesítéssel bíró munkaerő tekintetében elsősorban a képzés, átképzés és vállalkozóvá válás támogatásával lehetséges az elhelyezkedési esélyek fokozása. Ehhez a megye gazdaságának munkaerő igényeihez igazodó, rugalmas, kompetenciaelvű, gyakorlatorientált és szolgáltatásközpontú felnőttképzési rendszerre van

szükség, melynek alapfeltétele a már megkezdett folyamatok konzekvens továbbvitele és eredményes megvalósítása.

A kulturális intézmények és szervezetek az élethosszig tartó tanulás lehetőségeinek megteremtésén keresztül közvetlenül kapcsolódnak a foglalkoztatás bővítésének, a társadalmi leszakadás csökkentésének, a minőségi oktatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés megteremtésének céljaihoz.

Baranya meghatározó felsőoktatási intézményének számító Pécsi Tudományegyetem oktatási infrastruktúráját, kutatás-fejlesztési kapacitásait, és azok minőségét a továbbiakban is fejleszteni kell, a PTE a térségi oktatási, és K+F+I centrumának szerepét meg kell erősíteni, a PTE-t a Dél-Pannon térség gazdasági növekedésének motorjává kell fejleszteni.

4. Stratégiai cél: Társadalmi felzárkózás elősegítése

Baranya megye és egyben az ország egyik legfontosabb célkitűzése a szegénységben élők helyzetének további fokozatos javítása. A társadalmi leszakadás évtizedes folyamatának a következménye a szegregáció, az élet különböző területeiről – oktatás, kultúra, foglalkoztatás és egészségügy – történő kirekesztettség, valamint az rossz életkörülmények a hátrányos helyzetű térségekben, a települések periferiáin. A hátrányos helyzetű, legelmaradottabb térségek, települések dinamizálása a fejlesztéspolitika fontos és felvállalt feladata volt már az Európai Unió 2014-2020-as programozási ciklusában is, ám a beavatkozások eddig nem voltak elegendők. Érdemi, jól érzékelhető javulás megyei szinten, csakúgy, mint országos viszonylatban e területen alig történt. Az utóbbi évek társadalmi felzárkóztatást szolgáló kormányzati politikái és a Belügyminisztérium hátrányos helyzetű településeket segítő programjai reményt adnak a megye perifériális területeinek gazdasági és társadalmi felzárkóztatására. Jelen programozási időszakban tervezett fejlesztések minél hatékonyabb, és az eredményeket hosszabb távon fenntartani képes megvalósításához elengedhetetlen, hogy olyan metodikák kerüljenek alkalmazásra, melyek keretében biztosított mind a tág értelemben vett fizikai környezet rehabilitációja, mind az érintett társadalmi csoportok felkészítése.

A társadalmi felzárkózás elősegítése érdekében kiemelt cél a szegénységben és kirekesztődésben élők számának csökkentése, újratermelődésének megakadályozása. Emellett szükséges célként megfogalmazni az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítását az alapszükségletek és szolgáltatások területén.

Az egészségügyi szolgáltatások elérhetőségének javításával a legfőbb cél az egészségügyi ellátórendszer szolgáltatásaihoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása és az integrált szemléletű prevenció elterjedése kell, hogy legyen. Biztosítani kell a rendszeres megelőző szűréseken való részvétel, egészségmegőrző, egészségtudatosságra nevelő programokba való bekapcsolódás lehetőségét lakossági és munkahelyi tájékozottságot növelő programok segítségével.

A koncepció keretében megfogalmazott stratégiai célok hatékony elérése érdekében mind a beavatkozások tervezése, mind azok megvalósítása során törekedni kell arra, hogy a

fenntarthatóság három dimenzióját – a környezeti, gazdasági és társadalmi fenntarthatóságot – együttesen szolgáló, rendszerszintű megközelítésben megvalósuló komplex beavatkozások kerüljenek alkalmazásra.

5. Stratégiai cél: Stratégiai erőforrások fenntartható használata

Baranya megye gazdaságának jövőbeli fejlődése és a lakosság magasabb életminőségének biztosítása megköveteli a környezeti állapot javítását, a környezeti fenntarthatóságra törekvő új szemléletű, racionális környezet-, illetve erőforrás gazdálkodást. A stratégiai természeti erőforrások hosszú távú fenntartható használata kizárólag a természeti- és emberi környezet – ezen belül is különösen az élővilág, a talajok és a termőföld, valamint a felszíni- és felszín alatti vízbázisok - stratégiai szemléletű védelmén és takarékos hasznosításán keresztül valósítható meg.

A klímaváltozás káros hatásainak mérséklésére a települési- és az épített környezet fejlesztése során is meg kell ragadni minden reálisan alkalmazható eszközt. Ennek érdekében cél a klímabarát építészeti-műszaki és településtervezési megoldások elterjesztése, mint pl. passzív napenergia és termálvíz hasznosítás, árnyékolástechnika, párasítás, vagy a várostervezés eszközrendszerében a belterületi légmozgások klímatudatos tervezése, szélcsatornák kialakítása, zöldterületek növelése, a zöld infrastruktúra, a zöldfelületi rendszerek fejlesztése. Mindezek mellett kiemelt fontosságú a lakosság felkészítése a klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra, valamint a klímatudatosság általános erősítése.

A megye természeti erőforrásainak védelme, a kedvező környezeti állapot elérése, valamint a lakosság környezet egészségügyi feltételeinek javítása érdekében cél a környezetvédelmi kommunális infrastrukturális ellátottság minél teljesebb körű biztosítása.

Mind a megye vízkészleteinek védelme érdekében, mind a településeken élő lakosság életminőségének és az oda települt vállalkozások, intézmények működési feltételeinek javítása érdekében azon települések esetében, ahol a korszerű szennyvízkezelés rendszere még nem, vagy csak részben került kiépítésre, így különösen a megye aprófalvas térségeiben, kiemelt cél a településeken képződött nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz, ill. szennyvíz gazdaságosan kiépíthető és fenntartható módon történő elvezetésének és kezelésének biztosítása, a szennyvízkezelés hiányosságainak oldása.

Egy fenntartható energiamix kialakításának érdekében cél a helyben gazdaságosan hasznosítható mértékben jelen levő energiaforrások felhasználására alapozott energiatermelés- és ellátás létesítményeinek és rendszereinek környezetkímélő kiépítése, valamint a települések levegőminőségének javítását is szolgáló korszerű fűtési rendszerek elterjedésének ösztönzése.

A megújuló energiaforrások mellett ugyanakkor szem előtt kell tartani, hogy a megyében a rendelkezésre álló ásványi nyersanyag és fosszilis energiahordozó készletek hosszú időre elegendő stratégiai lehetőséget jelentenek, ezért a megye stratégiai erőforrásként tekint mind a rendelkezésre álló ásványi nyersanyag készleteire, mind a megújuló energiaforrásokra.

E körben kiemelt feltétel, hogy a bányászati tevékenységek során olyan technológiákat és művelési módokat használjanak, amelyek minimalizálják a beavatkozások káros hatásait, segítik a területek újrahasznosítását.

6. Stratégiai cél: Elérhetőség és mobilitás javítása

A közlekedésfejlesztés vonatkozásában alapvető fontosságú, hogy sikerül-e megtalálni az egyensúlyt a gazdasági és társadalmi mobilitási igények kielégítése, valamint az egészséghez és az egészséges környezethez való jog érvényre jutása között. A célként megfogalmazott megyei kohézió erősítésének, a területi hátrányok mérséklésének, azaz a hátrányos helyzetű térségek gazdasági és társadalmi felzárkóztatásának fontos eleme a közlekedési elérhetőség javítása, melynek megvalósítása során a környezeti szempontokat is figyelembe kell venni.

Baranya megye hosszú távú célja egy élhetőbb megye kialakítása, így a stratégiai célrendszer fókuszába az ember, rajta keresztül a társadalmi szinten előnyösebb áru- és személyszállítás kerül, ahol elsődleges cél az elérhetőség és az élhető környezet együttes javítása. A stratégiai célkitűzésnek feladata, hogy előmozdítsa a fenntartható közlekedési rendszerek létrejöttét a megyében: a munkahelyek és szolgáltatások jobb elérhetőségének biztosításával, az áru- és személyszállítás hatékonyságának növelésével úgy, hogy mindeközben megteremti a lehetőségét a környezetszennyezés (káros anyag-, üvegházgáz-kibocsátás, zaj-, por- és látvány-szennyeződés) és az energiafogyasztás csökkentésének (erőforrás-hatékony közlekedés), a közlekedésbiztonság fokozásának, illetve a vonzóbb, jobb minőségű környezet kialakításának.

Az egyik, talán legfőbb probléma, hogy a lakosság, és különösen a hátrányos helyzetű térségekben élők csoportjának alacsony fokú mobilitási hajlandósága a megye gazdasági fejlődésének útjában áll. Az elérhetőség javításával az egyes területi szintek (település, város és vonzaskörzete, térség) képessé válnak kiaknázni gazdasági potenciáljukat és erősíteni versenyképességüket, gazdasági előnyöket is magában hordozó dinamikus kapcsolatrendszer fenntartva egymással és tágabb környezetükkel. A munkaerő mobilitásának fokozása, a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés érdekében a megyei közlekedési infrastruktúra fejlesztése esetében elsősorban a funkcionális, vagyis foglalkoztatási és szolgáltató térségi vonzasközpontok településekről való elérhetőségének javítása a cél.

A térségi elérhetőség javításán túl a megye legfőbb célja a jelenleg közösségi közlekedést választó utasok számának megtartása, a negatív tendencia megfordítása, a távlati utasszám-növekedés elősegítése, ezzel párhuzamosan az egyéni autós közlekedés térnyerésének visszaszorítása. Cél továbbá az alternatív közlekedési módok, a kerékpáros és a gyalogos közlekedés iránt elkötelezettek számának növelése a városi közlekedés zsúfoltságának enyhítése, a városi terek visszaszerzése – az azzal együtt járó pozitív társadalmi, közösségi hatások elősegítése – érdekében.

Mindezt a közösségi- és alternatív közlekedés infrastrukturális feltételeinek javításával, a közlekedési módokat összekapcsoló, a közösségi szállításban részt vevők közötti összehangolt

menetrend szerint, egységes/közös tarifarendszerrel működő új, igény alapú, „utas központú” közösségi közlekedési rendszer fejlesztése révén lehet elősegíteni. A közösségi közlekedés fejlesztésének elsősorban környezeti-, energetikai és társadalmi hatásai (jobb életfeltételek, rövidebb közlekedési időszávok, baleseti kockázat csökkenése) kiemelkedőek, de közvetve a gazdaságra is pozitív hatást fejt ki.

7. Stratégiai cél: Nemzetközi növekedési centrummá válás

Annak ellenére, hogy a megyei koncepció a funkcionális megközelítés szerint területileg integráltan (lásd. prioritások) kezeli a közlekedésfejlesztés tématerületet, a jövőképpen megfogalmazott térségi csomóponti szerep megkövetel egy jól elkülönülő, hangsúlyos célmegfogalmazást. Ennek oka, hogy Baranya megye fejlődésének egyik megalapozója és egyben fokmérője is, hogy a Pécsi Tudományegyetem oktatási-képzési-kutatási bázisán hogyan tud a megye növekedési centrummá válni, a térségi és nemzetközi kapcsolatok kiterjesztésével, hogyan tud nagytérségi csomóponti szerephez jutni és ezáltal hogyan generál gazdasági fejlődést.

A térségi központok vagy csomópontok a kereskedelmi, innovációs, közlekedési stb. hálózatok legaktívabb pontjai, melyek tökevonzó képessége, illetve gazdaságélénkítő hatása vitathatatlan, ennél fogva feltétlen szükséges kiaknázni a kedvező földrajzi fekvésben – Pécs a Budapest–Zágráb–Belgrád „háromszög” középpontjában fekszik – rejlő potenciált. A térszerkezetben elfoglalt helyzetéből adódóan a megye a déli, dél-nyugati kapcsolatok kapuja lehet, mindennek megvalósításához nemcsak a megye pozícióján kell javítani, de a városhálózatot is be kell kapcsolni ebbe a rendszerbe. Tekintve, hogy a nagytérség esetünkben túlmutat az ország határain, így a kitűzött cél eléréséhez szükséges, de nem elégséges feltétel a jelen pillanatban nagyon alacsony számú határátkelési lehetőség bővítése, további határmetszéspontok kialakítása a Dráva folyón.

A cél elérését alapvetően a megye közlekedési helyzetének javítása biztosítja, mely a megyét érintő észak-déli és kelet-nyugati irányú – jelenleg hiányos – közlekedési tengelyek fejlesztéséből adódó potenciál kibontakoztatásával válhat elérhetővé. A jó infrastrukturális ellátottsághoz való hozzáférést, az egyszerű és gyors elérhetőséget a megye egész területén biztosítani kell annak érdekében, hogy mind a megye elmaradott térségei, mind Pécs fejlődési pályára állhasson. A kitűzött cél eléréséhez szükséges mind a közúti, mind a vasúti, mind a vízi és légi közlekedési infrastruktúra összehangolt fejlesztése. A kiépülő közlekedési hálózatok mentén elhelyezkedő területek vonatkozásában jelentős fejlődési potenciál-növekedéssel számolhatunk, hiszen ezen nyomvonalas létesítmények a területfejlesztés legerősebb és leghatásosabb elemei. A beavatkozásoknak a nemzetközi kapcsolatokat biztosító fő közlekedési hálózatok még hiányzó elemeinek kiépítésére (M6, M60, M9, 67. sz. főút), a már meglévő hálózati elemek térségközpontokból történő elérhetőségének javítására és a megye zártságát oldó folyami átkelési lehetőségek sűrítésére (a mohácsi Duna-híd mellett kiemelten a Dráva esetében) kell koncentrálnia. A megye és Pécs multimodális logisztikai szolgáltató szerepének erősítésére szükség van, ennek megvalósítása érdekében szükséges továbbá a vasúti

infrastruktúra kelet-nyugati (Zágráb - Pécs - Baja - Bácsalmás - Csikéria - (Szerbia) - Röske és Szeged - Nagylak - (Románia) - Arad) és észak-déli (Budapest [XI. kerület, Kelenföld] - Pécs, Pécs - Villány, valamint Villány - Magyarbóly - (Horvátország) - Eszék-Szarajevó) tengelyeinek összehangolt fejlesztése, összekapcsolása más közlekedési alágazatokkal (M60 autópálya, Pécs-Pogány repülőtér) és a már meglévő üzleti szolgáltatásokkal (Pécs Déli ipari park). A fejlesztések indukálta növekvő áruforgalom szükségessé teszi a vasúti tranzit forgalom Pécs központi területéről történő kihelyezését (Pécs D-Ny-i vasúti elkerülés). A vízi közlekedés fejlesztése (Mohács országos jelentőségű kikötő és határkikötő) - erősítve a fent felsorolt elemeket - ugyancsak pozitívan befolyásolja a megye logisztikai teljesítményét. Ezen célirányos közlekedési infrastruktúra fejlesztéseknek biztosítaniuk kell a kiegyenlített területi fejlődés feltételeit, a nemzetközi forgalomhoz való kapcsolódás lehetőségét, a történelmi okokból megszakadt határmenti és határon átnyúló kapcsolatokat, megteremtve ezzel Horvátország EU-s csatlakozásában rejlő lehetőségek kihasználását, a térség gazdasági versenyképességének javulását. A kitűzött cél megvalósítása során kiemelt figyelmet kell fordítani a kialakult környezeti állapotokra, természeti adottságokra. A fejlesztéseket lehetőség szerint a környezetminőség romlása és a környezetbiztonság veszélyeztetése nélkül kell megvalósítani, ennek eredményeképpen egy, a természeti erőforrásainkat védő, harmonikus térszerkezet alakul ki.

2.1.3 Baranya megye területi célkitűzései

A stratégiai célok mellett beazonosításra kerültek a megyében sajátos problémákkal küzdő, ill. az adott területre jellemző fejlődésbeli előnyökkel, lehetőségekkel jellemezhető térségek, megyén belüli területi egységek, melyek sajátos fejlesztési igényei ún. területi célok formájában kerültek meghatározásra. A megyére kialakított **három területi cél**:

1. Hátrányos helyzetű, fejletlen gazdaságú térségek komplex fejlesztése Baranya megye nyugati, északnyugati és délnyugati felén (Sellyei Járás, Szigetvári Járás, Hegyháti Járás, Szentlőrinci Járás nyugati része)

A megye nyugati térsége periférikus elhelyezkedésű, kedvezőtlen társadalmi, gazdasági helyzetben levő terület, mely a Sellyei, Hegyháti és Szigetvári járások vonatkozásában a leghátrányosabb helyzetű térségek közé sorolt, de egyes jellemzőit tekintve az egyébként hátrányos helyzetű Szentlőrinci Járás településeit is lefedi.

A Baranyában található térség lehatárolása a megyei közigazgatási rendszert követi a területfejlesztési koncepcióban, azonban ez a perifériális térség alapvetően a Dél-Dunántúl centrumtérségeitől távol lévő valamennyi perifériát magában foglalja, így fejlesztése során a Somogy megyében található belső-somogyi, zselici térségekkel egységes rendszerben indokolt tervezni. Másképp megfogalmazva a baranyai és a somogyi perifériákat egy komplex vidékfejlesztési programban indokolt fejleszteni.

2. Gazdasági szerkezetváltó, növekedési centrumtárség Baranya megye központi és keleti részén

A 2013-as területfejlesztési koncepcióban a megye centrumtársége (Pécs-Komló), illetve a megye keleti része külön térkategóriát alkotott, alapvetően az akkor még jól/jobban elkülönülő meglévő problémák-erőforrások-jövőkép bázisán. A korábbiakban bemutatott indokok miatt azonban a 2020 utáni időszakra vonatkozóan indokolt ennek a térségnek az egységes kezelése, melyből némileg Komló bír eltérő specifikumokkal, azonban Komló jövőképe, illetve meglévő társadalmi-gazdasági térkapcsolatai azt indokolják, hogy a dinamikusabb térségekhez kerüljön integrálására a térség.

A megye központi területe a megyeszékhely és vonzáskörzetét foglalja magába, mely a legsűrűbben lakott térsége a megyének. A terület Pécs mellett magában foglalja a megye második legnagyobb városát, Komlót is, ugyanakkor Pécs belső agglomerációjához tartozik Kozármisleny városa, míg a külső vonzáskörzetbe tartozó nagyobb települések Szentlőrinc és Pécsvárad. A megye keleti térsége kedvezőbb adottságokkal rendelkezik, mint a megye nyugati, első célkitűzés alá eső területe. A térség legnagyobb városa Mohács, de adottságait és a belőlük fakadó lehetőségeket tekintve ide sorolható Siklós, Harkány, Villány, valamint Bóly városa is. Villány, Siklós és Harkány turisztikai potenciálja révén, míg a pécsi ipari agglomeráció (benne Komló), Bóly és Mohács pedig logisztikai adottságai, ipari kultúrája, a koncentráltan elérhető szakképzett munkaerő bázisa és a kiépülő ipari infrastruktúrája révén lehet a megye, illetve a térség gazdasági növekedésének centrumtársége.

Baranya megye székhelye Pécs centrális elhelyezkedésű, a megye legnagyobb részéről, könnyen és gyorsan elérhető közúton. Pécs gazdaságtörténeti okokból (bányabezárások, délszláv háború, rossz logisztikai pozíció stb.) kimaradt a '90-es évek jellemzően külső befektetőkre alapozott gazdasági szerkezetváltásából, a városban nagyon kevés a tőkeerős vállalat. Ez nagyban meghatározza a település térségi foglalkoztatási szerepét is. Ebből fakadóan szükség volt valamilyen endogén stratégiára, melyben a kulturális örökség, a kulturális ipar és a tudásalapú gazdaság egyre tudatosabban egyre nagyobb szerepet játszik, bár az innovációs szervezetek tevékenységük révén egyelőre nem tudtak áttörést elérni az innovációs eredmények gazdasági hasznosítása terén.

3. Dél-baranyai drávamenti határtárség (az Ormánságtól Mohácsig, illetve a Villányi-hegységtől délre található területek) fejlesztése

A két fenti célterületet kiegészíti egy harmadik, mely a horvátországi és nyugat-balkáni kapcsolatok erősítését helyezi a középpontba. A megye déli, a Mecsektől délre fekvő, illetve a Dráva vízrendszeréhez kapcsolódó területek azok, melyek az adottságaik okán a negyedik területi célkitűzés elsődleges célterületét alkotják.

A térség gazdaságának megerősítése jelentheti az egyik alapot arra, hogy a jelenleg tapasztalható negatív társadalmi és demográfiai folyamatok megváltozzanak. Ebben a horvát területek felé történő nyitás elengedhetetlen, melynek alapja a közlekedési feltételek javítása, a határtárség rugalmas átjárhatóságának megteremtése. A zavartalan és hatékonyan működő

térségi személy- és árumozgások, de a területi integráció alapvető feltétele is egyben, hogy a térség közlekedési zártsága oldódjon, a természetföldrajzi értelemben vett és közigazgatási határok jól átjárhatók legyenek, a terület kielégítő külső- és belső kapcsolatokkal rendelkezzen. A munkaerő mobilitásának és a lakosság szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáféréseinek elősegítése, az áruszállítás szükségleteinek kielégítése, mindezekon keresztül pedig a gazdasági kapcsolatok elmélyítése érdekében szükség van a meglévő közlekedési hiányosságok felszámolására. Ennek érdekében szükséges a térség és a térségi jelentőségű központok nemzetközi közúti, vasúti és vízi elérhetőségének és átjárhatóságának javítása, és a funkcionális, azaz foglalkoztatási és szolgáltató vonzásközpontok térségi elérhetőségének fejlesztése. Mindemellett igényként jelentkezik a különböző közlekedési módok összekapcsolása, gazdasági központok intermodalitásának és közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése, fenntartható fejlesztések megvalósítása.

A térség harmonikus fejlesztése komplex megközelítésmódot igényel. A térség városi rangú településeinek lokális ipari kapacitásait meg kell erősíteni, a helyben működő KKV-k kapcsolódó fejlesztéseit támogatni kell. Komoly hangsúlyt kell helyezni a helyi gazdaság, a lokális kézmű- és kisipari szolgáltatások fejlesztésére, az élelmiszergazdaság, és különösen a rövid ellátási láncok kiépítésére, megerősítésére. A térség hátrányos szociális helyzetű és ezáltal nehezen foglalkoztatható polgárai számára jövedelemszerzési lehetőséget a térség adottságaihoz (inputok) integrált szociális gazdaság támogatása jelenthet.

2.1.4 A megye fejlesztésének horizontális céljai

A megye két horizontális célt fogalmaz meg melyeket a program tervezésének és végrehajtásának valamennyi szintjén elő kell segíteni.

a.) Minden társadalmi csoport esélyegyenlőségének biztosítása

A megkülönböztetés tilalma, mint alapelv, a megvalósítás minden szakaszában betartásra kell, hogy kerüljön, különös tekintettel az esetleges támogatásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatosan. A megyei területfejlesztési koncepció, majd a program műveleteinek meghatározása során és a végrehajtás valamennyi szintjén kiemelt figyelemmel kell lenni a fogyatékkal élő emberek hozzáférhetőségének kritériumára. A sajátos helyi adottságok (pl. cigányság magas aránya a megyében) figyelembevételével lehetőséget kell biztosítani a programvégrehajtás során érvényesíteni kívánt esélyegyenlőségi területek kijelölésére és prioritizálására, amelyek hozzájárulnak az esélyegyenlőségi célok eléréséhez.

b.) Hosszú távú fenntartható növekedés biztosítása a társadalmi, gazdasági és ökológiai szempontokon alapuló egyensúlyra törekedve

A társadalmi, gazdasági és ökológiai szempontokat figyelembe vevő fenntartható növekedés biztosítása a teljes területi tervezést átszövő horizontális célként jelenik meg. A szociális és a környezeti problémák fontosságának, e problémák, illetve megoldási lehetőségeik és a

gazdasági fejlődés közötti sokrétű összefüggések felismerésével egyre inkább teret nyernek azok a nézetek, amelyek szerint e három területet együtt kell vizsgálni, s sajátosan a környezet és fejlesztés kérdéseinek együttes megközelítése szükséges.

2.2 A stratégiai célrendszer viszonyrendszere

Baranya megye a jövőképe által megfogalmazottak szerint 2030-ra élhető, az erőforrásaival fenntarthatóan gazdálkodó térségi növekedési centrummá válik, értékteremtő foglalkoztatást biztosító gazdasági szerkezettel, javuló gazdasági mutatókkal, ahol növekszik a foglalkoztatás és megkezdődik a társadalmi felzárkózás.

A programozási folyamat során meghatározott mindkét horizontális cél teljes mértékben képes szolgálni a jövőkép beteljesülését az alábbiak szerint:

- Minden társadalmi csoport esélyegyenlőségének biztosítása horizontális cél elérésével a megye minden polgára egyenrangú hozzáférést érhet el és egyenlő bánásmódban részesülhet a közösség számára nyújtott szolgáltatások terén és a közösséget erősítő folyamatokban, jelentősen hozzájárulva ezzel a lakosság életminőségének javításához.
- A hosszú távú fenntartható növekedés biztosítása a társadalmi, gazdasági és ökológiai szempontokon alapuló egyensúlyra törekedve horizontális cél az egyik fontos pillére a megye célrendszerének. A jövőkép a megyében jelenleg is adottságként meglévő erőforrásokra épít. A jövőkép megvalósulásához elengedhetetlen a természeti erőforrások hosszútávon is fenntartható használatán alapuló fejlődés lehetőségének megteremtése, a megye belső erőforrásait érintően azok túl használatának elkerülése.

Az átfogó célok úgy kerültek meghatározásra, hogy azok maximálisan segítsék a jövőképben megfogalmazott célállapot elérését.

- A magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása átfogó cél a jövedelem alapú társadalomban talán a legközvetlenebb módon tudja segíteni a jövőkép által elővetített, a megye lakossága jó életminőségének biztosítását. Ezen átfogó cél elérését a horizontális célok közül jelentős mértékben segítik a minden társadalmi csoport esélyegyenlőségének biztosítása cél által megfogalmazott elvárások.
- A fenntartható egészséges és megújuló társadalom átfogó cél elsősorban a megye lakossága életminőségének javítását szolgálja, de jelentős mértékben segíti lakosság számára a magas színvonalú szolgáltatások elérését is. A horizontális célok és elvek közül ezen átfogó cél teljesülését közvetlenül szolgálja: a minden társadalmi csoport esélyegyenlőségének biztosítása.
- A környezet- és energiatudatos megye cél a megye, mint élhető környezet hosszú távú fenntarthatóságát garantálja. Ahogy a jövőkép is megfogalmazza, Baranya megye erőforrásaival fenntarthatóan kell gazdálkodni, hogy a környezeti konfliktusok minimalizálását célzó endogén fejlődés valósulhasson meg. A horizontális célok közül

különösen nagy jelentősége van e cél elérésének elősegítésében a „hosszú távú fenntartható növekedés biztosítása a társadalmi, gazdasági és ökológiai szempontokon alapuló egyensúlyra törekedve” cél keretében meghatározott feltételek teljesülésének.

Mindazon túl, hogy az átfogó célok együttesen szolgálják a jövőképpen felvázolt célállapot elérését, a három átfogó cél egyes elemei szinergikus hatást kifejtve segítik elő a másik két átfogó cél elérését is. A stratégiai célok rendszerének hozzájárulása az átfogó célok eléréséhez rendszerszemléletben, komplex módon értelmezhető, azaz az egyes átfogó célok nem egymástól elszigetelt részrendszerekként építenek kapcsolatot a stratégiai célok adott részhalmozásával, hanem az egyes stratégiai célok több átfogó cél elérésére is gyakorolnak közvetlen, vagy közvetett hatást. A területi célok (a megyén belül különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységek) rendszere a fejlesztési koncepciót megalapozó helyzetértékelésben megfogalmazott fejlesztési irányok területi kategóriáinak figyelembe vételével került meghatározásra azzal, hogy a területi célok elérését a stratégiai célok mentén meghatározott komplex eszközrendszer biztosítja.

Talán az egyik legfontosabb megállapítás a célok és prioritások kapcsolatrendszerére vonatkozóan, hogy minden prioritás alapvetően egy stratégiai cél megvalósulásával van szoros összefüggésben, de egy adott prioritás az esetek többségében egyszerre több stratégiai cél eléréséhez is hozzájárul:

- Az 1., „A helyi termelésen alapuló gazdaság megerősítése a lokális gazdasági környezet integrált fejlesztésével” című prioritása a helyi gazdaságok fejlesztése, körkörös gazdaság kialakítása, valamint a jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés stratégiai célok megvalósulását szolgálja,
- A 2., „A külső erőforrásokra is támaszkodó, a termelési kapacitások növelésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése a megyében” című prioritása a tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése stratégiai cél megvalósulását szolgálja,
- A 3., „A piaci igényekhez rugalmasan illeszkedő képzési struktúra kialakítása és fejlesztése” című prioritása a jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés, valamint a társadalmi felzárkózás elősegítése stratégiai célok megvalósulását szolgálja,
- A 4., „Az élhetőbb települések, élhetőbb közösségek kialakulását szolgáló komplex fejlesztések, egészségtudatosság és egészségügyi prevenció az egészséges munkaképes társadalom biztosítása érdekében” című prioritása a jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés, valamint a társadalmi felzárkózás elősegítése stratégiai célok megvalósulását szolgálja,
- Az 5., „A természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló és klímatudatos környezetgazdálkodás feltételeinek megteremtése” című prioritása a stratégiai erőforrások fenntartható használata stratégiai cél megvalósulását szolgálja,

- A 6., „Az elérhetőség javítása, fenntartható közlekedési rendszerek létrehozásának előmozdítása” című prioritása az elérhetőség és mobilitás javítása, valamint a nemzetközi növekedési centrummá válás stratégiai célok megvalósulását szolgálja.

2.3 Baranya és a szomszédos megyék, illetve Pécs MJV területfejlesztési céljainak kapcsolata

A szomszédos megyékben kitűzött koncepcionális célok közül a legnagyobb hangsúlyt a fenntartható helyi gazdaságból származó munkahelyteremtés kapja. Ezen célokat a megyék más-más módon kívánják elérni. Egyes térségekben például a piacképes tudás megszerzése került a fókuszba, míg máshol a fenntartható erőforrás gazdálkodás, vagy a közlekedés- és infrastruktúrafejlesztés. A fentiekén túl a megyék kiemelt területként kezelik a társadalmi kohézió és felzárkóztatás témakörét, az aprófalvas területek újbóli gazdasági vérkeringésbe való integrálását is.

2.3.1 Somogy megye

2. Táblázat: Baranya és Somogy megye területfejlesztési koncepciói céljainak kapcsolatrendszer

Stratégiai célok (Baranya megye)	Tematikus specifikus célok (Somogy megye)				
	A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása	Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság kompetenciáinak fejlesztése	A XXI. századi globális kihívásokra választ adó gazdasági tevékenységek fejlesztése, támogatása	A hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése	Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése
Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása	✓		✓		
Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése	✓		✓		
A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés		✓			
Társadalmi felzárkóztatás			✓	✓	
Stratégiai erőforrások fenntartható használata			✓		✓
Elérhetőség és mobilitás javítása					✓
Nemzetközi növekedési centrummá válás					✓

Az aprófalvakban bővelkedő Baranya és Somogy³ megyék jelentős hangsúlyt kívánnak fektetni a helyi közösségek megtartását célzó gazdaságfejlesztési akciók megvalósítására, melynek alappillére a helyi tudásbázis erősítése, a helyi erőforrások minél hatékonyabb, egyben fenntartható módon történő hasznosítása. Mindezt erősíti a helyi közösségek, ezen belül a hátrányos helyzetű társadalmi rétegeket érintő akciók támogatása.

A két megye céljainak másik kiemelt kapcsolódási pontja az elérhetőség és a mobilitás javítását célzó közlekedési infrastruktúra fejlesztése. Fontos, hogy a közös, mindkét megyét érintő fejlesztési elképzelések megvalósítása érdekében megfelelő együttműködés alakuljon ki a megyék között.

2.3.2 Tolna megye

3. Táblázat: Baranya és Tolna megye területfejlesztési koncepciói céljainak kapcsolatrendszer

Stratégiai célok (Baranya megye)	Stratégiai célok (Tolna megye)								
	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként	Piacépes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézmunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás élelmiszeripar, textil- és bőripar)	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása	Vállalkozások versenyképességének erősítése	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklése	Települési infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése
Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása		✓	✓	✓				✓	✓
Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése	✓	✓	✓	✓					
A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés					✓				
Társadalmi felzárkóztatás						✓			

³ Somogy Megye Területfejlesztési Koncepciója: <http://www.som-onkorm.hu/somogy-megyei-teruletfejlesztési-koncepcio-tarsadalmasitasa.html>

Stratégiai erőforrások fenntartható használata			✓				✓	
Elérhetőség és mobilitás javítása								✓
Nemzetközi növekedési centrummá válás	✓							

Tolna megyének a 2021-27-es időszakra vonatkozó területfejlesztési koncepciója még nem készült el a Program írásának befejezéséig, így Tolna megye előző ciklusra meghatározott céljainak Baranya megye 2021-27-re elkészült célrendszerével való kapcsolatát vizsgáltuk meg l. Tolna megye a stratégiai céljait tekintve különösen nagy hangsúlyt fektet a megye népességmegtartó képességének fokozására, tekintettel arra, hogy az elmúlt évtizedben az országos tendenciákhoz képest nagyobb arányban csökkent a népesség száma. A célrendszer kulcseleme a helyi foglalkoztatás erősítése a mezőgazdasági adottságok minél eredményesebb kiaknázásával.

Az ipari beruházások tolnai célrendszerben érzékelhető háttérbe szorulása részben magyarázható azzal, hogy Baranya megyével ellentétben, ahol Pécs fejlődése alapvető hatást gyakorol a megye egésze gazdaságának eredményességére – Tolna megyében nincs ilyen fokú urbanizációs centrum, a gazdaság legjelentősebb szereplője a paksi atomerőmű.

2.3.3 Bács-Kiskun megye

4. Táblázat: Baranya és Bács-Kiskun megye területfejlesztési koncepciói céljainak kapcsolatrendszer

Stratégiai célok (Baranya megye)	Tematikus célok (Bács-Kiskun megye)						
	(S1) A Duna-Tisza Közi Síkvidék területileg kiegyensúlyozott, klímaváltozást is figyelembe vevő fejlesztése	(S2) Kecskeméti fejlesztési körzet gazdasági sokszínűségét támogató fejlesztések, fókuszban az infrastruktúra	(S3) Városrészi infrastruktúrális és szolgáltatási kapcsolatok fejlesztése	(S4) A Dunamenti fejlesztési körzet logisztikai és turisztikai potenciálját szolgáló integrált fejlesztések	(S5) A Közép-Dun Menti régió infrastruktúra és gazdaságfejlesztési programja	(S6) A határmenti fejlesztési körzet határon átnyúló együttműködésre alapuló fejlesztése	(S7) A komplex programmal fejlesztendő járárok társadalmi, gazdasági felzárkóztatása
Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése		✓	✓		✓	✓	

A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés		✓	✓				
Társadalmi felzárkóztatás			✓				✓
Stratégiai erőforrások fenntartható használata	✓	✓		✓	✓		
Elérhetőség és mobilitás javítása		✓		✓	✓	✓	
Nemzetközi növekedési centrummá válás		✓					

Baranya és Bács-Kiskun megye célrendszerét összehasonlítva⁴ láthatjuk, hogy mindkét megye nagy hangsúlyt fektet a gazdasági versenyképesség növelésére, ezen belül is a vidék gazdasági vérkeringésbe való bekapcsolására. A versenyképes gazdaság alapja a fenntartható erőforrásokkal való gazdálkodás, amely területet mindkét megye kiemelten kezeli.

A két megye eltérő természetföldrajzából és településszerkezetéből adódóan (míg Baranya megyére az aprófalvas településszerkezet, tagolt domborzati viszonyok, addig Bács-Kiskun megyére a tanyás alföldi vidék jellemző) ugyan eltérő intézkedések megvalósításán keresztül szeretné elérni fejlesztési célkitűzéseit, mégis több esetben található kapcsolódási pont a célrendszerekben.

2.3.4 Szomszédos horvát megyék

Baranya megye két horvát megyével szomszédos. A horvát megyék esetében nem állnak rendelkezésre a 2021-2027-as időszakra megyei programok. Horvátországban a legutóbbi megyei fejlesztési stratégiák 2014-ben készültek el, 2014-2020-as időhorizonttal. Új megyei tervek a nemzeti szintű stratégiák elfogadását követően készülnek. Az új program elkészüléséig a 2014-2020-as dokumentum céljait tekintjük relevánsnak.

⁴ <https://www.bacskiskun.hu/oldalak/teruletfejlesztes>

5. Táblázat: Baranya és szomszédos horvát megyék területfejlesztési céljainak kapcsolatrendszere

Stratégiai célok (Baranya megye)	Stratégiai célok (Eszék-Baranya megye)				Stratégiai célok (Verőce-Drávamente megye)		
	Az életminőség javítása	Az épített és a természeti környezet minőségének javítása	A gazdaság és a foglalkoztatás versenyképességének növelése	Helyi és regionális fejlesztés hatékony irányítása	Környezetvédelem és a természeti erőforrások fenntartható kezelése	Virovitica-Podravina megye gazdaságának versenyképességének növelése	Az életminőség javítása és az emberi erőforrások fejlesztése
Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása	✓		✓	✓	✓	✓	
Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése			✓		✓		
A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés				✓		✓	
Társadalmi felzárkóztatás	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Stratégiai erőforrások fenntartható használata	✓	✓					✓
Elérhetőség és mobilitás javítása		✓					✓
Nemzetközi növekedési centrummá válás		✓					

Verőce-Drávamente megyében 3, míg Eszék-Baranya megyében 4 stratégiai cél került megfogalmazásra, eltérő súllyal: a természeti erőforrások fenntartható hasznosítása, a versenyképes gazdaság, illetve a versenyképes humán erőforrás fejlesztése. A két horvát megye közös vonása az életminőség javításának fontossága, illetve a társadalmi felzárkóztatás egyfajta horizontális célként való szerepeltetése: erre vonatkozó célt önmagában egyik horvát megye sem határozott meg. A horvát megyék és Baranya esetében egyértelmű az összhang a humánerőforrás-fejlesztésre terén, ahol a piaci igényeknek való megfelelés kap hangsúlyt.

A gazdaságfejlesztés esetén igen erős valamennyi megye esetében a helyi erőforrásokon alapuló fejlesztés igénye.

Jelentős eltérést találunk a két horvát megye között a közlekedési hálózatok fejlesztésének tekintetében: ebben az esetben Eszék-Baranya megye és Baranya között erősebb koherencia

jelenik meg, tekintettel a nagytérégi elérhetőségi viszonyok kiemelt jelentőségére (V/c, VII korridorok). Verőce-Drávamente esetében ilyen preferenciát nem találunk.

Összességében kijelenthető, hogy Baranya-megye fejlesztése-felzárkóztatása szempontjából a 2021-2027-es európai uniós ciklusra megkerülhetetlenné vált a horvát (és észak-bosnyák, valamint a nyugat-bácskai) területekkel a korábbiaknál sokkal intenzívebb és diverzifikáltabb nemzetközi együttműködési kapcsolatok és formák kialakítása. Ennek legfontosabb okai, illetve motivációi a következők:

- Horvátország a Schengeni Övezet tagjává válik várhatóan 2022-ben (a COVID pandémia előtt a tárgyalások lezárását 2020-ra tervezte az EU és Horvátország). A schengeni tagság egyértelműen megszünteti a határ megmaradt elválasztó szerepét, amely a Baranyai háromszög esetében korlátozás nélküli konkrét térkapcsolatot is eredményez.
- Várhatóan 2023-2024-ben összekapcsolódik a magyar M6-os és a horvát A5-ös (Slavonica) autópálya, amely megszünteti mindkét térség „zsák” jellegét, ezzel hatványozottan megnövelve a tranzit, cargo és egyéb más gazdasági területen megjelenő lehetőségeket.
- A baranyai és a dél-dunántúli gazdaságfejlesztési programok a Pécs-Mohács térséget, mint nemzetközi növekedési térséget azonosítják, melynek megfelelően az erőforrások és a kisugárzás tekintetében a Pécs-Eszék-Zombor (Újvidék) térség egészének fejlődése szempontjából meghatározó a határon túli szereplők együttműködési képessége és készsége. A legjelentősebb infrastruktúra fejlesztési projektek (Mohácsi híd, autópálya fejlesztések, illetve Pécs-Pogány repülőtér) az ezidáig a határok által elzárt térségek a mainál sokkal intenzívebb együttműködésére építkeznek.

2.3.5 Közép-Duna Menti Kiemelt Térség

6. Táblázat: Baranya és a KDMKT területfejlesztési céljainak kapcsolatrendszer

Stratégiai célok (Baranya megye)	Tematikus specifikus célok (KDMKT)				
	A települések vonzerejének javítása az életminőség és a helyi közszolgáltatások fejlesztésével	A gazdaság fejlesztése a vállalkozások technológiájának fejlesztésével, technológia- és termékfejlesztésének erősítésével, az együttműködések bátorításával, illetve a gazdasági termelés bővítésének bátorításával	A fejlődési lehetőségek akadályainak lebontása a közlekedési és közmű infrastruktúra fejlesztésével	A humán erőforrások fejlesztése, elsősorban az egészségügy, az oktatás, a kulturális tevékenységek	A települések, vállalkozások, kulturális és közösségi tevékenységek fejlesztési és együttműködési képességének, forrásbevonó képességének erősítése
Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása	✓	✓	✓		

Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése		✓			
A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés				✓	
Társadalmi felzárkóztatás	✓			✓	✓
Stratégiai erőforrások fenntartható használata			✓		
Elérhetőség és mobilitás javítása			✓		
Nemzetközi növekedési centrummá válás					

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség (KDMKT) a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területi lehatárolásáról szóló 12/2020. (V.5.) OGY határozattal jött létre. Ezt követte a KDMKT Fejlesztési Tanácsának, a Közép-Duna Menti Fejlesztési Tanácsnak (KDMFT) a létrejötte, amely a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 2020. május 13-án kihirdetett módosításához kapcsolódik. A KDMKT három megye, Bács-Kiskun, Fejér és Tolna határán fekszik, így a közelségéből és kiemelt státuszából adódóan fontosnak tartottuk a közös célok áttekintését a BMTfP-vel.

Mindkét koncepció nagy hangsúlyt fektet a helyi gazdaság fejlesztésére a helyi vállalkozások megerősödése és fejlesztése által és a humán erőforrás fejlesztésre. Emellett az életminőség javítása, társadalmi felzárkózás és a közösségi és kulturális programok is ki vannak emelve.

2.3.6 Pécs Megyei Jogú Város

Pécs Megyei Jogú Város esetében a 2014-2020-as időszakra készült integrált településfejlesztési stratégiát⁵ vizsgáljuk, mivel a következő ciklusra a megyei programdokumentum elkészültéig nem fog elkészülni az ITS. A stratégia megfogalmazott jövőképe szerint a megyeszékhelyet az életminőségének javulása kell, hogy jellemezze. „Pécs legyen olyan város, ahol jó élni, és lakói szeretnek is élni. Az életminőség közelítsen az európai élvonalhoz.” A stratégia átfogó célja értelmében Pécs, mint nagyváros regionális központi szerepe megszilárdul, a megye nemzetközi növekedési centrumról alkotott vízióját a térségi vonzasközpont szerepkör betöltésével segíti, részben magára vállalja. A város célrendszerének megfogalmazásakor a fenntarthatóság kérdése a megyei tervezési dokumentumoknál

⁵ Pécs MJV városfejlesztési integrált területfejlesztési stratégiája (2014-2020):
<https://www.pvfzrt.hu/userfiles/dokumentumok/ITS20142020.pdf>

hangsúlyosabban jelenik meg: lényegében a fenntartható fejlődés követelményeinek való megfelelés és az ahhoz szükséges feltételek biztosítása került a fejlesztési célok fókuszába.

A pécsi stratégia a jövőképből származtatott stratégiai célokat egy-egy funkcionális területhez, azaz a fenntarthatóság különböző szempontok szerinti értelmezéséhez (természeti környezet, épített környezet, gazdaság és társadalom) rendeli. Ezekhez a célokhoz is tartozik egy-egy jövőkép, amelyekből az adott stratégiai cél származtatható.

7. Táblázat: Baranya és Pécs MJV területfejlesztési stratégiai céljainak kapcsolatrendszer

Stratégiai célok (Baranya megye)	Stratégiai célok (Pécs MJV)				
	Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	FENNTARTHATÓ, FEJLŐDŐ TÁRSADALOM	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS Kiegyensúlyozott városszerkezet	KO(O)RMÁNYZÁS MOZGÁSTERÉNEK BŐVÍTÉSE
Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása			✓		✓
Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése			✓		✓
A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés		✓			
Társadalmi felzárkóztatás		✓			
Stratégiai erőforrások fenntartható használata	✓			✓	
Elérhetőség és mobilitás javítása				✓	
Nemzetközi növekedési centrummá válás	Pécs MJV átfogó cél: „nagyterségi vonzásközpont”				

A város 1. stratégia célja, „Az egészséges környezet biztosítása” lényegében megfeleltethető a megye 5. stratégiai céljában megfogalmazottaknak, mindkét esetben hangsúlyos területként jelenik meg a környezeti ártalmak csökkentésének és a klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodásnak az igénye. Pécs 2. stratégiai célja, a „Fenntartható, fejlődő társadalom” bár a humán terület infrastruktúra-fejlesztési igényeivel nem, csak a „szoft” feladatokkal számol, mégis közvetlenül kapcsolódik a megye 3. és 4. stratégiai céljaihoz. Az MJV 3., a város gazdasági alapjainak újjáépítését felvállaló stratégiai célkitűzése nagyban járul hozzá a megye

2., a tartós növekedésre képes gazdaság megteremtését célzó célkitűzéséhez, mindkét fejlesztési cél központjába az „(újra)iparosítás” helyeződik. A város 4., „Kompakt város, kiegyensúlyozott városszerkezet” névre keresztelt célja a megyei programban nem azonosítható, térszerkezeti szempontokat figyelembe vevő célkitűzés, amely csak közvetve kapcsolódik a megye 5. és 6. stratégiai céljaihoz (energiabiztonság és mobilitás tématerületek). Pécs 5. célkitűzése a „ko(o)rmányzás mozgásterének bővítése hozzájárul a kiegyensúlyozott fejlődés megalapozásához, így kapcsolódik a helyi gazdaság fejlesztéséhez és a tartós növekedésre képes gazdaság eléréséhez.

3 A PRIORITÁSOK AZONOSÍTÁSA

E fejezet megfelel a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 3. melléklet 2.1.c. pontjának és lefedi a 2.1.d-e pontok, valamint a 2.2.da. pont tartalmi elvárásait.

A megyei területfejlesztési program dokumentum jelen stratégiai fejezetében kerül meghatározásra és részletesen bemutatásra a koncepcióra építve a megye középtávú céljait szolgáló 6 prioritás és annak intézkedésrendszere. A prioritások és intézkedések rendszeréről az alábbi táblázat nyújt áttekinthető, összefoglaló képet:

Prioritások	Tervezett intézkedések
I. prioritás: A helyi termelésen alapuló gazdaság megerősítése a lokális gazdasági környezet integrált fejlesztésével	1.1.: A mezőgazdasági, illetve kézműves termékek helyben történő feldolgozását, és értékesítését ösztönző fejlesztések támogatása;
	1.2.: Komplex iparterület fejlesztési program a járási székhely-településeken, a helyben történő foglalkoztatás megerősítése, az elvándorlás csökkentése érdekében.
	1.3.: A helyi piacok, ill. egyéb elosztó és helyi logisztikai funkciókat ellátó intézmények, szervezetek kialakulását, megerősödését támogató fejlesztések megvalósítása.
	1.4.: Az öntözéses gazdálkodás feltételeinek javítását szolgáló beruházások támogatása a helyi termelésen alapuló ellátás biztonságának fokozása érdekében.
	1.5.: A képzéseket és a kompetenciák fejlesztését is magában foglaló, a térségi felzárkóztatást elősegítő komplex helyi gazdaságfejlesztési programok megvalósítása.
II. prioritás: Külső erőforrásokra is támaszkodó, a termelési kapacitások növelésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése a megyében	2.1.: A megyében működő kis- és középvállalkozások versenyképességének javítását szolgáló komplex programok támogatása
	2.2.: A térségi szinten versenyképes vállalkozások termelő és szolgáltató kapacitásainak bővítése
	2.3.: Megyei befektetés-ösztönzési ügynökség létrehozása a Baranya Megyei Önkormányzat, a Pécsi Tudományegyetem, a Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara, a Baranya Megyei Kormányhivatal és Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata együttműködésében
	2.4.: Gazdaságfejlesztési infrastruktúra-fejlesztési program, iparterület-, illetve ipari park fejlesztés, csarnoképítési program, kapcsolódó közlekedési beavatkozások végrehajtása a járásszékhely településeken
	2.5.: A befektetői politika erősítését, a befektetés ösztönzést szolgáló komplex programok megvalósítása az üzleti marketing eszközeivel és a képzési struktúra igény alapú átalakításával, rugalmassá tételével
	2.6.: A kutatási-fejlesztési és innovációs (K+F+I) tevékenységek erősítését szolgáló fejlesztések megvalósítása a vállalkozói és a felsőoktatási szféra szereplőinek együttműködésével

Prioritások	Tervezett intézkedések
	2.7.: Fenntartható fejlődést ösztönző együttműködések és fejlesztések támogatása különösen az egészségipar, környezetipar, kulturális és kreatív ipar, élelmiszeripar, gépgyártás, elektronika, informatika ágazatokban 2.8.: A turisztikai potenciál erősítését szolgáló fejlesztések támogatása elsősorban a meglévő természeti, szellemi, kulturális és épített örökségi értékek és kapcsolódó népszerű szolgáltatások minőségének javításával
III. prioritás: A piaci igényekhez rugalmasan illeszkedő képzési struktúra kialakítása és fejlesztése	3.1.: A gyakorlati képzésre koncentráló duális szakképzési rendszer infrastrukturális és program oldali feltételeinek javítását szolgáló fejlesztések támogatása; az élethosszig tartó tanulás segítése 3.2.: Kiemelt általános- és középiskolai informatikai képzési program bevezetése a megyében, a digitális társadalomra és gazdaságra átállás-átalakulás folyamatainak támogatása céljából 3.3.: Az iskolarendszerből már kikerült, valamilyen szakképesítéssel bíró munkaerő továbbképzését, átképzését és vállalkozóvá válását szolgáló programok támogatása 3.4.: A piaci igényekre rugalmasan reagálni képes egyetemi kurzusok, mester és doktori képzések rendszerének fejlesztése 3.5.: Az alap- és középfokú oktatás eredményességének növelése, új módszerek, IKT technológia és digitális tartalmak alkalmazásának és elérhetőségének támogatása, a kulturális intézmények minőségi oktatást támogató szolgáltatási kínálatának fejlesztése
IV. prioritás: Az élhetőbb települések, élhetőbb közösségek kialakulását szolgáló komplex fejlesztések, egészségtudatosság és egészségügyi prevenció az egészséges munkaképes társadalom biztosítása érdekében	4.1.: A hátrányos helyzetű gyermekek oktatáshoz, neveléshez (óvodai ellátáshoz), minőségi oktatást támogató kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítását, társadalmi integrációját szolgáló fejlesztések, speciális nevelési programok támogatása 4.2.: Az egészségtudatos életmódra való áttérés elősegítését célzó komplex nevelési és szemléletformáló egészségfejlesztési és betegségmegelőző programok megvalósításának támogatása, prevenciók szolgáltatások fejlesztése 4.3.: A folyamatosan romló helyzetű, elmaradott térségek, települések, barnamezős területek, városrészek dinamizálását, a társadalmi szegregáció csökkentését szolgáló komplex település rehabilitációs és a társadalmi együttélést segítő közösségfejlesztő és kulturális programok megvalósítása 4.4.: A lakhatási körülmények közötti területi különbségek csökkentését szolgáló fejlesztések, szociális bérlakás programok megvalósítása, a szociális bérlakás állomány fejlesztése

Prioritások	Tervezett intézkedések
	4.5.: Az egészségügyi és szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz való egyenlő esélyű hozzáférést segítő fejlesztések
V. prioritás: A természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló és klímatudatos környezetgazdálkodás feltételeinek megteremtése	5.1.: A szélsőséges vízgazdálkodási viszonyok kialakulásának megelőzését, káros hatásainak mérséklését szolgáló komplex vízgazdálkodási és azokhoz kapcsolódóan zöldfelület gazdálkodási fejlesztések támogatása figyelembe véve a Natura2000 területekre gyakorolt káros hatások minimalizálását, azok fenntartható használatának biztosítását
	5.2.: A klímabarát építészeti-műszaki és településtervezési megoldások elterjesztését és a zöldfelületi rendszert szolgáló fejlesztések támogatása
	5.3.: A megye táji- és természeti értékeinek hosszú távú megőrzését, komplex kezelését, valamint a fennálló tájhasználati konfliktusok mérséklését szolgáló beavatkozások, programok megvalósítása
	5.4.: A lakosság klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra való felkészítését, valamint a klíma- és környezettudatosság általános erősítését szolgáló programok, akciók támogatása
	5.5.: A környezetvédelmi kommunális infrastrukturális ellátottság javítását szolgáló beruházások támogatása
	5.6.: A hulladékgazdálkodás már kiépült térségi rendszereire épülve a hulladékokból nyerhető másodnyersanyagok hasznosítását célzó fejlesztések ösztönzése
	5.7.: A körforgásos gazdaságfilozófiához illeszkedő helyi foglalkoztatási és termelési programok indítása
	5.8.: A helyben gazdaságosan hasznosítható mértékben jelen levő – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott energiatermelés- és ellátás létesítményeinek és rendszereinek kiépítése
VI. prioritás: Az elérhetőség javítása, fenntartható közlekedési rendszerek létrehozásának előmozdítása	6.1.: A megye nemzetközi elérhetőségét biztosító közúti-, vasúti- és vízi közlekedési infrastruktúra fejlesztése
	6.2.: A térségi elérhetőséget – a térszerkezeti szempontból jelentős városhálózati elemek elérhetőségét – javító, elsősorban közúti infrastruktúra fejlesztése
	6.3.: A közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek és szolgáltatási színvonalának javítása
	6.4.: A hivatásforgalmú kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek javítása

3.1 I. prioritás: A helyi termelésen alapuló gazdaság megerősítése a lokális gazdasági környezet integrált fejlesztésével

3.1.1 A prioritás szakmai tartalmának összefoglaló bemutatása és a prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Baranya megye központi és periférikus térségei között jelentős fejlettségi és jövedelmi különbségek alakultak ki, egyes kisebb lélekszámú községekben az alapvető szolgáltatások is csak korlátozottan érhetőek el. A megye kedvezőtlen helyzetű, periférikus térségeiben – a nyugati peremterületeken, de különösen az Ormánság és a Hegyhát területén, valamint Komló térségében - jelentős az elvándorlás, mely a fiatalabb és képzetesebb rétegek esetében ölt nagyobb méreteket, hosszú távon a kistelepülések elöregedéséhez, elnéptelenedéséhez vezetve. Ezért elengedhetetlen, hogy a helyi adottságokat kihasználva a lokális gazdasági környezet integrált fejlesztésével a kevésbé fejlett területeken is megélhetést biztosító munkajövedelemmel rendelkezzen az aktívkorú népesség. A térségek helyi gazdaságfejlesztése alkalmas lehet olyan térségek dinamizálására is, ahol a gazdaságfejlesztés általános eszközeivel nem lehetett eredményt elérni. Korábbi gyakorlatoktól eltérően minél kisebb külső erőforrás bevonásával a belső erőforrásokra támaszkodva szükséges megteremteni a fenntartható vidék fejlesztésének feltételeit. A vidék megtartó képessége a mezőgazdaságon alapszik, melyhez szorosan kötődik az alapanyagtermelés, az élelmiszerfeldolgozás, a megújuló energiatermelés és a fenntartható vízgazdálkodás. Fontos eleme a periféria komplex fejlesztésének a versenygazdaság lokális fejlesztési feltételeinek biztosítása is. A periféria városi rangú településeinek, mint foglalkoztatási decentrumoknak a feladata, a helyben működő, helyben fejleszteni kívánó KKV-k számára szükséges infrastrukturális feltételek, úgy, mint fejlesztési terület, közlekedési kapcsolatok, energiaellátás, stb. biztosítása.

A helyi gazdaságfejlesztés összetett folyamat, ahol az egyes elemek kooperációjával egy magát fenntartani képesrendszer alakítható ki, melynek alapköveit a természeti adottságok mellett legalább akkora súllyal a jól működő helyi közösségek teszik ki, a maguk helyi tudásával, hagyományaival, értékeivel. Ezen rendszer főbb célkitűzései: a munkahelyteremtés, a munkahelymegtartó képesség, a területen élők életminőségének javulása, valamint az önfenntartásra képes közösségek kialakítása. Elsődleges szempont a termelés és a fogyasztás összekapcsolása, helyi szinten tartása és a térbeli elkülönülés csökkentése. A helyi erőforrásokon alapuló gazdaságfejlesztés túlmutat az általában vett gazdaságfejlesztésen azáltal, hogy figyelembe veszi a helyi közösségek kulturális és szociális igényeit, természeti és egyéb, például kulturális erőforrásait és a velük való fenntartható gazdálkodást. A helyi közösségek és a kihasználatlan munkaerő, a jó minőségű termőföld mellett Baranya megye kedvező turisztikai adottságokkal rendelkezik, melynek hatékonyabb kihasználása szintén hozzájárul a helyi erőforrásokon alapuló gazdaság megerősödéséhez.

3.1.2 A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása

1.1. intézkedés: A mezőgazdasági, illetve kézműves termékek helyben történő feldolgozását, és értékesítését ösztönző fejlesztések támogatása

Az *intézkedés célja*, hogy a megye adottságainak kihasználásával előmozdítsa a helyben található és megtermelt nyers- és alapanyagok helyi szinten történő feldolgozását, az előállított, feldolgozott javak többségének értékesítését.

Az intézkedés céljainak elérését segítő *tevékenységek*:

- A termeléshez és feldolgozáshoz szükséges infrastrukturális szükségletek javítása.
- A nyersanyagok (alapanyagok) feldolgozását, a helyi termékek előállítását és értékesítését, a családi gazdaságok megerősítését szolgáló kisléptékű projektek megvalósítása.
- Szociális gazdaság, szociális vállalkozások térnyerésének segítése.
- Belső piac védelmének megteremtése.
- Külső piacon történő értékesítés megszervezésének előmozdítása.
- A helyi értékesítést összefogó szervezetek létrehozása és megerősítése, beleértve a termékek népszerűsítését, értékesítését támogató kulturális rendezvényeket, fesztiválokat.

Az intézkedés térségi lehatárolása, *területi fókusz*: Elsősorban Baranya megye vidéki térségei.

1.2. intézkedés: Komplex iparterület fejlesztési program a járási székhely-településeken, a helyben történő foglalkoztatás megerősítése, az elvándorlás csökkentése érdekében

Az *intézkedés célja* a helyi foglalkoztatás erősítése alapvetően járási szinten, a járásközpontok ipari infrastruktúrájának fejlesztésével. Az intézkedés kiemelten fontos abból a szempontból, hogy az ingázási lehetőségeknek megfelelően a megye aprófalvas, rurális (a központ Pécestől elzárt) térségeiben a helyben történő foglalkoztatásnak ez a reálisan megvalósítható formája. Elsősorban a lokális tradíciókkal bíró élelmiszeripari-, könnyűipari-, iparágak (a vidéki lakosság alacsonyabb iskolai végzettségéhez jobban illeszkedő) fejlesztését, foglalkoztatási képességének javítását, sőt, akár a megye fejlettebb területeiről történő, betelepülését támogató infrastruktúra fejlesztések megvalósítása a cél.

Az intézkedés céljainak elérését segítő *tevékenységek*:

- , zöld- és barnamezős fejlesztési területek vásárlása, kisléptékű iparterületi fejlesztések, közművesítés, közlekedési kapcsolatok kiépítése;
- kisebb méretű közösségi (önkormányzati) tulajdonban megvalósuló, bérleti konstrukcióban hasznosítható ipari csarnoképületek építése.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye járásközpontjai, kiemelten Siklós, Sellye, Sásd (és nemjárásszékhely városi rangú településként Mágocs)

1.3. intézkedés: A helyi piacok, ill. egyéb elosztó és helyi logisztikai funkciókat ellátó intézmények, szervezetek kialakulását, megerősödését támogató fejlesztések megvalósítása.

Az **intézkedés célja** a helyi termékek piacra jutását segítő logisztikai és értékesítési pontok létrehozásának elősegítése, mely meghatározó szerepet játszik a rövid ellátási láncok működésében. A rövid ellátási láncok a helyi termelők versenyképesség növekedésének, valamint az élelmiszerláncba történő integrálásuknak elengedhetetlen feltétele.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Helyi-, regionális értékesítési pontok létrehozása.
- Rövid ellátási láncok megvalósítását segítő szervezetek létrehozása, megerősítése.
- Helyi védjegy megalkotása és használata, helyi értéktárakon alapuló helyi termékek kifejlesztése, potenciális hungarikumok felkutatása, gondozása.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye vidéki térségei és a térségi centrumok.

1.4. intézkedés: Az öntözéses gazdálkodás feltételeinek javítását szolgáló beruházások támogatása a helyi termelésen alapuló ellátás biztonságának fokozása érdekében.

Az **intézkedés célja** a klímaváltozással járó időjárási szélsőségek káros hatásainak csökkentése a mezőgazdasági termelésben. Az öntözéses gazdálkodás sikerét a helyes vízgazdálkodás döntően befolyásolja, mely magába foglalja a vizek mennyiségi és minőségi feltárását és védelmét, a vizek hasznosítását és hasznosítási lehetőségének megőrzését, a vizek többletéből és hiányából származó kár megelőzését, a kártételek elleni védelmet és védekezést.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Öntözési infrastruktúra kialakítása és fejlesztése.
- Vízgazdálkodási és tájhasználati rendszerek összehangolása.
- Az öntözéses gazdálkodást segítő vízviasszatartás, vízrendezés infrastrukturális szükségleteinek megteremtése.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye jellemzően mezőgazdasági termeléssel érintett területei.

1.5. intézkedés: A képzéseket és a kompetenciák fejlesztését is magában foglaló, a térségi felzárkóztatást elősegítő komplex helyi gazdaságfejlesztési programok megvalósítása.

Az **intézkedés célja** a helyi gazdaság erősségein és a helyi erőforrásokon alapuló – elsősorban körforgásos – gazdasági tevékenységek támogatása infrastrukturális beruházásokkal és képzési-, foglalkoztatási-, vállalkozóvá válási (önfoglalkoztató) programok megvalósításával. A komplex program ágazati szempontból párhuzamosan épít a turisztikai potenciálra, a helyi agrár- és élelmiszergazdaság meglévő hagyományaira-erősségeire, illetve a járásszékhely központ adottságaihoz és méretéhez illeszkedő ipari tevékenységekre.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Ipari-, agráripari-, mezőgazdasági- fejlesztéseket támogató közösségi infrastruktúra fejlesztések megvalósítása.
- Aktív- és ökoturisztikai erőforrások hasznosítására épülő infrastruktúra-fejlesztések (pl. kerékpárút stb.).
- Körforgásos gazdaságra átálláshoz szükséges önkormányzati beruházások megvalósítása (pl. közös feldolgozó kapacitások kiépítése, hulladékok közös energetikai hasznosítása stb.)
- Zöld energetikai beruházások megvalósítása az olcsó energia (mint telepítési tényező, versenyelőny) helyben történő biztosítása céljából.
- Kisléptékű ipari tevékenységeket támogató infrastruktúra a periféria városi rangú településein: fejlesztési területek vásárlása, energiaellátás (megújuló), közlekedési kapcsolatok, bérbeadható csarnokok építése
- Szoft programelemek (képzési-, foglalkoztatási-, vállalkozóvá-önfoglalkoztatóvá válási programok) megvalósítása.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Sellyei Járás, Hegyháti Járás települései.

3.1.3 A prioritás kapcsolódása a stratégiai célrendszerhez, valamint az Európai Unió szakpolitikai célkitűzéseikhez

A prioritás intézkedései	EU2021-27 szakpolitikai célkitűzés	TFP átfogó cél	TFP stratégiai cél
<i>1.1.: A mezőgazdasági, illetve kézműves termékek helyben történő feldolgozását, és értékesítését ösztönző fejlesztések támogatása</i>	(1) Intelligensebb Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	1. Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása
<i>1.2.: Komplex iparterület fejlesztési program a járási székhely-településeken, a helyben történő foglalkoztatás megerősítése, az elvándorlás csökkentése érdekében</i>	(1) Intelligensebb Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	1. Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása
<i>1.3.: A helyi piacok, ill. egyéb elosztó és helyi logisztikai funkciókat ellátó intézmények, szervezetek kialakulását, megerősödését támogató fejlesztések megvalósítása</i>	(1) Intelligensebb Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	1. Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása
<i>1.4.: Az öntözéses gazdálkodás feltételeinek javítását szolgáló beruházások támogatása a helyi termelésen alapuló ellátás biztonságának fokozása érdekében</i>	(2) Zöldebb, karbonmentes Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	1. Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása
<i>1.5.: A képzéseket és a kompetenciák fejlesztését is magában foglaló, a térségi felzárkóztatást elősegítő komplex helyi gazdaságfejlesztési programok megvalósítása</i>	(1) Intelligensebb Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	1. Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása 3. A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés

3.1.4 Számszerűsített mutatók, eredményességi kritériumok

Indikátor neve	Indikátor típusa	Kapcsolódó intézkedés
Támogatásban részesült helyi feldolgozóipari vállalkozások száma (db)	Eredmény	1.1.: A mezőgazdasági, illetve kézműves termékek helyben történő feldolgozását, és értékesítését ösztönző fejlesztések támogatása
A fejlesztett feldolgozóipari vállalkozások árbevétel növekedése (%)	Eredmény	1.1.: A mezőgazdasági, illetve kézműves termékek helyben történő feldolgozását, és értékesítését ösztönző fejlesztések támogatása
Támogatásból létrejövő helyi piacok, egyéb elosztó és helyi logisztikai funkciót ellátó intézmények száma (db)	Eredmény	1.3.: A helyi piacok, ill. egyéb elosztó és helyi logisztikai funkciókat ellátó intézmények, szervezetek kialakulását, megerősödését támogató fejlesztések megvalósítása
Támogatás által öntözés alá vett területek növekedése (%)	Eredmény	1.4.: Az öntözéses gazdálkodás feltételeinek javítását szolgáló beruházások támogatása a helyi termelésen alapuló ellátás biztonságának fokozása érdekében
Teremtett új munkahelyek száma (fő, FTE)	Eredmény	Prioritás szintű indikátor

3.1.5 A megvalósítás lehetséges szereplői, közreműködői

A prioritás intézkedései	Kedvezményezettek	További közreműködők
1.1.: A mezőgazdasági, illetve kézműves termékek helyben történő feldolgozását, és értékesítését ösztönző fejlesztések támogatása	- Baranya megyében székhellyel, vagy telephellyel rendelkező, ill. betelepülő vállalkozások; - szociális vállalkozások; - szociális szervezetek; - mezőgazdasági, élelmiszeripari klaszterek; - mezőgazdasági szervezetek; - egyéni gazdaságok; - nem üzemszerű, ház körüli termelést folytatók; - termelői csoportok	- Baranya Megyei Önkormányzat; - Baranya Megyei Kereskedelmi- és Iparkamara; - Nemzeti Agrárgazdasági Kamara megyei szervezete; - Baranya Megyei Vállalkozói Központ; - Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet; - Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat
1.2.: Komplex iparterület fejlesztési program a járási székhely-településeken, a helyben történő foglalkoztatás megerősítése, az elvándorlás csökkentése érdekében.	- Baranya Megyei Önkormányzat - Baranya Megyei Befektetési Ügynökség - B.M. Kormányhivatal - Érintett települési önkormányzatok	- Baranya Megyei Kereskedelmi- és Iparkamara - Baranya Megyei Vállalkozói Központ; - PTE - VOSZ
1.3.: A helyi piacok, ill. egyéb elosztó és helyi logisztikai funkciókat ellátó intézmények, szervezetek kialakulását, megerősödését támogató fejlesztések megvalósítása	- helyi önkormányzatok; - Baranya megyében székhellyel, vagy telephellyel rendelkező, ill. betelepülő vállalkozások; - szociális vállalkozások; - szociális szervezetek;	- Baranya Megyei Önkormányzat; - Baranya Megyei Kereskedelmi- és Iparkamara; - Nemzeti Agrárgazdasági Kamara megyei szervezete; - Baranya Megyei Vállalkozói Központ;

	- mezőgazdasági, élelmiszeripari klaszterek; termelői csoportok	Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat
<i>1.4.: Az öntözéses gazdálkodás feltételeinek javítását szolgáló beruházások támogatása a helyi termelésen alapuló ellátás biztonságának fokozása érdekében</i>	- Baranya megyében székhellyel, vagy telephellyel rendelkező, ill. betelepülő vállalkozások; - szociális vállalkozások; - szociális szövetkezetek; - mezőgazdasági, élelmiszeripari klaszterek; - mezőgazdasági szövetkezetek; egyéni gazdaságok; termelői csoportok	- Baranya Megyei Önkormányzat; - Baranya Megyei Kereskedelmi- és Iparkamara; - Nemzeti Agrárgazdasági Kamara megyei szervezete; - Baranya Megyei Vállalkozói Központ; Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet; Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat - PTE
<i>1.5.: A képzéseket és a kompetenciák fejlesztését is magában foglaló, a térségi felzárkóztatást elősegítő komplex helyi gazdaságfejlesztési programok megvalósítása.</i>	- Baranya Paktum - Foglalkoztatási Szövetkezés Baranya Felzárkózásáért - Baranya Megyei Önkormányzat - B.M. Szakképzési Centrum	- Dunántúli Agrárszakképző Központ - Nemzeti Agrárgazdasági Kamara megyei szervezete - Baranya Megyei Kereskedelmi- és Iparkamara - Köznevelési Intézmények

3.1.6 A lehetséges támogatási forrásokat biztosító Operatív Programokhoz való kapcsolódási pontok kijelölése

A prioritás keretében tervezett intézkedések megvalósításához várhatóan az alábbi Operatív Programok keretében nyújtott támogatási források vehetők igénybe:

A prioritás intézkedései	VMOP kapcsolódás	Egyéb OP kapcsolódás
<i>1.1.: A mezőgazdasági, illetve kézműves termékek helyben történő feldolgozását, és értékesítését ösztönző fejlesztések támogatása;</i>	1. Versenyképes megye 2. Térségfejlesztés	VINOP
<i>1.2.: Komplex iparterület fejlesztési program a járási székhely-településeken, a helyben történő foglalkoztatás megerősítése, az elvándorlás csökkentése érdekében.</i>	1. Versenyképes megye	VINOP
<i>1.3.: A helyi piacok, ill. egyéb elosztó és helyi logisztikai funkciókat ellátó intézmények, szervezetek kialakulását, megerősödését támogató fejlesztések megvalósítása.</i>	1. Versenyképes megye 2. Térségfejlesztés	ZIKOP
<i>1.4.: Az öntözéses gazdálkodás feltételeinek javítását szolgáló beruházások támogatása a helyi termelésen alapuló ellátás biztonságának fokozása érdekében.</i>	1. Versenyképes megye	VINOP

1.5.: A képzéseket és a kompetenciák fejlesztését is magában foglaló, a térségi felzárkóztatást elősegítő komplex helyi gazdaságfejlesztési programok megvalósítása.	1. Versenyképes megye	VINOP, HOP
--	-----------------------	------------

3.2 II. prioritás: Külső erőforrásokra is támaszkodó, a termelési kapacitások növelésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése a megyében

3.2.1 A prioritás szakmai tartalmának összefoglaló bemutatása és a prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Baranya megye kedvező természeti és környezeti adottságokkal rendelkezik, több száz éves hagyományokra épülő feldolgozóipari vállalkozói kör alakult ki és működik. Ennek ellenére Baranya megye gazdasági teljesítménye a rendszerváltás óta jelentősen romlott: A bányászat megszűnt, az ipari tevékenység visszaszorult, egy ideig a szolgáltatói szféra fejlesztése pozitívan hatott a foglalkoztatásra, azonban ez mára visszafordult. Többek között a megközelíthetőségi problémák miatt a megyébe az elmúlt 20-25 évben csekély mértékű külföldi tőkebefektetés érkezett. Ennek következménye lehet az is, hogy a K+F ráfordítások mértéke nincs összhangban az elvárt eredményekkel.

Az ipari és szolgáltató szektorban tevékenykedő vállalkozások elsősorban Pécs, Komló és vonzáskörzetükben összpontosulnak, e mellett Mohács-Bóly, Siklós-Harkány-Villány, illetve Szigetvár térsége emelkedik ki gazdasági potenciál tekintetében.

A vállalkozás-sűrűség a megyében alacsonyabb, mint az országos átlag, a megyén belül jelentős különbségek alakultak ki, a megye vidéki térségeiben a működő vállalkozások száma alacsony.

A megyeszékhely fontos oktatási központ, melynek egyik jelentős tényezője a Pécsi Tudományegyetem. Bár az egyetem súlya a hazai felsőoktatásban évek óta folyamatosan csökken, amit a külföldi hallgatói létszámának növekedése már alig képes ellensúlyozni. A PTE szerepe a megyében nem csak az oktatás területén kiemelkedő, hanem az egészségügy, kutatás-fejlesztés és a foglalkoztatás tekintetében is, ugyanakkor képzési struktúrája nem minden esetben igazodik a munkaerőpiaci kereslethez.

A prioritás célja a rendelkezésre álló belső erőforrások aktivizálásával és külső befektetések vonzásával a foglalkoztatás növelése, valamint a megyében működő vállalkozások jövedelemtermelő képességének erősítése.

Ehhez **szükség van** a megyében tevékenykedő vállalkozások, különösen a **mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének javítására**, a **K+F+I** területén az eredményesség **növelésére**, az innovációs szemlélet és a **hálózatok, együttműködések ösztönzésére**. Erősíteni kell a kutatáshasznosítás szerepét, a K+F+I eredmények piaci hasznosítását a megye vállalkozói részéről. Elengedhetetlen **új vállalkozások indításának segítése**, a vállalkozói szemlélet, a vállalkozási és szakmai ismeretek kiteljesítése.

3.2.2 A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása

2.1. **intézkedés: A megyében működő kis- és középvállalkozások versenyképességének javítását szolgáló komplex programok támogatása**

Az **intézkedés célja** a vállalkozások foglalkoztatási és jövedelemtermelő képességének növelése.

A mikro, kis- és középvállalkozások jelentős szerepet vállalnak a Baranya megyében rendelkezésre álló munkaerő hasznosításában, jelentős potenciállal rendelkeznek, a munkavállalók többségét a KKV szektor foglalkoztatja.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Komplex térségi gazdaságfejlesztési és foglalkoztatási programok megvalósítása, térségi foglalkoztatási paktumok működésének elősegítése.
- Mikro-, kis- és középvállalkozások technológiai fejlesztését és versenyképességének növelését szolgáló beruházások (pl. technológiafejlesztés, telephelyek fejlesztése) és hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése.
- Ipari parkok, inkubátorházak, barnamezős iparterületek, logisztikai központok infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése.
- Komplex térségi gazdaságfejlesztési és foglalkoztatási programok megvalósítása, térségi foglalkoztatási paktumok működtetése.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Az intézkedés fő területi fókusza a Pécs-Bóly-Mohács tengely települései, valamint a járásközpont városok közül elsősorban Komló, Siklós, Sellye, Sásd. A foglalkoztatási programok elsődleges célterülete a legkedvezőtlenebb foglalkoztatási helyzetű, magas munkanélküliségi rátájú sellyei, szigetvári, hegyháti és komlói járás, melyek a legkedvezőtlenebb foglalkoztatási helyzetben vannak magas munkanélküliségi rátával, valamint a legnagyobb foglalkoztatási potenciállal rendelkező pécsi járás.

2.2. **intézkedés: A térségi szinten versenyképes vállalkozások termelő és szolgáltató kapacitásainak bővítése**

Az **intézkedés célja** a helyi-térségi meglévő – helyi szinten jelentős foglalkoztatói szerepet betöltő – versenyképes vállalkozások támogatása olyan infrastruktúra-fejlesztésekkel, melyek növelik versenyképességüket, támogatják növekedésüket.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Új ipari területek kijelölése, meglévő iparterületek bővítése.
- Helyi kisléptékű infrastruktúra-fejlesztések (pl. útkapcsolatok kiépítése, útépítés, buszmegálló építés, közművesítés)
- Bérleti konstrukció keretében hasznosítható csarnokok építése.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye városai, kiemelten a járásközpontok térségi centrumai.

2.3. intézkedés: Megyei befektetés-ösztönzési ügynökség létrehozása a Baranya Megyei Önkormányzat, a Pécsi Tudományegyetem, a Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara, a Baranya Megyei Kormányhivatal és Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata együttműködésében

Az **intézkedés célja** a Baranya megyébe érkező külső források növelése, kapcsolódva az üzleti infrastruktúra fejlesztések (pl. ipari parkok) hasznosításához. Célként fogalmazható meg új vállalkozások létrejöttének segítése és a meglévő vállalkozások hatékonyságának erősítése tanácsadási és visszatérítendő pénzügyi konstrukciók alkalmazásával, valamint a munkaerő képzettségének és a gazdasági szféra igényeinek összehangolása.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Megyei szintű befektetés-ösztönző és piacra jutást segítő rendszer kialakítása és működtetése, összehangolva az üzleti infrastruktúra fejlesztési beavatkozásokkal, az üzleti marketing tevékenység erősítése és területi összehangolása;
- Megyei Befektetési Ügynökség megalapítása
- Megyei szintű vállalati tanácsadási program megvalósítása, a szakképzési rendszer keresleti és kínálati oldalának összehangolása;
- Komplex exportfejlesztési és ösztönzési programok és projektek;
- Gazdaságfejlesztési projektek előkészítése, mentorálása, közösségi integrálása, kísérleti fejlesztések előkészítése, megvalósítása;
- Visszatérítendő pénzügyi konstrukciók megyei szintű alkalmazása a vállalkozások versenyképességének növelése érdekében (pl. tőke, hitel és garanciális alapok működtetése);

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**:

Az intézkedés a megye területi céljaival összhangban valósítandó meg, elsősorban a megyeszékhelyre és a Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zónát alkotó társ megyékkel (Somogy, Tolna) való együttműködésre koncentrálva.

2.4. intézkedés: Gazdaságfejlesztési infrastruktúra-fejlesztési program, iparterület-, illetve ipari park fejlesztés, csarnoképítési program kapcsolódó közlekedési beavatkozások végrehajtása a járásszékhely településeken

Az **intézkedés célja** a megye gazdasági teljesítményének, elsősorban ipari teljesítményének növelése érdekében a vállalkozói szektor fejlesztéseit közvetlenül támogató infrastruktúra fejlesztése. Az intézkedés révén a megye valamennyi vállalkozója számára hozzáférhető módon kerül versenyelőny biztosításra a közösségi beruházások révén.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Iparterületek kijelölése, közművesítése, fejlesztése.
- Bérbe adható ipari csarnokok építése.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye vidéki térségei és a térségi centrumok.

2.5. intézkedés: A befektetői politika erősítését, a befektetés ösztönzést szolgáló komplex programok megvalósítása az üzleti marketing eszközeivel és a képzési struktúra igény alapú átalakításával, rugalmassá tételével

Az **intézkedés célja** a, hogy a helyi gazdasági szereplők a foglalkoztatói igényeikhez jobban illeszkedő képzettséggel-végzettséggel rendelkező szakemberekhez-munkavállalókhöz jussanak. Az intézkedés keretében megyei szinten koordinált – hatékonyabb érdekérvényesítő képességgel rendelkező – közszereplők bevonásával menedzselt helyi képzési struktúra kialakítása a cél.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Megyei képzési kerekasztal kialakítása és működtetése.
 - Megyei képzési programok elindítása és megvalósítása.
 - Üzleti marketing eszközök alkalmazása a térségbe irányuló befektetői érdeklődés fokozására.
- Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye teljes területe.

2.6. intézkedés: A kutatási-fejlesztési és innovációs (K+F+I) tevékenységek erősítését szolgáló fejlesztések megvalósítása a vállalkozói és a felsőoktatási szféra szereplőinek együttműködésével

Az **intézkedés célja** a kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységek vállalati versenyképességhez való hozzájárulásának az erősítése, ennek érdekében a kutatási infrastruktúra fejlesztése, a vállalkozások innováció-tudatosságának növelése (ezáltal a K+F+I tevékenységek erősítése), a vállalkozások és a kutatóhelyek kapcsolatának kiépítése, szorosabbá fűzése.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**

- Vállalkozások K+F+I tevékenységének erősítése.
- Alkalmazott kutatások és prototípusok létrehozásának ösztönzése.
- Tudásbázisok megerősítése, kutatói kapacitások fejlesztése.
- A kutatói szféra és a vállalkozási szféra szereplői közötti kapcsolatok erősítése (ideértve a témában létrehozott felsőoktatási, kutatóintézeti nemzetközi együttműködéseket és kapcsolati hálózatokat).

- Az innovációs szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: A kutatás-fejlesztés és innováció ösztönzése tekintetében Baranyában kiemelkedő a megyeszékhely térségének szerepe, a Pécsi Tudományegyetem jelenti a legfőbb tudásbázist, valamint a vállalkozások is itt összpontosulnak. A K+F tevékenységek egy-egy ágazat esetében más kisebb települések esetében is hangsúlyos szerepet kaphatnak (Villány-borászat, Mohács-élelmiszeripar stb.) ezek azonban egy-egy meghatározó vállalkozás jelenlétéhez köthetők.

A K+F+I tevékenység esetében az egészségipar, környezetipar, kulturális és kreatív ipar, élelmiszeripar, gépgyártás, elektronika, informatika ágazatokra kell összpontosítani.

2.7. intézkedés: Fenntartható fejlődést ösztönző együttműködések és fejlesztések támogatása különösen az egészségipar, környezetipar, kulturális és kreatív ipar, élelmiszeripar, gépgyártás, elektronika, informatika ágazatokban

Az **intézkedés célja** a helyi szereplők közötti kommunikáció és együttműködés erősítése annak érdekében, hogy a helyi együttműködések keretében magasabb hozzáadott értékű, piacképesebb termékek és szolgáltatások előállítására legyenek képesek a megye gazdasági és közszféra szereplői. A fő cél, hogy a helyben rendelkezésre álló tudások és készségek ismertté és hozzáférhetővé – involválhatóvá- váljanak valamennyi helyi szereplő számára, ezzel javítva valamennyi érintett piaci pozícióját.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Megyei ágazati-szakmai kerekasztalok kialakítása és működtetése.
- Megyei ágazati klaszterek működésének az erősítése.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye teljes területe.

2.8. intézkedés: A turisztikai potenciál erősítését szolgáló fejlesztések támogatása elsősorban a meglévő természeti, szellemi, kulturális és épített örökségi értékek és kapcsolódó népszerű szolgáltatások minőségének javításával

Az **intézkedés célja** a megye alulhasznosított, illetve nem az adott erőforrás értékének és potenciális piaci pozíciójának megfelelően hasznosított turisztikai attrakciók és infrastruktúrák fejlesztése. Az intézkedés keretében különösen fontos az alábbi erőforrások célzott fejlesztése: bor- és gasztroturisztikai erőforrások, történelmi- és vallási múlthoz kapcsolódó épített környezeti értékek, nemzeti emlékezethez kapcsolódó erőforrások és értékek, természeti környezethez kapcsolódó aktív és ökoturisztikai vonzerők és értékek.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- A Pécs-Villány Turisztikai Térség fejlesztéseinek támogatása
- Bor- és gasztroturisztikai fejlesztések támogatása a Pannon Borrégió megyei településein.

- Kulturális turisztikai fejlesztések támogatása kiemelten a kulturális és történeti örökséghez kapcsolódó emlékhelyekhez kapcsolódóan. (Dél-Kapuja Program, Mohács 500)
- Egészségturisztikai fejlesztések támogatása, kiemelten a harkányi, a sellyei, a siklói és a szigetvári fürdőkhoz kapcsolódóan.
- Aktív- és ökoturisztikai fejlesztések támogatása kiemelten a drávamenti és a mecseki természeti értékek hasznosításához kapcsolódóan.
- Pontszerű turisztikai attrakciók tematikus láncokba történő integrálódását támogató fejlesztések megvalósítása.
- - Komplex turisztikai termékcsomagok kialakítása

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye teljes területe, kiemelten a Pécs-Villány Turisztikai Térség települései.

3.2.3 A prioritás kapcsolódása a stratégiai célrendszerhez, valamint az Európai Unió szakpolitikai célkitűzéseikhez

A prioritás intézkedései	EU2021-27 szakpolitikai célkitűzés	TFP átfogó cél	TFP stratégiai cél
2.1.: A megyében működő kis- és középvállalkozások versenyképességének javítását szolgáló komplex programok támogatása	(1) Intelligensebb Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	2. Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése
2.2.: A térségi szinten versenyképes vállalkozások termelő és szolgáltató kapacitásainak bővítése	(1) Intelligensebb Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	2. Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése
2.3.: Megyei befektetés-ösztönzési ügynökség létrehozása a Baranya Megyei Önkormányzat, a Pécsi Tudományegyetem, a Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara, a Baranya Megyei Kormányhivatal és Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata együttműködésében	(1) Intelligensebb Európa (5) A polgáraihoz közelebb álló Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	2. Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése
2.4.: Gazdaságfejlesztési infrastruktúra-fejlesztési program, iparterület-, illetve ipari park fejlesztés, csarnoképítési program, kapcsolódó közlekedési beavatkozások végrehajtása a járásszékhely településeken	(1) Intelligensebb Európa (5) A polgáraihoz közelebb álló Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	2. Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése
2.5.: A befektetői politika erősítését, a befektetés ösztönzést szolgáló komplex programok megvalósítása az üzleti marketing eszközeivel és a képzési struktúra igény alapú átalakításával, rugalmassá tételével	(5) A polgáraihoz közelebb álló Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása II. Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom	2. Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése 3. A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés
2.6.: A kutatási-fejlesztési és innovációs (K+F+I) tevékenységek erősítését szolgáló fejlesztések megvalósítása a	(1) Intelligensebb Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	2. Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése

<i>vállalkozói és a felsőoktatási szféra szereplőinek együttműködésével</i>			
<i>2.7.: Fenntartható fejlődést ösztönző együttműködések és fejlesztések támogatása különösen az egészségipar, környezetipar, kulturális és kreatív ipar, élelmiszeripar, gépgyártás, elektronika, informatika ágazatokban</i>	(5) A polgáraihoz közelebb álló Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása III. Környezet- és energiatudatos megye	2. Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése 5. Stratégiai erőforrások fenntartható használata
<i>2.8.: A turisztikai potenciál erősítését szolgáló fejlesztések támogatása elsősorban a meglévő természeti, szellemi, kulturális és épített örökségi értékek és kapcsolódó népszerű szolgáltatások minőségének javításával</i>	(5) A polgáraihoz közelebb álló Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	2. Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése

3.2.4 Számszerűsített mutatók, eredményességi kritériumok

Indikátor neve	Indikátor típusa	Kapcsolódó intézkedés
A fejlesztések eredményeként korszerű infrastruktúrával ellátott ipari parkok, ipari területek és telephelyek nagysága (ha)	Eredmény	2.1. A megyében működő kis- és középvállalkozások versenyképességének javítását szolgáló komplex programok támogatása
Baranya Megyei Befektetési Ügynökség létrejötte	Eredmény	2.3.: Megyei befektetés-ösztönzési ügynökség létrehozása a Baranya Megyei Önkormányzat, a Pécsi Tudományegyetem, a Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara, a Baranya Megyei Kormányhivatal és Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata együttműködésében
Új zöldmezés iparterület (ha) Új barnamezős ipari terület (ha) Új csarnok kapacitás (m2) Új irodakapacitás (m2)	Eredmény	2.4. Gazdaságfejlesztési infrastruktúra-fejlesztési program, iparterület-, illetve ipari park fejlesztés, csarnoképítési program, kapcsolódó közlekedési beavatkozások végrehajtása a járasszékhely településeken
Befektetés ösztönzési programok (db)	Eredmény	2.5. A befektetői politika erősítését, a befektetés ösztönzést szolgáló komplex programok megvalósítása az üzleti marketing eszközeivel és a képzési struktúra igény alapú átalakításával, rugalmassá tételével
Bejelentett új szabadalmak száma (db)	Eredmény	2.6.: A kutatási-fejlesztési és innovációs (K+F+I) tevékenységek erősítését szolgáló fejlesztések megvalósítása a vállalkozói és a felsőoktatási szféra szereplőinek együttműködésével
Klaszterekben, támogatott együttműködésekben résztvevő vállalatok száma (db)	Eredmény	2.7. Fenntartható fejlődést ösztönző együttműködések és fejlesztések támogatása különösen az egészségipar, környezetipar, kulturális és kreatív ipar, élelmiszeripar, gépgyártás, elektronika, informatika ágazatokban
Támogatott turisztikai fejlesztések száma, Aktivált turisztikai célú beruházások mrd Ft	Eredmény/Output	2.8. A turisztikai potenciál erősítését szolgáló fejlesztések támogatása elsősorban a meglévő természeti, szellemi, kulturális és épített örökségi értékek és kapcsolódó népszerű szolgáltatások minőségének javításával
Baranya megyében székhellyel vagy telephellyel rendelkező vállalkozások számának változása az ipari és szolgáltató szektorban (%)	Eredmény	Prioritás szintű indikátor
Teremtett új munkahelyek száma (fő, FTE)	Eredmény	Prioritás szintű indikátor
Támogatásban részesült vállalkozások száma Baranya megyében (db)	Output	Prioritás szintű indikátor

3.2.5 A megvalósítás lehetséges szereplői, közreműködői

A prioritás intézkedései	Kedvezményezettek	További közreműködők
2.1. A megyében működő kis- és középvállalkozások versenyképességének javítását szolgáló komplex programok támogatása	- Baranya megyében székhellyel, vagy telephellyel rendelkező ipari termelő és szolgáltató mikro-, kis- és középvállalkozások - Ipari Park, Inkubátorház, iparterület működtető, cím birtokos, tulajdonos gazdasági társaság, önkormányzat	- Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara; - Baranya Megyei Vállalkozói Központ; - Baranya Megyei Önkormányzat
2.2.: A térségi szinten versenyképes vállalkozások termelő és szolgáltató kapacitásainak bővítése	- Baranya megyében székhellyel, vagy telephellyel rendelkező ipari termelő és szolgáltató mikro-, kis- és középvállalkozások	- Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara; - Baranya Megyei Vállalkozói Központ; - Baranya Megyei Önkormányzat
2.3. Megyei befektetés-ösztönzési ügynökség létrehozása a Baranya Megyei Önkormányzat, a Pécsi Tudományegyetem, a Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara, a Baranya Megyei Kormányhivatal és Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata együttműködésében	- Baranya megyében székhellyel, vagy telephellyel rendelkező ipari termelő és szolgáltató mikro-, kis- és középvállalkozások. - Vállalkozásokat segítő civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok	- Baranya Megyei Önkormányzat - Pénzügyi közvetítők - Baranya Megyei Vállalkozói Központ; - Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara; - VOSZ
2.4.: Gazdaságfejlesztési infrastruktúra-fejlesztési program, iparterület-, illetve ipari park fejlesztés, csarnoképítési program, kapcsolódó közlekedési beavatkozások végrehajtása a járásszékhely településeken	- Baranya megyében székhellyel, vagy telephellyel rendelkező ipari termelő és szolgáltató mikro-, kis- és középvállalkozások - Ipari Park, Inkubátorház, iparterület működtető, cím birtokos, tulajdonos gazdasági társaság, önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat - Pénzügyi közvetítők - Baranya Megyei Vállalkozói Központ; - Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara;
2.5.: A befektetői politika erősítését, a befektetés ösztönzést szolgáló komplex programok megvalósítása az üzleti marketing eszközeivel és a képzési struktúra igény alapú átalakításával, rugalmasság tételével	- BM Befektetési Ügynökség - BM Kormányhivatal - BM Szakképzési Központ - PTE - Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara;	Baranya Megyei Önkormányzat - Pénzügyi közvetítők - Baranya Megyei Vállalkozói Központ; - Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara; - VOSZ - Vállalkozói Központ
2.6. A kutatási-fejlesztési és innovációs (K+F+I) tevékenységek erősítését szolgáló fejlesztések megvalósítása a vállalkozói és a felsőoktatási szféra szereplőinek együttműködésével	- Baranya megyében székhellyel, vagy telephellyel rendelkező ipari termelő és szolgáltató mikro-, kis- és középvállalkozások - kutatási területen aktív egyetemek, azok kutatóbázisai; - egyéb kutatóhelyek. - a kutatási és az ipari szféra közötti „hídszervezeteket” jelentő - transzfer szervezetek	- Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara; - Baranya Megyei Vállalkozói Központ; - Baranya Megyei Önkormányzat
2.7. Fenntartható fejlődést ösztönző együttműködések és fejlesztések támogatása különösen az egészségipar, környezetipar,	- Baranya megyében székhellyel, vagy telephellyel rendelkező ipari termelő és szolgáltató vállalkozások	- Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara; - Baranya Megyei Vállalkozói Központ;

kulturális és kreatív ipar, élelmiszeripar, gépgyártás, elektronika, informatika ágazatokban	- Vállalkozásokat segítő civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok	- Baranya Megyei Önkormányzat
2.8.: A turisztikai potenciál erősítését szolgáló fejlesztések támogatása elsősorban a meglévő természeti, szellemi, kulturális és épített örökségi értékek és kapcsolódó népszerű szolgáltatások minőségének javításával	- Baranya megyében székhellyel, vagy telephellyel rendelkező, a turisztikai ágazatban tevékenykedő mikro-, kis- és középvállalkozások - Önkormányzatok - Magyar Államkincstár - Magyar Turisztikai Ügynökség	- Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara; - PTE - Baranya Megyei Önkormányzat - Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara

3.2.6 A lehetséges támogatási forrásokat biztosító Operatív Programokhoz való kapcsolódási pontok kijelölése

A prioritás keretében tervezett intézkedések megvalósításához várhatóan az alábbi Operatív Programok keretében nyújtott támogatási források vehetők igénybe:

A prioritás intézkedései	VMOP kapcsolódás	Egyéb OP kapcsolódás
2.1.: A megyében működő kis- és középvállalkozások versenyképességének javítását szolgáló komplex programok támogatása	1. Versenyképes megye	VINOP
2.2.: A térségi szinten versenyképes vállalkozások termelő és szolgáltató kapacitásainak bővítése	1. Versenyképes megye	VINOP
2.3.: Megyei befektetés-ösztönzési ügynökség létrehozása a Baranya Megyei Önkormányzat, a Pécsi Tudományegyetem, a Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara, a Baranya Megyei Kormányhivatal és Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata együttműködésében	1. Versenyképes megye 2. Térségfejlesztés	
2.4.: Gazdaságfejlesztési infrastruktúra-fejlesztési program, iparterület-, illetve ipari park fejlesztés, csarnoképítési program, kapcsolódó közlekedési beavatkozások végrehajtása a járásszékhely településeken	1. Versenyképes megye 2. Térségfejlesztés	VINOP
2.5.: A befektetői politika erősítését, a befektetés ösztönzését szolgáló komplex programok megvalósítása az üzleti marketing eszközeivel és a képzési struktúra igény alapú átalakításával, rugalmassá tételével	1. Versenyképes megye 2. Térségfejlesztés	HOP

2.6.: A kutatási-fejlesztési és innovációs (K+F+I) tevékenységek erősítését szolgáló fejlesztések megvalósítása a vállalkozói és a felsőoktatási szféra szereplőinek együttműködésével	1. Versenyképes megye 2. Térségfejlesztés	VINOP
2.7.: Fenntartható fejlődést ösztönző együttműködések és fejlesztések támogatása különösen az egészségipar, környezetipar, kulturális és kreatív ipar, élelmiszeripar, gépgyártás, elektronika, informatika ágazatokban	1. Versenyképes megye	VINOP
2.8.: A turisztikai potenciál erősítését szolgáló fejlesztések támogatása elsősorban a meglévő természeti, szellemi, kulturális és épített örökségi értékek és kapcsolódó népszerű szolgáltatások minőségének javításával	3. Turizmus, helyi turisztikai fejlesztések	VINOP

3.3 III. prioritás: A piaci igényekhez rugalmasan illeszkedő képzési struktúra kialakítása és fejlesztése

3.3.1 A prioritás szakmai tartalmának összefoglaló bemutatása és a prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A gazdaság igényeinek, munkaerő-piaci szükségletének minőségi és mennyiségi kielégítése alapvető feltétele a jól működő oktatási rendszernek. Az utóbbi évtizedben a munkaerő minőségével szemben új elvárások jelentek meg. A mennyiségi feltétel tekintetében egyes szakmák esetében jelentős munkaerőhiány van jelen, míg a pályakezdő fiatalok elhelyezkedési esélyei alacsonyak, valamint jellemző a képzett munkaerő elvándorlása.

A fiatalok jövőbeni munkaerő-piaci lehetőségeit, a foglalkoztathatóságot az **alapfokú nevelés és oktatás** minősége alapozza meg. Ennek érdekében a prioritás egyik célja az alapfokú nevelés és oktatás versenyképes tudás megszerzéséhez szükséges ismeretek, alap- és kulcskompetenciák megszerzését szolgáló és az egyenlő esélyű hozzáférést biztosító fejlesztése. A **szakképzésnek** reagálnia kell a húzóágazatok, illetve a helyi gazdaságfejlesztési célokat szolgáló területek szakemberigényeire, valamint a stagnáló vagy esetlegesen hanyatló ágazatok foglalkoztatási sajátosságaira. Kiemelt területek a mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, gépjárműgyártás, oktatás, kultúra, valamint a humán-egészségügyi és szociális ellátás. A korábbiaknál nagyobb hangsúlyt kell helyezni a munkaerő-piacon azonnal hasznosítható gyakorlatorientált tudás megszerzését biztosító képzési forma elterjesztésére és az ehhez szükséges intézményi háttér megteremtésére, továbbá a munkaerő-piacon való boldoguláshoz elengedhetetlen nem szakmai kompetenciák fejlesztésére.

A **felsőoktatás** területén a piaci igényeket figyelembe vevő, a gazdaság fejlődését szolgáló térségi szerepvállalás erősítése szükséges. A felsőoktatás képzési alapfunkciója tekintetében mennyiségi és minőségi változásokat szükséges elérni, melyek a munkaerő-piac elvárásait tükrözik és a kitűzött gazdasági célok megvalósulását segítik. Ennek érdekében a képzések és kurzusok piac- és gyakorlatorientált átalakítása és fejlesztése, valamint a kibocsátás munkaerő-piaci relevanciájának emelése a cél.

A fentiek mellett, azt kiegészítve a **felnőttoktatás** keretén belül a **felzárkóztató, az átképzési és továbbképzési rendszer** fejlesztésére, a távoktatás elterjedésének növelésére, valamint az élethosszig tartó tanulás és a tanuló társadalom eszméjének társadalmi megerősítésére van szükség.

3.3.2 A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása

3.1. intézkedés: A gyakorlati képzésre koncentráló duális szakképzési rendszer infrastrukturális és program oldali feltételeinek javítását szolgáló fejlesztések támogatása; az élethosszig tartó tanulás segítése

Az *intézkedés célja* a megye munkaerő-piacának és gazdaságának elvárásait rugalmasan tükröző szakképzési rendszer és képzési tartalom fejlesztése a saját ágazatában magas minőséget képviselő vállalkozások szakképzésbe történő szélesebb bevonásával. A foglalkoztatás növeléséhez elengedhetetlen a megfelelő mennyiségben képzett és megfelelő szakmai tudást birtokló munkaerő rendelkezésre állása. Ennek érdekében szükség van a szakképzésben résztvevő intézmények képzési kínálatának a megye gazdasági struktúrájához történő harmonizálására, valamint szoros kapcsolatok és együttműködések kiépítésére, közös gyakorlatorientált képzési rendszer kialakítására.

A Baranya Megyei Szakképzés-fejlesztési Stratégiában foglaltakkal összhangban az intézkedés céljainak elérését leginkább segítő *tevékenységek*:

- Rugalmas szakképzési struktúra kialakítását és fenntartását szolgáló fejlesztések. Ezen belül „valós” piaci igények felmérése, előrejelzések készítése, információs bázis kialakítása és működtetése, ennek megfelelő rugalmas szakma- és kapacitás struktúra kialakítása, a szakképzésben érdekelt szereplők közötti szakmai együttműködések erősítése. Valós piaci igény alatt nem csak a kínálat kereslethez való igazítását értjük, hanem azt is, hogy a tanulók a modern kor elvárásainak megfelelő szaktudást szerezzék meg.
- A képzés tartalmának munkaerő-piaci és kompetencia-alapú átalakítása, a gyakorlatorientált képzés kialakítását és megerősítését szolgáló fejlesztések. Ezen belül a tananyag-, taneszköz- és intézményhálózat fejlesztése és kialakítása (Szakképzési Központ), gyakorlati képzőhelyek fejlesztése; az elméleti és gyakorlati képzés programoldali fejlesztése, a kerettantervek rendszerszerű felülvizsgálata, a szakképzésben résztvevők szakmai tanárainak és gyakorlati oktatóinak (tovább) képzése.
- Helyi gazdasági szereplők szakképzési rendszerrel való kapcsolatainak erősítése, közös képzési programok megvalósítása, helyi gyakorlati üzemi oktatás lehetőségének bővítése, új tanműhelyek kialakítása, meglévők továbbfejlesztése.
- Hatékonyan működő pályaorientációs rendszer kialakítását szolgáló fejlesztések.
- A szakképzésben résztvevő tanulókat ösztönző, támogató rendszer kialakítását szolgáló fejlesztések. A lemorzsolódás csökkentését, a társadalmi hátrányok mérséklését és a szakképzés sikeres befejezését célzó, felzárkóztató, alap- és kulcskompetenciákat erősítő projektek, ösztöndíjprogramok.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Az intézkedés keretében megvalósuló fejlesztéseknek a megye teljes területének munkaerő-piaci helyzetére hatással kell lennie, kiemelten az országos átlagot meghaladó munkanélküliségi mutatókkal és hiányszakmákkal rendelkező térségekre.

3.2. intézkedés: Kiemelt általános- és középiskolai informatikai képzési program bevezetése a megyében, a digitális társadalomra és gazdaságra átállás-átalakulás folyamatainak támogatása céljából

Az **intézkedés célja** a tanulók versenyképes tudásának megszerzéséhez elengedhetetlen ismeretek, az alap- és kulcskompetenciák javítása, a kimeneti általános képzettségi szint emelése az alap- és középfokú oktatás szakmai-tartalmi fejlesztése által.

Ennek alapfeltétele a minőségi és hatékony oktatási és nevelési környezethez, módszerekhez és tartalmakhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása a megye valamennyi tanulója számára. Törekedni kell a tanulói teljesítmények közötti különbségek csökkentésére kiemelten kell kezelni a sikeresség és tehetség kibontakoztatását különösen a hátrányos helyzetű csoportokhoz tartozó tanulók körében. Erősíteni kell az integrációs és a befogadó oktatás-nevelés módszereit, valamint teret kell adni új módszerek bevezetésének, növelni kell a tanárok szakmai felkészültségét. Kiemelten kell kezelni a szakmai képzésben lévő szakmai tanárok elméleti és gyakorlati továbbképzését, meg kell találni ennek szervezett módját. Szakmai fejlődésük érdekében biztosítani kell, hogy a szakmai tanárok részt vehessenek a gyártó és szakmai szolgáltató cégek által szervezett szakmai napokon, kiállításokon.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- A pedagógiai-módszertani megújulást és az élethosszig tartó tanulást támogató szakmai-tartalmi fejlesztések, innovációk megvalósítása mind formális, nem formális és informális tanulás kereteiben. (Pl.: kompetencia-alapú oktatás, új tanulásszervezési eljárások és módszerek, idegen-nyelvoktatás, IKT, korai pályaorientáció, vállalkozói szellem, környezettudatos szemlélet, egészségfejlesztés, testmozgás-programok stb.).
- A hátrányok kompenzálását, a lemorzsolódás csökkentését és a korai iskolaelhagyás megelőzését, annak mértékét csökkentő programok megvalósítása, új módszertanok bevezetése, egyéni fejlesztés, tanulóközpontú/gyermekközpontú pedagógiai eljárások alkalmazása, együttműködések kialakítása, jó gyakorlatok adaptálása.
- A szegregáció csökkentését, az együttnevelést és a befogadó oktatási rendszert támogató tartalmak, programok megvalósítása, együttműködések kialakítása, jó gyakorlatok adaptálása.
- Az IKT technológia és digitális tartalmak alkalmazásának és elérhetőségének javítását szolgáló fejlesztések.

- Humánerőforrás szakmai-módszertani kompetenciájának fejlesztése, intézmények közötti együttműködések, szakmai közösségek létrehozásának elősegítése, „jó gyakorlatok” adaptációja.
- Kollégiumok nevelési és oktatási tevékenységeinek fejlesztése, szerepvállalásának biztosítása a tehetséggondozásban és felzárkóztatásban egyaránt, az iskolákkal való szoros együttműködések növelése.
- A pedagógiai szakszolgálatok és pedagógiai szakmai szolgáltatások hatékonyságának és hozzáférhetőségének növelése valamennyi tanuló és nevelési-oktatási intézmény számára.
- Együttműködések kialakítása az oktató-nevelő munkához szorosan kapcsolódó kulturális, szociális és egészségügyi feladatokat ellátó intézményekkel, helyi szereplőkkel.

Az **intézkedés további célja** a kulturális intézmények formális oktatásban betöltött szerepének növelése és megerősítése, mely hozzájárul a tanulók tanórai és tanórán kívüli, szabadidős, nem formális és informális neveléséhez és oktatásához, a tehetséggondozáshoz vagy felzárkóztatáshoz. A cél elérését szolgáló **tevékenységek**:

- Az oktatási és a kulturális intézmények egymás közötti együttműködéseinek kialakítása, közös programok megvalósítása, a kulturális intézmények oktatási és nevelési szerepének erősítését szolgáló szolgáltatás-, eszköz- és infrastruktúra fejlesztése.
- A gyermekek számára önmaguk, motivációik, képességeik mélyebb megismerését lehetővé tevő átfogó kompetencia- és készségfejlesztés érdekében az oktatási intézmények pedagógiai programjának megvalósítását támogató, az iskolai oktatást kiegészítő, ahhoz illeszkedő tanórai, tanórán kívüli, szabadidős, kulturális tevékenységek és programok megvalósítása (Pl.: művészet-, dráma-, múzeum- és könyvtár-pedagógiai foglalkozások, az olvasási és digitális kompetenciák fejlesztése, tehetséggondozás, előadások, bemutatók, szakkörök, klubok, szemléletformáló akciók, kampányok, vetélkedők, egyéb programok).

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Elsősorban a 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet szerinti hátrányos helyzetű térségek.

3.3. intézkedés: Az iskolarendszerből már kikerült, valamilyen szakképesítéssel bíró munkaerő továbbképzését, átképzését és vállalkozóvá válását szolgáló programok támogatása

Magyarország és Baranya megye munkaerő-piaci helyzetét többek között az ún. strukturális munkanélküliség jellemzi. Azaz a munkanélküliségi ráta nagyságától függetlenül mindig találhatók betöltetlen álláshelyek, mivel a kínálati oldalon jelen lévő képzettség és kompetencia nem felel meg a keresleti oldal szükségleteinek. A versenyképesség alapfeltétele a folyamatos

fejlődés, változó környezet, tudás és ismeret, ebben a folyamatban pedig központi szerepet tölt be az állandó, egész életen át tartó tanulás.

Az **intézkedés célja** az élethosszig tartó tanulás jelentőségének erősítése, a köznevelésben megszerzett alapképzettség és szakképzettség megújítása, korszerűsítése, illetve új ismeretek, szakképzettség szerzése, illetve a foglalkoztathatóság javítása az alacsonyabb társadalmi rétegek felfelé történő mobilitása érdekében a térség adottságaihoz, a helyi gazdaság igényeihez alkalmazkodva.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű alacsony képzettségűek és közfoglalkoztatottak alap- és kulcskompetencia fejlesztési és felzárkóztató, valamint a szakképesítéssel nem rendelkezők szakképesítés megszerzését szolgáló képzési programok.
- Valamilyen szakképesítéssel bíró munkaerő továbbképzését, átképzését és vállalkozóvá válását szolgáló programok.
- Munkaerő-piaci kulcskompetenciákat fejlesztő képzési programok (pl.: IKT, idegen nyelv, munkavállaláshoz kapcsolódó ismeretek).
- Munkavállalók munkahelyi képzései.
- Gazdasági szereplők igényeire rugalmasan reagáló képzési formák kialakítása, képzések indítása, vállalkozói, munkáltatói réteg bevonása az oktatásba, képzésbe, helyi szakismeretek összegyűjtése, helyi identitás, tradíciók átadásának erősítése.
- Események szervezése, illetve tájékoztatási, publikációs, figyelemfelkeltő és terjesztési tevékenységek, amelyek elősegítik az élethosszig tartó tanulás népszerűsítését, és növelik a felnőttképzésben való részvételi hajlandóságot.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye egész területe, kiemelten a magas munkanélküliséggel rendelkező területek.

3.4. intézkedés: A piaci igényekre rugalmasan reagálni képes egyetemi kurzusok, mester és doktori képzések rendszerének fejlesztése

Az **intézkedés célja** a megyei felsőoktatás képzési szerkezetének, tartalmának és szolgáltatási kínálatának minőségi, - a gazdaság és a munkaerő-piac regionális és országos elvárásait tükröző - fejlesztése és átalakítása, mely erősíti a gazdasági és a felsőoktatási szféra kapcsolatát, növeli a gazdaság versenyképességét a megfelelő képzettséggel rendelkező munkaerő ellátás biztosításán keresztül, valamint segíti a diplomások és felsőfokú végzettségűek elhelyezkedési esélyeit. **További cél** a Pécsi Tudományegyetem nemzetközi versenyképességének növelése, mely egyrészt hozzájárul a képzési kimenet színvonalának fokozásához és a jelenleg gyenge hallgatói mobilitás emeléséhez, másrészt az egyetem nemzetközi ismertségéhez és elismeréséhez, kedvezően befolyásolva a térség gazdaságát és munkaerő-piacát.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- A megyei felsőoktatás és a munkaerőpiac kapcsolatrendszerének javítását szolgáló fejlesztések.
- A megyei felsőoktatás gazdasági igényeknek megfelelő fejlesztése: a képzési kínálat gyakorlatorientált átalakítása és fejlesztése; elsősorban alap-, mester és doktori képzések, továbbá rövid időtartamú szakképzettséget adó programok, át- és továbbképzések, felsőoktatási szakképzési programok, hiányszakmákra koncentrált célzott képzési programok. Vállalkozóvá válást segítő képzési elemek beépítése a tananyagokba. Idegen nyelvi kompetenciák fejlesztését segítő képzési tartalmak és programok. Piaci szereplők bevonása a képzésfejlesztésbe.
- Vállalati kapcsolatokat erősítő tudás- és technológiatranszfer szolgáltatások fejlesztése és bővítése.
- Nemzetközi megjelenést és a hallgatói mobilitást segítő tevékenységek
- Kapcsolódó szervezeti fejlesztések és átalakítások, valamint eszköz- és infrastruktúra fejlesztések.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Az intézkedés keretében megvalósuló fejlesztéseknek a megye teljes területének munkaerő-piaci helyzetére hatással kell lennie, kiemelten az országos átlagot meghaladó munkanélküliségi mutatókkal és hiányszakmákkal rendelkező térségekre.

3.5. intézkedés: Az alap- és középfokú oktatás eredményességének növelése, új módszerek, IKT technológia és digitális tartalmak alkalmazásának és elérhetőségének támogatása, a kulturális intézmények minőségi oktatást támogató szolgáltatási kínálatának fejlesztése

Az **intézkedés célja**, hogy a XXI. századi globális piaci és befektetői igényekhez, valamint a helyi gazdasági szereplők elvárásaihoz jobban illeszkedő, az igényeket gyorsabban kiszolgáló alap- és középfokú oktatási képzési programok legyenek hozzáférhetők a fiatalok számára. Az intézkedés keretében a fő cél az állami és egyházi fenntartói szereplők, valamint a piaci igényt megfogalmazó gazdasági szereplők közötti kommunikáció és együttműködés koordinációja, erősítése. Kiemelt cél a középfokú oktatásban – akár külső szereplők bevonásával is – az informatikai ismeretek és kompetenciák fejlesztése a munkaerő-piacra történő sikeres belépés elősegítése érdekében.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Megyei oktatási-képzési kerekasztal kialakítása és működtetése.
- Megyei szinten kidolgozásra és megvalósításra kerülő középiskolai informatikai képzési program bevezetése és elérhetővé tétele a megye valamennyi közép fokú oktatásban résztvevő diákja számára.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye teljes területe.

3.3.3 A prioritás kapcsolódása a stratégiai célrendszerhez, valamint az Európai Unió szakpolitikai célkitűzéseikhez

A prioritás intézkedései	EU2021-27 szakpolitikai célkitűzés	TFP átfogó cél	TFP stratégiai cél
3.1.: A gyakorlati képzésre koncentráló duális szakképzési rendszer infrastrukturális és program oldali feltételeinek javítását szolgáló fejlesztések támogatása; az élethosszig tartó tanulás segítése	(4) Szociálisabb Európa	II. Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom	3. A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés 4. Társadalmi felzárkózás elősegítése
3.2.: Kiemelt általános- és középiskolai informatikai képzési program bevezetése a megyében, a digitális társadalomra és gazdaságra átállás-átalakulás folyamatainak támogatása céljából	(1) Intelligensebb Európa (4) Szociálisabb Európa	II. Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom	3. A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés 4. Társadalmi felzárkózás elősegítése
3.3.: Az iskolarendszerből már kikerült, valamilyen szakképesítéssel bíró munkaerő továbbképzését, átképzését és vállalkozóvá válását szolgáló programok támogatása	(4) Szociálisabb Európa	II. Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom	3. A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés 4. Társadalmi felzárkózás elősegítése
3.4.: A piaci igényekre rugalmasan reagálni képes egyetemi kurzusok, mester és doktori képzések rendszerének fejlesztése	(4) Szociálisabb Európa	II. Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom	3. A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés 4. Társadalmi felzárkózás elősegítése
3.5.: Az alap- és középfokú oktatás eredményességének növelése, új módszerek, IKT technológia és digitális tartalmak alkalmazásának és elérhetőségének támogatása, a kulturális intézmények minőségi oktatást támogató szolgáltatási kínálatának fejlesztése	(1) Intelligensebb Európa (4) Szociálisabb Európa	II. Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom	3. A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés 4. Társadalmi felzárkózás elősegítése

3.3.4 Számszerűsített mutatók, eredményességi kritériumok

Indikátor neve	Indikátor típusa	Kapcsolódó intézkedés
Támogatott szak- és felnőttképzési infrastruktúra (m2)	Output	3.1. A gyakorlati képzésre koncentráló duális szakképzési rendszer infrastrukturális és program oldali feltételeinek javítását szolgáló fejlesztések támogatása; az élethosszig tartó tanulás segítése 3.3. Az iskolarendszerből már kikerült, valamilyen szakképesítéssel bíró munkaerő továbbképzését, átképzését és vállalkozóvá válását szolgáló programok támogatása
Szak- és felnőttképzésből kikerülők foglalkoztatottsági szintjének növekedése (%)	Eredmény	3.1. A gyakorlati képzésre koncentráló duális szakképzési rendszer infrastrukturális és program oldali feltételeinek javítását szolgáló fejlesztések támogatása; az élethosszig tartó tanulás segítése 3.3. Az iskolarendszerből már kikerült, valamilyen szakképesítéssel bíró munkaerő továbbképzését, átképzését és vállalkozóvá válását szolgáló programok támogatása
Támogatott köznevelési infrastruktúra (m2)	Output	3.2. Kiemelt általános- és középiskolai informatikai képzési program bevezetése a megyében, a digitális társadalomra és gazdaságra átállás-átalakulás folyamatainak támogatása céljából
Az ISCED 1 és ISCED 4 szintek között az évismétlők számának csökkenése (%)	Eredmény	3.2. Kiemelt általános- és középiskolai informatikai képzési program bevezetése a megyében, a digitális társadalomra és gazdaságra átállás-átalakulás folyamatainak támogatása céljából
A fejlesztés révén létrejövő, megújuló kulturális szolgáltatások száma (db)	Eredmény	3.2. Kiemelt általános- és középiskolai informatikai képzési program bevezetése a megyében, a digitális társadalomra és gazdaságra átállás-átalakulás folyamatainak támogatása céljából
A munkaerő-piacon való megjelenést elősegítő programokban részt vevő hátrányos helyzetűek száma (fő)	Output	3.3. Az iskolarendszerből már kikerült, valamilyen szakképesítéssel bíró munkaerő továbbképzését, átképzését és vállalkozóvá válását szolgáló programok támogatása
A támogatási időn belül diplomát szerzők aránya (%)	Eredmény	3.4. A piaci igényekre rugalmasan reagálni képes egyetemi kurzusok,

		<i>mester és doktori képzések rendszerének fejlesztése</i>
Fejlesztett felsőoktatási infrastruktúra (m2)	Output	<i>3.4. A piaci igényekre rugalmasan reagálni képes egyetemi kurzusok, mester és doktori képzések rendszerének fejlesztése</i>
Fejlesztett felsőoktatási infrastruktúra (m2)	Output	<i>3.4. A piaci igényekre rugalmasan reagálni képes egyetemi kurzusok, mester és doktori képzések rendszerének fejlesztése</i>

3.3.5 A megvalósítás lehetséges szereplői, közreműködői

A prioritás intézkedései	Kedvezményezettek	További közreműködők
<i>3.1. A gyakorlati képzésre koncentráló duális szakképzési rendszer infrastrukturális és program oldali feltételeinek javítását szolgáló fejlesztések támogatása; az élethosszig tartó tanulás segítése</i>	- Szak- és felnőttképzési intézmények és fenntartóik, továbbképző központok, vállalkozások.	- Önkormányzatok - alapfokú oktatási és nevelési intézmények; - Baranya Megyei Önkormányzat; - Baranya Megyei Kereskedelmi- és Iparkamara.
<i>3.2. Kiemelt általános- és középiskolai informatikai képzési program bevezetése a megyében, a digitális társadalomra és gazdaságra átállás-átalakulás folyamatainak támogatása céljából</i>	- Oktatási, nevelési intézményt fenntartó, működtető szervezetek; - kulturális intézmények és fenntartóik.	- Települési önkormányzatok; - nemzeti önkormányzatok; - civil szervezetek, alapítványok, egyesületek; - egyházi jogi személyek; - a nevelő, oktató munkához szorosan kapcsolódó szociális és egészségügyi feladatokat ellátását végző intézmények.
<i>3.3. Az iskolarendszerből már kikerült, valamilyen szakképesítéssel bíró munkaerő továbbképzését, átképzését és vállalkozóvá válását szolgáló programok támogatása</i>	- Szak- és felnőttképzést folytató intézmények, továbbképző központok, civil és non-profit szervezetek, vállalkozások.	- Alapfokú oktatási és nevelési intézmények; - középfokú oktatást és nevelést végző intézmények; - önkormányzatok; - Baranya Megyei Kereskedelmi- és Iparkamara; - Baranya Megyei Önkormányzat.
<i>3.4. A piaci igényekre rugalmasan reagálni képes egyetemi kurzusok, mester és doktori képzések rendszerének fejlesztése</i>	- A megyében működő felsőoktatási intézmények és fenntartóik.	- Szak- és felnőtt képző intézmények; - gazdasági szervezetek; - tartalomszolgáltatók, kiadók, egyéb közintézmények; - MTA Közgazdaság- Regionális Tudományi Központ.
<i>3.5.: Az alap- és középfokú oktatás eredményességének növelése, új módszerek, IKT technológia és digitális tartalmak alkalmazásának és elérhetőségének támogatása, a kulturális intézmények</i>	- Szak- és felnőttképzést folytató intézmények, továbbképző központok, civil és non-profit szervezetek	Szak- és felnőtt képző intézmények; - gazdasági szervezetek; - tartalomszolgáltatók, kiadók, egyéb közintézmények; - MTA Közgazdaság- Regionális Tudományi Központ.

minőségi oktatást támogató
szolgáltatási kínálatának
fejlesztése

3.3.6 A lehetséges támogatási forrásokat biztosító Operatív Programokhoz való kapcsolódási pontok kijelölése

A prioritás keretében tervezett intézkedések megvalósításához várhatóan az alábbi Operatív Programok keretében nyújtott támogatási források vehetők igénybe:

A prioritás intézkedései	VMOP kapcsolódás	Egyéb OP kapcsolódás
3.1.: A gyakorlati képzésre koncentráló duális szakképzési rendszer infrastrukturális és program oldali feltételeinek javítását szolgáló fejlesztések támogatása; az élethosszig tartó tanulás segítése	-	VINOP
3.2.: Kiemelt általános- és középiskolai informatikai képzési program bevezetése a megyében, a digitális társadalomra és gazdaságra átállás-átalakulás folyamatainak támogatása céljából	-	HOP
3.3.: Az iskolarendszerből már kikerült, valamilyen szakképesítéssel bíró munkaerő továbbképzését, átképzését és vállalkozóvá válását szolgáló programok támogatása	-	HOP
3.4.: A piaci igényekre rugalmasan reagálni képes egyetemi kurzusok, mester és doktori képzések rendszerének fejlesztése	-	VINOP
3.5.: Az alap- és középfokú oktatás eredményességének növelése, új módszerek, IKT technológia és digitális tartalmak alkalmazásának és elérhetőségének támogatása, a kulturális intézmények minőségi oktatást támogató szolgáltatási kínálatának fejlesztése	1. Versenyképes megye	HOP

3.4 IV. prioritás: Az élhetőbb települések, élhetőbb közösségek kialakulását szolgáló komplex fejlesztések, egészségtudatosság és egészségügyi prevenció az egészséges munkaképes társadalom biztosítása érdekében

3.4.1 A prioritás szakmai tartalmának összefoglaló bemutatása és a prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Baranya megye egyik legsúlyosabb megoldandó problémája, a hátrányos helyzetben élő leszakadó lakossági rétegek fokozatosan romló helyzetének visszaszorítása. A megye 9 kistérsége közül 8 hátrányos helyzetű, közülük pedig 3 a leghátrányosabb helyzetűek csoportjába tartozik (105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről). Egyértelmű összefüggés mutatkozik a megyén belüli fejlettségi különbségek és annak aprófalvas településszerkezete, valamint térségi és települési perifériái között. Ezekre a hátrányos helyzetű térségekre dominánsan jellemző a népesedési viszonyok negatív alakulása, a magas munkanélküliségi ráta és az ezzel párosuló alacsony foglalkoztatási szint. Ennek pedig egyenes következménye a leszakadás és a szociális hátrányok fokozódása, a folyamatos kiszorulás az életlehetőségekből nemcsak a foglalkoztatás, hanem ezzel párhuzamosan az oktatás, a kultúra, az *egészségügyi és szociális szolgáltatások* területén, valamint az ezzel párhuzamosan növekvő súlyos lakhatási problémák. Kiemelten fontos terület a *hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása*, esélyteremtése.

A megye 301 településéből 204 település lakossága nem éri el az 500 főt. Ezekben az aprófalvas, illetve perifériális elmaradott térségekben az alapvető szolgáltatásokhoz, életszükségletekhez való hozzájutás hiánya a szegénység által veszélyeztetett népesség további növekedésének kockázatát erősíti. Sajnos a népegészségügyi intézkedések sem érik el hatékonyan a leghátrányosabb helyzetű társadalmi csoportokat.

A hátrányos helyzetű csoportok tagjainak felzárkóztatását nehezíti, hogy a megye városai közül több helyen hiányoznak különböző szolgáltatási funkciók, de ami ennél is nagyobb problémát jelent, hogy foglalkoztatási (üzleti) szerepük kimondottan gyenge lábakon áll. Az elmúlt évtizedekben felhalmozódott jelentős elmaradt beruházáshiányt beruházások a jellemzően közterületeket célzó, csak egy-két esetben komplex településmegújító fejlesztések csökkentették ugyan, de a városok arculata és a lakókörnyezet minősége további beavatkozásokat igényel, különösen a romló státuszú és állapotú városrészek vonatkozásában, ahol koncentráltan jelentkeznek a társadalmi problémák. A korábbi beavatkozások eredményeképp a burkolt közterületek aránya növekedésnek indult, kevés a zöldfelület és előregedett a növényállomány. A községekben volumenét tekintve kisebb, de jellegében hasonló problémákkal kell szembenéznie a településeken élőknek.

A tervezett akciók a megye településhálózatának megerősítését, a városok, különösen a járásközpontok foglalkoztató és szolgáltatási funkcióinak megszilárdítását, továbbá a települési

környezet megújítását és fejlesztését kell, hogy célba vegyék. Kiváltképp szükség van a városközpontok gazdasági funkciójának megtartását vagy újjáélesztését, és a barnamezős területek és rozsdaovezetek kiemelten gazdaságfejlesztést megcélzó (csak ezt követően funkcióváltó) rehabilitációját felvállaló kezdeményezésekre. Az előzőeken túl biztosítani kell a városi zöld környezet meglétét, létre kell hozni az összefüggő városi zöldfelületi rendszereket, és elősegíteni azok fenntartását (intézményi háttér, géppark stb.).

A beavatkozások másik, különösen fontos csoportját jelentik a szegregációval sújtott és a leszakadással fenyegetett városi területekhez kötődő szociális rehabilitációs programok. A hagyományosan követett logika – melynek legfőbb elemei az alapszükségletek és szolgáltatások, mint oktatás, egészségügyi- és szociális ellátás elérhetőségének javítása, az épített környezet fejlesztése és a lakhatási funkciók erősítése – mellett kiemelt cél a foglalkoztatási szint növelése (a leszakadó társadalmi csoportok jövedelmi szintjének stabilizálása, az ezt hatékonyan támogató foglalkoztatási modellek megvalósítása), a társadalmi tőke és a közösségek megerősítése.

A vidék településeinek megújítását szintén a bemutatott célrendszerhez illeszkedve szükséges tervezni és megvalósítani. A **településfejlesztési akciók** során minden esetben javasolt érvényesíteni a komplexitás módszertanának legfontosabb keretfeltételeit: az átfogó és integrált szemléletmódot, a területi alapú, azaz akciótervi szemléletet és a közösségi részvételt.

3.4.2 A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása

4.1. intézkedés: A hátrányos helyzetű gyermekek oktatáshoz, neveléshez (óvodai ellátáshoz), minőségi oktatást támogató kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítását, társadalmi integrációját szolgáló fejlesztések, speciális nevelési programok támogatása

Az **intézkedés célja** a szegénységben élő hátrányos helyzetű (köztük roma) gyermekek és fiatalok esélyeinek növelését segítő szolgáltatások fejlesztése a legkorábbi életkortól kezdve a hátrányos helyzetű szolgáltatáshiányos térségekben és településeken.

A hátrányos helyzetű gyermekek formális oktatási keretek között történő fejlesztését célzó tevékenységek a 3.3. intézkedésen belül szerepelnek. Jelen intézkedés a formális nevelésen, nevelés-oktatáson kívüli felzárkóztató, tehetséggondozó, segítő-támogató tevékenységek, programok megvalósítására, szolgáltatások fejlesztésére nyújt lehetőséget, mely a helyi igényeken alapulnak és a támogató intézményrendszer (nevelési, nevelési-oktatási, kulturális, egészségügyi és szociális intézmények, egyházi és civil szervezetek, nemzetiségi önkormányzatok és intézményeik) széles skáláját magukba foglalják.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Gyermekek napközbeni és óvodai ellátását szolgáló intézményrendszer fejlesztése. Férőhely kapacitás fejlesztése bővítéssel, átalakítással, új épület/épületrész építésével, új intézmény létrehozásával, meglévő kapacitások korszerűsítése, eszközbeszerzése, a

nevelést kiegészítő tevékenységekhez szükséges feltételek megteremtése. Egységes óvoda-bölcsőde vagy az óvoda épületében működő bölcsődei egység kialakítása. Szakmai-módszertani és humán erőforrás fejlesztések.

- A sikeres iskolakezdést és alkalmazkodást, megalapozó az iskola-érettséghez szükséges kognitív és szociális részképességek megalapozását szolgáló programok megvalósítása.
- Integrált térségi/települési gyerekesély programok, Biztos Kezdet Programok, tehetség gondozó és ösztöndíjprogramok megalapozása és megvalósítása.
- Tanórán kívüli a felzárkózást segítő képesség- és kulcskompetencia fejlesztő, valamint az oktatást kiegészítő tapasztalatszerzést, ismeretbővítést, kulturális, sport és rekreációs szolgáltatásokhoz való hozzájutást célzó programok, események megvalósítása és az infrastruktúra kialakítása.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz:**

Elsősorban a

105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szerinti hátrányos helyzetű térségek.

4.2. intézkedés: Az egészségtudatos életmódra való áttérés elősegítését célzó komplex nevelési és szemléletformáló egészségfejlesztési és betegségmegelőző programok megvalósításának támogatása, prevenciós szolgáltatások fejlesztése

Az **intézkedés célja** elsősorban a lakosság egészségtudatos magatartásának kialakítása komplex nevelési és szemléletformáló egészségfejlesztési és betegségmegelőző programok megvalósításán és a prevenciós szolgáltatások fejlesztésén keresztül. Kiemelt célcsoport gyermekkorú lakosság, akik a legfogékonyabbak egészséges életmóddal és a megelőzéssel kapcsolatos tudás elsajátításában. Az intézkedés keretében megvalósuló tevékenységek elősegítik a lakosság egészségi állapotában megnyilvánuló egyenlőtlenségek csökkentését, növelik az egészségben eltöltött életevek számát, a foglalkoztathatóságot, jelentős szerepet játszanak a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek egészségügyi és szociális felzárkóztatásában.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek:**

- Megyei, (lakó)helyi, munkahelyi, iskolai prevenciós stratégiák, egészségfejlesztési tervek és cselekvési programok kialakítása.
- Az egészséges életmódra ösztönző, az egészség-műveltség kialakítását, a prevenció szükségességét célzó kommunikációs tartalmak, tevékenységek, programok és események szervezését és népszerűsítését szolgáló fejlesztések
- Elsődleges prevenciót szolgáló tevékenységek megvalósítása. Egészséges életmód, egészséges viselkedés elősegítését ösztönző programok megvalósítása: aktív mozgás, helyes táplálkozás, káros szenvedélyek elleni küzdelem és felvilágosító programok (alkohol, dohányzás, drog, AIDS stb.), kapcsolódó infrastrukturális módszertani

fejlesztés és szakemberképzés. Másodlagos prevenciót szolgáló a betegségek korai felismerését és kezelését lehetővé tévő tevékenységek megvalósítása. Ezen belül lakossági szűrővizsgálatok hozzáférhetőségének és hatékonyságának növelése, az egészségügyi alapellátó és járó-beteg ellátó intézmények szűrésekben betöltött szerepének növelése és megerősítése.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Elsősorban a

105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet szerinti hátrányos helyzetű térségek.

4.3. intézkedés: A folyamatosan romló helyzetű, elmaradott térségek, települések, barnamezős területek, városrészek dinamizálását, a társadalmi szegregáció csökkentését szolgáló komplex település rehabilitációs és a társadalmi együttélést segítő közösségfejlesztő és kulturális programok megvalósítása

Az **intézkedés célja** a megye települései vonzerejének és népességmegtartó erejének a növelése, ennek érdekében a városok elsősorban foglalkoztató, szolgáltató, valamint a lakó, közösségi és rekreációs funkcióinak a megszilárdítása, illetve az attraktív, a mindennapok során élhető települési környezet kialakítása. A falvak esetében cél a helyi gazdasági (helyi piaci), lakó és közösségi funkciók megerősítése, a vonzó vidéki lakókörnyezet biztosítása. Az intézkedéshez kapcsolódó fejlesztések tervezett eredményeképpen csökkennek a társadalmi különbségek, aktivizálódnak, megerősödnek a helyi közösségek, továbbá erősödik a helyi identitás.

Konkrét cél:

- integrált és fenntartható funkcióbővítő, valamint szociális célú városfejlesztési akciók megvalósítása,
- falvak esetében pedig a településképet, a közterületek állapotát, a közösségi terek hozzáférhetőségét javító és a helyben megtermelt áruk piacra jutását adott esetben támogató fejlesztések megvalósítása,
- társadalmi szerepvállalást támogató, közösségfejlesztési, identitásformálási, illetve összetartozást elősegítő programok és akciók megvalósítása.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**

városi rangú rendelkező települések esetében:

- városmegújítás és települési környezetfejlesztés, városközpontok (és decentrumok) kkv szektort célzó gazdasági infrastruktúrájának fejlesztése,
- barnamezős területek és rozsdaovezetek gazdaság- és/vagy funkcióváltást eredményező rehabilitációja,
- közszféra szolgáltató funkcióit erősítő infrastruktúrafejlesztés,

- szociális városrehabilitáció, lakhatási körülmények javítása, helyi identitást, közösségformálást erősítő terek, létesítmények fejlesztése, közterületek és kiemelten összefüggő, hálózatos zöldfelületi rendszerek fejlesztése,
- közösségfejlesztés, helyi identitás megőrzését segítő akciók, szemléletformálás;

illetve városi ranggal nem rendelkező települések esetében:

- falumegújítás, a település környezetét és megjelenését javító kisléptékű infrastruktúra-fejlesztések,
 - a település megjelenésében és működésében szereppel bíró épületek, közterületek, zöldfelületek felújítása;
 - rekreációs és közösségi terek,
 - valamint új piacok (elárusítóhelyek, üzlethelyiségek stb.) létrehozása, meglévők fejlesztése;
- a lakosság társadalmi szerepvállalását támogató, a társadalmi tőkét növelő, a helyi közösséget fejlesztő, a helyi identitást erősítő, illetve az összetartozást elősegítő programok és akciók megvalósítása települési, városok esetében városrészi, akcióterületi vagy akár szomszédsági szinten (pl. kulturális- és sportprogramok lebonyolítása);

A szociális célú településrehabilitáció integrált programjait kísérően az **intézkedés célja továbbá** a társadalom peremére szorult hátrányos helyzetű (elsősorban, de nem kizárólag roma) közösségeket érintően, különösen a térben elkülönült szegregátumok esetében a szegregált lakókörnyezet felszámolása, ezen keresztül a társadalmi kirekesztettség további elmélyülésének megakadályozása, illetve lehetőség szerint annak oldása.

Részcélként fogalmazható meg:

- a minőségi lakókörnyezet biztosítása, a hátrányos helyzetű közösségek integrált környezetben történő elhelyezése,
- a közterek állapotának és a közbiztonságnak a javítása,
- a többségi társadalomba való beilleszkedést elősegítő felzárkóztató, készségfejlesztő stb. programok megvalósítására, és
- a programok helyszínéül szolgáló közösségi terek biztosítása.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**:

A városfejlesztési akciók megvalósítása a megye városi ranggal rendelkező településein, kiemelten Pécs M.J.V. és a járásközpontok területén javasolt. Előnyt élveznek a rozsdáövezeti⁶ és szegregálódó, vagy szegregált⁷ városi területek, városi településrészek. A falumegújítást elsősorban a legelmaradottabb vidéki térségekben célszerű preferálni.

A lakhatási körülmények közötti területi különbségek csökkentését szolgáló fejlesztések egy csoportja a megye városi ranggal rendelkező települései, kiemelten Pécs M.J.V. és néhány járásközpont (pl. Mohács, Siklós) esetében lehet releváns, míg a másik halmaza a leghátrányosabb helyzetű vidéki térségekre és településekre fókuszálhat.

4.4. intézkedés: A lakhatási körülmények közötti területi különbségek csökkentését szolgáló fejlesztések, szociális bérlakás programok megvalósítása, a szociális bérlakás állomány fejlesztése

Az *intézkedés célja*, hogy célzottan támogatott és koordinált fejlesztésekkel a megye valamennyi érintett településén – különösen a szegregálódó aprófalvas térségekben, illetve a városi rangú települések szegregálódó városrészeiben – olyan lakhatási körülmények kerüljenek kialakításra, melyek elősegítik a népesség megtartását, az elvándorlás csökkentését, megakadályozását. A megye legfontosabb társadalmi-demográfiai célja a népességszökkenés megállítása, melyen belül az elvándorlás csökkentéséhez leggyorsabban a lakhatási körülmények és feltételek javításával lehet hozzájárulni, melyhez illeszkedve kiemelten fontos az intézkedés keretében tervezett tevékenységek végrehajtása.

Az intézkedés céljainak elérését segítő *tevékenységek*:

- Szociális városrehabilitációs programok végrehajtása.
- Anti-szegregációs programok megvalósítása.
- A térségi centrumokba tervezett iparosítási programokhoz illeszkedő bérlakás-építési programok indítása.

Az intézkedés térségi lehatárolása, *területi fókusz*: Baranya megye teljes területe.

⁶ a rozsdáövezet használaton kívül került, vagy alulhasznosított, általában leromlott fizikai állapotban lévő, és/vagy környezetszennyezéssel terhelt egykori iparterület, gazdasági terület, illetve elhagyott, használaton kívüli laktanyaterület (VÁTI)

⁷ az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 2. § értelmében szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület: olyan egybefüggő terület, amelyen az alacsony társadalmi státuszú családok koncentráltan élnek együtt vagy a társadalmi státuszcsökkenés jelei tapasztalhatók, ezért a területen közösségi beavatkozás szükséges; szegregációval veszélyeztetett terület lehet egy önálló településrész, de részét képezheti egy vagy több településrésznek is

4.5. intézkedés: Az egészségügyi és szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz való egyenlő esélyű hozzáférést segítő fejlesztések

Az **intézkedés célja** a megye egészségügyi és szociális intézményrendszere által nyújtott ellátottságbeli és minőségbeli különbségek mérséklése, a szolgáltatáshiányok megszüntetése, fenntartható alternatív megoldásokkal a teljes lefedettség és egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása mind az alap- és szakellátások tekintetében.

Az intézkedés keretén belül kiemelt cél a jövő nemzedékére, azaz a gyermekekre, a gyermekek jól-létére helyezni a hangsúlyt. Kiemelt terület a gyermekjóléti szolgáltatások közül a gyermekjóléti szolgálat, valamint a gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése.

A cél elérését szolgáló **tevékenységek** az egészségügyi intézményrendszer tekintetében:

- Az egészségügyi alapellátás színvonalának javítása, lakóhely- közeli hozzáférés biztosítása, infrastrukturális és IKT fejlesztése, eszköz- és orvosi műszer beszerzése.
- A járó-beteg ellátás színvonalának javítása, helyi szükségleteken alapuló részterületekkel történő bővítése, lakóhely- közeli hozzáférés biztosítása, infrastrukturális és IKT fejlesztése, eszköz- és orvosi műszer beszerzése.
- Az egészségügyi alapellátás, a járó-beteg ellátás és a kapcsolódó határterületi ellátások (pl. szociális ellátás), valamint kiegészítő és tehermentesítő tevékenységek összehangolását segítő fejlesztések és együttműködések, az optimális betegút-szervezést és progresszív ellátást szolgáló fejlesztések, az egyes szinteken definitív ellátást lehetővé tevő fejlesztések.
- Az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek.

A cél elérését szolgáló **tevékenységek** a szociális intézményrendszer tekintetében:

- A személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapellátások minőségének és hozzáféréseinek fejlesztése: meglévő szolgáltatások kapacitásfejlesztése, új, hiányzó szolgáltatások kialakítása helyi igényeknek megfelelően, infrastrukturális, eszköz és IKT fejlesztése.
- Gyermekjóléti szolgálatok működését, szolgáltatásfejlesztését célzó tevékenységek megvalósítása.
- A szociális és gyermekvédelmi szakellátások fejlesztése a gyermekek és fiatalok, fogyatékos személyek, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, valamint az idősellátás bentlakásos intézmények kitagolási folyamatait segítő tevékenységek.
- A szociális szolgáltatásokat igénybevevők helyzetének javítására irányuló programok kidolgozása és megvalósítása kiemelten a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok (romák) körében.

- Az önkormányzati ellátó rendszerek, a civil szféra, és a magán szféra közötti kapcsolatokat erősítő tevékenységek, együttműködések a határterületi ellátásokat végző intézményekkel.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz:**

Elsősorban a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet szerinti hátrányos helyzetű térségek.

3.4.3 A prioritás kapcsolódása a stratégiai célrendszerhez, valamint az Európai Unió szakpolitikai célkitűzéseikhez

A prioritás intézkedései	EU2021-27 szakpolitikai célkitűzés	TFP átfogó cél	TFP stratégiai cél
4.1.: A hátrányos helyzetű gyermekek oktatáshoz, neveléshez (óvodai ellátáshoz), minőségi oktatást támogató kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítását, társadalmi integrációját szolgáló fejlesztések, speciális nevelési programok támogatása	(4) Szociálisabb Európa	II. Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom	3. A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés 4. Társadalmi felzárkózás elősegítése
4.2.: Az egészségtudatos életmódra való áttérés elősegítését célzó komplex nevelési és szemléletformáló egészségfejlesztési és betegségmegelőző programok megvalósításának támogatása, prevenciók szolgáltatások fejlesztése	(4) Szociálisabb Európa	II. Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom	4. Társadalmi felzárkózás elősegítése
4.3.: A folyamatosan romló helyzetű, elmaradott térségek, települések, barnamezős területek, városrészek dinamizálását, a társadalmi szegregáció csökkentését szolgáló komplex település rehabilitációs és a társadalmi együttélést segítő közösségfejlesztő és kulturális programok megvalósítása	(4) Szociálisabb Európa (5) A polgáraihoz közelebb álló Európa	II. Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom	4. Társadalmi felzárkózás elősegítése
4.4.: A lakhatási körülmények közötti területi különbségek csökkentését szolgáló fejlesztések, szociális bérlakás programok megvalósítása, a szociális bérlakás állomány fejlesztése	(4) Szociálisabb Európa	II. Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom	4. Társadalmi felzárkózás elősegítése
4.5.: Az egészségügyi és szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz való egyenlő esélyű hozzáférést segítő fejlesztések	(4) Szociálisabb Európa	II. Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom	4. Társadalmi felzárkózás elősegítése

3.4.4 Számszerűsített mutatók, eredményességi kritériumok

Indikátor neve	Indikátor típusa	Kapcsolódó intézkedés
Támogatott gyermekgondozási (bölcsőde, családi napközi) és nevelés-oktatási (óvoda) intézmények (fő)	Eredmény	4.1. A hátrányos helyzetű gyermekek oktatáshoz, neveléshez (óvodai ellátáshoz), minőségi oktatást támogató kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítását, társadalmi integrációját szolgáló fejlesztések, speciális nevelési programok támogatása
A programokban résztvevő/fejlesztéssel érintett hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok száma (fő)	Eredmény	4.1. A hátrányos helyzetű gyermekek oktatáshoz, neveléshez (óvodai ellátáshoz), minőségi oktatást támogató kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítását, társadalmi integrációját szolgáló fejlesztések, speciális nevelési programok támogatása
Egészségfejlesztő és betegségmegelőző programokban résztvevő személyek száma (fő)	Eredmény	4.2. Az egészségtudatos életmódra való áttérés elősegítését célzó komplex nevelési és szemléletformáló egészségfejlesztési és betegségmegelőző programok megvalósításának támogatása, prevenciók szolgáltatások fejlesztése
A fejlesztés révén létrejövő, megújuló ellátások/szolgáltatások száma (db)	Eredmény	4.2. Az egészségtudatos életmódra való áttérés elősegítését célzó komplex nevelési és szemléletformáló egészségfejlesztési és betegségmegelőző programok megvalósításának támogatása, prevenciók szolgáltatások fejlesztése 4.5. Az egészségügyi és szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz való egyenlő esélyű hozzáférést segítő fejlesztések
Település rehabilitációs beavatkozás által érintett terület nagysága (ha)	Output	4.3. A folyamatosan romló helyzetű, elmaradott térségek, települések, barnamezős területek, városrészek dinamizálását, a társadalmi szegregáció csökkentését szolgáló komplex település rehabilitációs és a társadalmi együttélést segítő közösségfejlesztő és kulturális programok megvalósítása
Fejlesztéssel érintett rehabilitált településen, városi rangú települések esetében településrészen élők száma (fő)	Eredmény	4.3. A folyamatosan romló helyzetű, elmaradott térségek, települések, barnamezős területek, városrészek dinamizálását, a társadalmi szegregáció csökkentését szolgáló komplex település rehabilitációs és a társadalmi együttélést segítő közösségfejlesztő és kulturális programok megvalósítása
Helyi társadalmi programokban, akciókban résztvevők száma (fő)	Eredmény	4.3. A folyamatosan romló helyzetű, elmaradott térségek, települések,

		<i>barnamezős területek, városrészek dinamizálását, a társadalmi szegregáció csökkentését szolgáló komplex település rehabilitációs és a társadalmi együttélést segítő közösségfejlesztő és kulturális programok megvalósítása</i>
Fejlesztéssel létrejövő új lakások, szociális bérlakások száma (db)	Output	<i>4.3. A folyamatosan romló helyzetű, elmaradott térségek, települések, barnamezős területek, városrészek dinamizálását, a társadalmi szegregáció csökkentését szolgáló komplex település rehabilitációs és a társadalmi együttélést segítő közösségfejlesztő és kulturális programok megvalósítása</i>
Felújítással érintett lakások, szociális bérlakások száma (db)	Output	<i>4.3. A folyamatosan romló helyzetű, elmaradott térségek, települések, barnamezős területek, városrészek dinamizálását, a társadalmi szegregáció csökkentését szolgáló komplex település rehabilitációs és a társadalmi együttélést segítő közösségfejlesztő és kulturális programok megvalósítása</i>
Fejlesztéssel létrejövő új, vagy felújítással érintett lakásokban, szociális bérlakásokban élők száma (fő)	Eredmény	<i>4.3. A folyamatosan romló helyzetű, elmaradott térségek, települések, barnamezős területek, városrészek dinamizálását, a társadalmi szegregáció csökkentését szolgáló komplex település rehabilitációs és a társadalmi együttélést segítő közösségfejlesztő és kulturális programok megvalósítása</i>
Jobb egészségügyi és szociális szolgáltatásokban részesülő lakosság száma (fő)	Eredmény	<i>4.5. Az egészségügyi és szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz való egyenlő esélyű hozzáférést segítő fejlesztések</i>
Fejlesztett egészségügyi és szociális infrastruktúra (m2)	Output	<i>4.5. Az egészségügyi és szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz való egyenlő esélyű hozzáférést segítő fejlesztések 4.2. Az egészségtudatos életmódra való áttérés elősegítését célzó komplex nevelési és szemléletformáló egészségfejlesztési és betegségmegelőző programok megvalósításának támogatása, prevenciók szolgáltatások fejlesztése</i>

3.4.5 A megvalósítás lehetséges szereplői, közreműködői

A prioritás intézkedései	Kedvezményezettek	További közreműködők
4.1. A hátrányos helyzetű gyermekek oktatáshoz, neveléshez (óvodai ellátáshoz), minőségi oktatást támogató kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítását, társadalmi integrációját szolgáló fejlesztések, speciális nevelési programok támogatása	- Oktatási és nevelési intézmények és fenntartók; - gyermekjóléti intézmények és fenntartók; - kulturális intézmények és fenntartók; - egyházi és civil szervezetek; - felsőoktatási intézmények.	- Települési és nemzetiségi önkormányzatok; - Baranya Megyei Önkormányzat.
4.2. Az egészségtudatos életmódra való áttérés elősegítését célzó komplex nevelési és szemléletformáló egészségfejlesztési és betegségmegelőző programok megvalósításának támogatása, prevenciók szolgáltatások fejlesztése	- Közffinanszírozott egészségügyi szolgáltatók; - önkormányzati és állami szervek és intézmények; - egyházi szervezetek, felsőoktatási intézmények; - betegszervezetek; - az egészségmegőrzésben és az azzal igazoltan összefüggő fizikai aktivitásban érintett közhasznú, illetve civil szervezetek; - kulturális intézmények és fenntartók.	- Nemzetiségi önkormányzatok; - oktatási és nevelési intézmények és fenntartók; - Baranya Megyei Önkormányzat.
4.3. A folyamatosan romló helyzetű, elmaradott térségek, települések, barnamezős területek, városrészek dinamizálását, a társadalmi szegregáció csökkentését szolgáló komplex település rehabilitációs és a társadalmi együttélést segítő közösségfejlesztő és kulturális programok megvalósítása	- települési önkormányzatok; szociális célú település rehabilitáció esetében konzorcium partnerként; - nemzetiségi önkormányzatok; - non-profit szervezetek (társadalmi befogadás előmozdítása érdekében dolgozó alapítványok, egyesületek, egyházi jogi személyek stb.).	- Településfejlesztési akcióval érintett: - központi költségvetési szervek és intézményeik; - Magyar Közút NZrt.; - NIF Zrt.; - KSH - non-profit szervezetek - önkormányzati intézmények; - vállalkozások.
4.4. A lakhatási körülmények közötti területi különbségek csökkentését szolgáló fejlesztések, szociális bérlakás programok megvalósítása, a szociális bérlakás állomány fejlesztése	- települési önkormányzatok; - önkormányzati és állami szervek és intézmények.	- önkormányzati intézmények; - non-profit szervezetek; - vállalkozások.
4.5. Az egészségügyi és szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz való egyenlő esélyű hozzáférést segítő fejlesztések	- Közffinanszírozott egészségügyi szolgáltatók; - önkormányzati és állami szervek és intézmények; - betegszervezetek; - közffinanszírozott szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók; - egyházi szervezetek; - felsőoktatási intézmények.	- Egyéb, a szociális és egészségügyi szolgáltatásokban érintett közhasznú, illetve civil szervezetek; - egyéb, az egészségmegőrzésben és az azzal igazoltan összefüggő fizikai aktivitásban érintett közhasznú, illetve civil szervezetek; - Baranya Megyei Önkormányzat;

- nevelési és oktatási intézmények;
- a határterületi szolgáltatásokban érintett társintézmények, szolgáltatók és egyéb szervezetek.

3.4.6 A lehetséges támogatási forrásokat biztosító Operatív Programokhoz való kapcsolódási pontok kijelölése

A prioritás keretében tervezett intézkedések megvalósításához várhatóan az alábbi Operatív Programok keretében nyújtott támogatási források vehetők igénybe:

A prioritás intézkedései	VMOP kapcsolódás	Egyéb OP kapcsolódás
4.1.: A hátrányos helyzetű gyermekek oktatáshoz, neveléshez (óvodai ellátáshoz), minőségi oktatást támogató kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítását, társadalmi integrációját szolgáló fejlesztések, speciális nevelési programok támogatása	-	HOP
4.2.: Az egészségtudatos életmódra való áttérés elősegítését célzó komplex nevelési és szemléletformáló egészségfejlesztési és betegségmegelőző programok megvalósításának támogatása, prevenciós szolgáltatások fejlesztése	-	HOP
4.3.: A folyamatosan romló helyzetű, elmaradott térségek, települések, barnamezős területek, városrészek dinamizálását, a társadalmi szegregáció csökkentését szolgáló komplex település rehabilitációs és a társadalmi együttélést segítő közösségfejlesztő és kulturális programok megvalósítása	1. Versenyképes megye 4. Területi humán fejlesztések	HOP
4.4.: A lakhatási körülmények közötti területi különbségek csökkentését szolgáló fejlesztések, szociális bérlakás programok megvalósítása, a szociális bérlakás állomány fejlesztése	1. Versenyképes megye 4. Területi humán fejlesztések	HOP
4.5.: Az egészségügyi és szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz való egyenlő esélyű hozzáférést segítő fejlesztések	-	HOP

3.5 V. prioritás: A természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló és klímatudatos környezetgazdálkodás feltételeinek megteremtése

3.5.1 A prioritás szakmai tartalmának összefoglaló bemutatása és a prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

Baranya megye a természeti erőforrások környezettudatos, a folyamatok hosszú távú fenntarthatóságát biztosító hasznosítása révén természet- és energiatudatos megyévé kíván válni a területfejlesztési koncepcióban megfogalmazott átfogó célnak megfelelően. A természeti erőforrásokkal való hosszú távon is fenntartható gazdálkodásnak, valamint a gazdasági és társadalmi struktúrák, ill. folyamatok fenntartásának elengedhetetlen feltétele a globális környezeti hatásokkal, különösen a **klímaváltozás káros hatásaival szembeni ellenálló képesség, ill. adaptációs készség kialakítása és fejlesztése**. A klímaváltozás kockázatainak mérséklését kell, hogy szolgálják mind a megye lakosságának élelmezésében jelentős szerephez jutó mezőgazdasági területeket, mind a lakosság életterét biztosító települési belterületeken végrehajtott komplex **vízgazdálkodási fejlesztések**, valamint a természetes vízrajzi viszonyokhoz közeli vízgazdálkodásra épülő, a táji- és természeti értékek megóvását is szolgáló komplex **tájgazdálkodási programok, fejlesztések**.

A területfejlesztési koncepcióban célként került megfogalmazásra a lakosság környezet egészségügyi feltételeinek javítása érdekében a **környezetvédelmi kommunális infrastrukturális ellátottság minél teljesebb körű biztosítása**, amely egyben elősegíti a megye településein a környezet-, és élelmiszer-biztonság növelését, a természeti értékek megőrzését, valamint a környezeti elemek szennyezettségének csökkentését. A hulladékgazdálkodási rendszerek, valamint a hulladékfeldolgozás termékpályáinak további fejlesztése a természeti- és táji értékek megóvása, valamint a környezeti elemek szennyezésének mérséklése mellett jelentős mértékben hozzájárul a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás feltételeinek javításához. A másodnyersanyagok gazdasági termelő folyamatokban történő újrahasznosítási arányának növelése mellett a természeti erőforrások fenntartható, takarékos hasznosításának másik kiemelt területe a megye fenntartható energiamixében **a helyben gazdaságosan hasznosítható mértékben jelen levő** megújuló **energiaforrásoknak a jelenleginél szélesebb körű alkalmazása** a megújuló energiaforrás potenciál jó hatékonyságú hasznosítását biztosító technológiák elterjesztésével.

3.5.2 A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása

5.1. intézkedés: A szélsőséges vízgazdálkodási viszonyok kialakulásának megelőzését, káros hatásainak mérséklését szolgáló komplex vízgazdálkodási és azokhoz kapcsolódóan zöldfelület gazdálkodási fejlesztések támogatása figyelembe véve a Natura2000 területekre gyakorolt káros hatások minimalizálását, azok fenntartható használatának biztosítását

Az **intézkedés célja** a globális klímaváltozás következményeként egyre gyakoribbá váló és egyre nagyobb területet érintő szélsőséges vízgazdálkodási viszonyok kockázatainak mérséklése érdekében komplex térségi szemléletű vízgazdálkodási rendszerek kiépítésének, fejlesztésének elősegítése. A komplex térségi vízgazdálkodás megvalósítása során a vízkormányzás, vízviszatarítás és vízpótlás rendszereinek fejlesztése mellett kiemelt szerepet kell, hogy kapjon a vízgyűjtő területeken a fenntartható zöldfelület gazdálkodás, a természetes és természetközeli felszínborítottság megőrzése, növelése, a Natura2000 területekre gyakorolt káros hatások minimalizálása, e területek fenntartható használatának biztosítása.

Az öntözési gazdálkodáshoz kapcsolódó egyéb fejlesztéseket az I. prioritás 1.1. intézkedése tartalmazza.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- A települések lakosságát, az épített vagyoni értékeket, a természeti értékeket, NATURA 2000 területeket, valamint a mező- és erdőgazdálkodást veszélyeztető vízfolyások és víztestek vízkár elhárítási fejlesztései. Ennek keretében árvízvédelmi töltések lokális fejlesztése, rekonstrukciója, kül- és belterületen áthúzódó vízfolyások és csatornák, valamint az elvezetett csapadékvizeket befogadó vízfolyások és belvízelvezető csatornák komplex fejlesztése.
- Tisztán vízkár elhárítási, valamint vízkár elhárítási és mezőgazdasági öntözés együttes hasznosítási céljára létrehozott tározók, árvízi tározók építése, fejlesztése, rekonstrukciója. Ennek keretében tározó, záportározó, árvízcsúcs csökkentő tározó építése, fejlesztése.
- A települések, valamint a mezőgazdasági területek védelmét szolgáló csapadék- és belvízelvezető csatornahálózat fejlesztése, rekonstrukciója. Ennek keretében támogatható elválasztott rendszerű csapadék-, ill. belvíz vízelvezető csatornahálózat kiépítése, felújítása, fejlesztése, a településeket védő övások-rendszer, szűrőmezők, valamint a vízviszatarítást szolgáló műszaki és mérnökbíológiai fejlesztések megvalósítása.
- A vízviszatarítást, valamint a heves csapadékesemények jelentette talajerózió kockázatának csökkentését szolgáló zöldfelület gazdálkodási beavatkozások.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: a megye hegy- és dombvidéki területein, valamint a mély fekvésű, ár- és/vagy belvízelöntéssel veszélyeztetett térségeiben.

5.2. intézkedés: A klímabarát építészeti-műszaki és településtervezési megoldások elterjesztését és a zöldfelületi rendszert szolgáló fejlesztések támogatása

Az **intézkedés célja** a hogy a közös európai uniós célokhoz illeszkedve helyi-települési szinten is klímasemleges beavatkozásokkal kerüljön a helyi gazdaság fejlesztésre sor. Ennek keretében különösen fontos, hogy valamennyi beavatkozás szintjén nemcsak karbonsemleges és megújuló energetikai alapon történjen a létrejövő infrastruktúrák működtetése, hanem már a tervezés szintjén is a lehető legkisebb beavatkozással, a legkisebb ökológiai lábnyommal rendelkező megvalósítási módok, beruházások kerüljenek elsősorban megvalósításra. Az intézkedés keretében kiemelt cél, hogy a megye valamennyi beruházása-fejlesztése esetében bevezetésre kerüljön a teljes beruházásra és a teljes élettartamra vonatkozó környezeti terhelés számítás módszertana, amely az egyes fejlesztési lehetőségek és funkciók közötti alternatívák kiválasztása és a döntések meghozatala szempontjából mérvadó szempontként kerül érvényesítésre.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Megyei klímabarát és klímasemleges tervezést- és fejlesztést támogató irányelv kidolgozása és bevezetése.
- „Karbonsemleges Baranya” zöld-energetikai fejlesztési program megvalósítása.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye teljes területe.

5.3. intézkedés: A megye táji- és természeti értékeinek hosszú távú megőrzését, komplex kezelését, valamint a fennálló tájhasználati konfliktusok mérséklését szolgáló beavatkozások, programok megvalósítása

Az **intézkedés célja** a természeti környezet stratégiai szemléletű védelmének megvalósítása az emberi tevékenységből eredő folyamatok természeti és táji értékeket veszélyeztető hatásainak csökkentésével, a tájhasználatokból eredő konfliktusok mérséklésével. Az intézkedés kiemelt célja az élővilág, a talajok és a termőföld, valamint a felszíni- és felszín alatti vízbázisok védelmének, hosszú távú megőrzésének és fenntartható hasznosításának komplex szemléletű biztosítása, a degradált élőhelyek rehabilitációja és revitalizációja, a biodiverzitás és ezzel az ökológiai rendszerek stabilitásának növelése.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Vizes élőhelyek komplex szemléletű rehabilitációja. Ennek keretében különösen a vízfolyások, árterek, holtágak revitalizációja, természetes vízjárási, vízgazdálkodási viszonyainak helyreállítása, a természetes fauna és flóra visszatelepítése.
- A természeti és táji értékek megőrzését segítő természetközeli tájgazdálkodási formák elterjedésének elősegítését szolgáló fejlesztések megvalósítása (pl. ártéri gyümölcsészet, természetközeli rétgazdálkodás, botoló füzesek).

- Természet- és tájvédelmi célú szemléletformáló programok, kampányok lebonyolítása és az ahhoz szükséges infrastrukturális háttér kialakítása.
- Tájsebek komplex rehabilitációs programjainak megvalósítása, szennyezett területek kármentesítése.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**:

Az intézkedés keretében tervezett természet- és tájvédelmi célú tevékenységeket elsősorban a megye természeti értékekben gazdagabb, intenzív tájhasználattal kevésbé érintett területein, így elsősorban a Dráva-völgye és az Ormánság, a Dél-Zselic, valamint a Mecsek térségében, valamint a megyében található védett természeti területeken és a Natura2000 területeken javasolt koncentrálni.

5.4. intézkedés: A lakosság klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra való felkészítését, valamint a klíma- és környezettudatosság általános erősítését szolgáló programok, akciók támogatása

Az **intézkedés célja** a klímaváltozás káros hatásaival szembeni ellenálló képesség, ill. adaptációs készség kialakítása a települések lakossága körében a klímatudatos életviteli technikák elterjesztésével, valamint a települések mikroklimatikus szélsőségeinek enyhítése építészeti-műszaki és településrendezési eszközök integrált alkalmazásával.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- A klíma- és környezettudatosság általános erősítését szolgáló programok, akciók megvalósítása.
- A klímabarát építészeti-műszaki és településtervezési megoldások alkalmazásának elterjesztését szolgáló fejlesztések megvalósítása. Ennek keretében különösen javasolt a passzív napenergia hasznosítás, árnyékolástechnika, párásítás alkalmazása, továbbá a várostervezés eszközrendszerében a belterületi légmozgások klímatudatos tervezése, szélcsatornák kialakítása.
- A mikroklimát javító települési zöldfelületi rendszerek települési szinten összehangolt fejlesztésének elősegítése, a zöldterületek átgondolt növelése, a zöld infrastruktúra – és ahol az adottságok lehetővé teszik – a kék infrastruktúra mikroklimatikus viszonyok javítását célzó fejlesztése.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye egész területe.

5.5. intézkedés: A környezetvédelmi kommunális infrastrukturális ellátottság javítását szolgáló beruházások támogatása

Az **intézkedés célja** Baranya megye lakossága számára a környezetvédelmi kommunális infrastrukturális ellátottság minél teljesebb körű biztosítása, valamint a meglévő szolgáltatások színvonalának javítása, ezáltal az egészségesebb települési környezet feltételeinek megteremtése. Kiemelt cél azon települések esetében, ahol a korszerű szennyvízkezelés

rendszere még nem, vagy csak részben került kiépítésre (így különösen a megye aprófalvas térségeiben) a településeken képződött nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz gazdaságosan kiépíthető és fenntartható módon történő elvezetésének és kezelésének biztosítása, a szennyvízkezelés hiányosságainak oldása. A lakosság környezet-egészségügyi kockázatainak csökkentése érdekében fontos cél a szolgáltatott ivóvíz minőségének javítása, az ivóvízbázisok biztonságának fokozása.

A hulladékgazdálkodási rendszerek továbbfejlesztése és a hulladékhasznosítási láncok kialakítása is kiemelt célja az intézkedésnek, mivel egyrészt elősegíti a természeti-, táji értékek és erőforrások megőrzését és a környezeti elemek minőségének javítását, és emellett nagymértékben hozzájárulhat a megye stratégiai erőforrásaival való hosszú távú fenntartható gazdálkodás megteremtéséhez is.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- A szolgáltatott közüzemi ivóvíz minőségi paramétereinek javítását szolgáló fejlesztések megvalósítása minden érintett településen a 201/2001 (X.25.) Korm. rendeletben előírt határértékeknek megfelelő minőség biztosítása érdekében, előnyben részesítve a térségi rendszerek kialakítását és kiemelt figyelmet fordítva a reális ivóvízigények és a szükségszerű léptécsökkentés megvalósítására. További kiegészítő cél az üzemelő és a távlati vízbázisok biztonságba helyezése, a közüzemi ivóvízellátást biztosító tárolók és vezetékhálózat rekonstrukciója, mérő- és monitoring rendszer fejlesztése is.
- Felszíni és felszín alatti vízbázisok védelmét, biztonságba helyezését szolgáló fejlesztések megvalósítása.
- A hulladékgazdálkodás már kiépült térségi rendszereire épülve a hulladékokból nyerhető másodnyersanyagok elő-feldolgozását és hasznosítását célzó fejlesztések ösztönzése.
- A települési szilárd hulladékok elkülönített gyűjtési és szállítási rendszerének a térségi hulladékgazdálkodási programokhoz illeszkedő továbbfejlesztése, különösen a térségi hulladékgazdálkodási rendszerek logisztikai rendszereinek, valamint a szelektív gyűjtő-, szállító- és előkezelő rendszerek fejlesztése.
- Korszerű szennyvízelvezetési és tisztítási rendszerek kiépítése, korszerűsítése. Ennek keretében művi szennyvíztisztító telepek és szennyvízelvezető csatornahálózat kiépítése, kisebb településeken a természet közeli szennyvíztisztítási technológiák, valamint az egyedi szennyvízkezelő berendezések alkalmazása javasolt.
- A környezetvédelmi kommunális közszolgáltatások hatékonyságát, azok lakossági igénybevételének elterjedését és helyes alkalmazását segítő szemléletformáló kampányok, akciók szervezése.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: mindhárom terület esetén (ivóvíz, szennyvíz, hulladékgazdálkodás) Baranya megye teljes területe.

5.6. intézkedés: A hulladékgazdálkodás már kiépült térségi rendszereire épülve a hulladékokból nyerhető másodnyersanyagok hasznosítását célzó fejlesztések ösztönzése

Az **intézkedés célja** a helyben keletkező hulladékok energetikai és másodnyersanyagként történő hasznosításának a támogatása, különösen annak ipari termelésbe történő reciklálása által. Az intézkedés keretében a „cleantech” technológiák meghonosítása a cél a Pécsi Tudományegyetem szakmai partnerségével, illetve a megyében jelen lévő, jelenleg is „jó gyakorlatot” mutató vállalkozások bevonásával.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- „Cleantech” megyei egyetemi-ipari kompetencia központ kialakítása, valamennyi érdeklődő szereplő számára nyitottan.
- A helyi közösségek életéhez, a helyi gazdaságok működéséhez illeszkedő, a helyben keletkező hulladékok ipari-, mezőgazdasági hasznosításához kapcsolódó fejlesztések, beruházások támogatása.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye teljes területe.

5.7. intézkedés: A körforgásos gazdaságfilozófiához illeszkedő helyi foglalkoztatási és termelési programok indítása

Az **intézkedés célja** a helyi-térségi közösségekhez kapcsolódó, a helyben lévő erőforrásokhoz illeszkedő, a helyben hozzáférhető nyersanyagokra és tudásokra-tapasztalatokra építő természetközeli (elsősorban agrár-élelmiszeripari és könnyűipari bázisú) helyi gazdaságfejlesztési programok megvalósítása és támogatása. Az intézkedés célja kettős célrendszer mentén fogalmazódik meg: egyrészt a helyi nyersanyagok bázisán helyi érték előállítására alapozva értékteremtő munkát kívánunk biztosítani a helyi lakosság számára, másrészt mindezen tevékenységeket a lehető legkisebb környezeti terhelés mellett, egymáshoz kapcsolódó értékláncokká kívánjuk összefűzni. Az intézkedés kiemelt célja, hogy olyan magas minőségű értékek (elsősorban manufaktúrális élelmiszeripari-gasztroturisztikai, valamint kisipari) kerüljenek előállításra, melyek akár prémium minőségű terméként hazai- és nemzetközi kereskedelmi értékesítési csatornába is be tudnak kerülni, másrészt olyan elsősorban az előállítás folyamatához kapcsolódó bemutatható élményt tudnak jelenteni, melyek akár turisztikai vonzerőként is azonosíthatóvá válnak.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Körforgásos modellre épülő agrár-élelmiszeripari vállalkozások támogatása.
- Hagyományos/tradicionalis szakmákhoz-, mesterségekhez kapcsolódó magas hozzáadott értékű termékek előállításának a támogatása, illetve az előállítás folyamatának látogatók számára történő bemutathatóvá tételének a támogatása.

- Hulladékmentes, ökológiai gazdaságok és termelési módok támogatása, ún. C2C (azaz cradle-to-cradle) szisztémák települési szintű bevezetésének a kiemelt támogatása.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: Baranya megye vidéki térségei.

5.8. intézkedés: A helyben gazdaságosan hasznosítható mértékben jelen levő – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott energiatermelés- és ellátás létesítményeinek és rendszereinek kiépítése

Az **intézkedés célja** a helyben elérhető és a jelenlegi technikai és technológiai feltételek mellett gazdaságosan hasznosítható – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználási arányának növelését szolgáló, a táj terhelhetőségét és az ökológiai korlátokat, valamint a környezetvédelmi szempontokat is figyelembe vevő, a lehetőségek szerint integrált közösségi szintű energiatermelési- és ellátási rendszerek keretében történő növelése. A térségi szintű energiaellátás hatékonyságának további növelése érdekében cél a települések épületállományának energiahatékonysági javítását, valamint az energiatakarékosságot szolgáló fejlesztések megvalósítása.

Az **intézkedés további célja** a megyei területfejlesztési program stratégiai célrendszerében megfogalmazottakkal összhangban a megye saját belső erőforrásain alapuló gazdaságfejlesztés erősítése a helyi energiatermelés és elosztás alrendszerében, amely a környezetvédelmi célok elérése mellett hozzájárul a megye hátrányos helyzetű társadalmi rétegeinek és térségeinek felzárkóztatásához.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Helyi szinten elérhető – elsősorban megújuló – energiaforrásokat felhasználó energiatermelő berendezések telepítése. Ennek keretében: napkollektorok, napelemek, szélgenerátorok, vízerőművek, geotermikus- és földhő energiát hasznosító energiatermelő berendezések, biomassa, valamint biogáz alapú tüzelőberendezések és CHP üzemű berendezések, vagy ezek kombinációja alkotta kiserőművek, ill. háztartási méretű kiserőművek.
- A helyben termelt energia felhasználók felé történő eljuttatását szolgáló lokális (épületgyűttes) és közösségi (település, településcsoport) léptékű távhő- és villamos energiátovábbító/elosztó hálózatok kiépítése, fejlesztése.
- Intézmények épületgépészeti rendszerének energetikai célú korszerűsítése. (Pl. kazán cseréje kondenzációs kazánra és a szabályozás kialakítása, a hőleadók cseréje, a melegvizes rendszer felújítása, a csövek hőszigetelése, világításkorszerűsítés és szabályozás, lámpatestek cseréje, légtechnikai rendszer kiépítése).
- Intézmények épülethéj energiavesztésének csökkentését szolgáló fejlesztések (pl. épületek homlokzatának, padlás- és pincefödemeinek utólagos hőszigetelése, a nyílászárók cseréje és egyúttal a külső árnyékolás megoldása).

- Önkormányzatok Fenntartható Energia Akcióprogramjainak (SEAP) elkészítése, és az abban foglaltak alkalmazása.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: a megye teljes területén javasolt.

3.5.3 A prioritás kapcsolódása a stratégiai célrendszerhez, valamint az Európai Unió szakpolitikai célkitűzéseikhez

A prioritás intézkedései	EU2021-27 szakpolitikai célkitűzés	TFP átfogó cél	TFP stratégiai cél
5.1.: A szélsőséges vízgazdálkodási viszonyok kialakulásának megelőzését, káros hatásainak mérséklését szolgáló komplex vízgazdálkodási és azokhoz kapcsolódóan zöldfelület gazdálkodási fejlesztések támogatása figyelembe véve a Natura2000 területekre gyakorolt káros hatások minimalizálását, azok fenntartható használatának biztosítását	(2) Zöldebb, karbonmentes Európa	III: Környezet- és energiatudatos megye	5. Stratégiai erőforrások fenntartható használata
5.2.: A klímabarát építészeti-műszaki és településtervezési megoldások elterjesztését és a zöldfelületi rendszert szolgáló fejlesztések támogatása	(2) Zöldebb, karbonmentes Európa	III: Környezet- és energiatudatos megye	5. Stratégiai erőforrások fenntartható használata
5.3.: A megye táji- és természeti értékeinek hosszú távú megőrzését, komplex kezelését, valamint a fennálló tájhasználati konfliktusok mérséklését szolgáló beavatkozások, programok megvalósítása	(2) Zöldebb, karbonmentes Európa	III: Környezet- és energiatudatos megye	5. Stratégiai erőforrások fenntartható használata
5.4.: A lakosság klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra való felkészítését, valamint a klíma- és környezettudatosság általános erősítését szolgáló programok, akciók támogatása	(2) Zöldebb, karbonmentes Európa	III: Környezet- és energiatudatos megye	5. Stratégiai erőforrások fenntartható használata
5.5.: A környezetvédelmi kommunális infrastrukturális ellátottság javítását szolgáló beruházások támogatása	(2) Zöldebb, karbonmentes Európa	III: Környezet- és energiatudatos megye	5. Stratégiai erőforrások fenntartható használata
5.6.: A hulladékgazdálkodás már kiépült térségi rendszereire épülve a hulladékokból nyerhető	(2) Zöldebb, karbonmentes Európa	III: Környezet- és energiatudatos megye	5. Stratégiai erőforrások fenntartható használata

<i>másodnyersanyagok hasznosítását célzó fejlesztések ösztönzése</i>			
<i>5.7.: A körforgásos gazdaságfilozófiához illeszkedő helyi foglalkoztatási és termelési programok indítása</i>	(2) Zöldebb, karbonmentes Európa	III: Környezet- és energiatudatos megye	1. Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása 5. Stratégiai erőforrások fenntartható használata
<i>5.8.: A helyben gazdaságosan hasznosítható mértékben jelen levő – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott energiatermelés- és ellátás létesítményeinek és rendszereinek kiépítése</i>	(2) Zöldebb, karbonmentes Európa	III: Környezet- és energiatudatos megye	1. Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása 5. Stratégiai erőforrások fenntartható használata

3.5.4 Számszerűsített mutatók, eredményességi kritériumok

Indikátor neve	Indikátor típusa	Kapcsolódó intézkedés
Ár- bel- és csapadék vízvédelmi fejlesztések által érintett (megvédett) lakosság száma Baranya megyében (fő)	Eredmény	5.1. A szélsőséges vízgazdálkodási viszonyok kialakulásának megelőzését, káros hatásainak mérséklését szolgáló komplex vízgazdálkodási és azokhoz kapcsolódóan zöldfelület gazdálkodási fejlesztések támogatása figyelembe véve a Natura2000 területekre gyakorolt káros hatások minimalizálását, azok fenntartható használatának biztosítását
Élőhely rehabilitációs fejlesztésekkel érintett terület nagysága	Eredmény	5.3. A megye táji- és természeti értékeinek hosszú távú megőrzését, komplex kezelését, valamint a fennálló tájhasználati konfliktusok mérséklését szolgáló beavatkozások, programok megvalósítása
A fejlesztések eredményeként létrehozott és megújított zöldfelületek nagysága	Eredmény	5.4. A lakosság klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra való felkészítését, valamint a klíma- és környezettudatosság általános erősítését szolgáló programok, akciók támogatása
Az újrafeldolgozással hasznosított hulladékok arányának növekedése Baranya megyében (%)	Eredmény	5.5. A környezetvédelmi kommunális infrastrukturális ellátottság javítását szolgáló beruházások támogatása
Új beépített megújuló energia kapacitás (villamos energia) (MW)	Eredmény	5.8. A helyben gazdaságosan hasznosítható mértékben jelen levő – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott energiatermelés- és ellátás létesítményeinek és rendszereinek kiépítése
Új beépített megújuló energia kapacitás (hőenergia) (MW)	Eredmény	5.8. A helyben gazdaságosan hasznosítható mértékben jelen levő – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott energiatermelés- és ellátás létesítményeinek és rendszereinek kiépítése
A közintézmények elsődleges energiafogyasztásának csökkenése (kWh/év)	Eredmény	5.8. A helyben gazdaságosan hasznosítható mértékben jelen levő – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott energiatermelés- és ellátás létesítményeinek és rendszereinek kiépítése

3.5.5 A megvalósítás lehetséges szereplői, közreműködői

A prioritás intézkedései	Kedvezményezettek	További közreműködők
5.1. A szélsőséges vízgazdálkodási viszonyok kialakulásának megelőzését, káros hatásainak mérséklését szolgáló komplex vízgazdálkodási és azokhoz kapcsolódóan zöldfelület gazdálkodási fejlesztések támogatása figyelembe véve a Natura2000 területekre gyakorolt káros hatások minimalizálását, azok fenntartható használatának biztosítását	- települési önkormányzatok; - települési önkormányzatok társulásai; - területileg illetékes VIZIG; - Vízgazdálkodási társulatok; - Nemzeti Park Igazgatóságok.	- Baranya Megyei Önkormányzat; - szakirányú kutatási területen aktív egyetemek, azok kutatóbázisai; - egyéb, a tématerülettel foglalkozó kutatóhelyek.
5.2.: A klímabarát építészeti-műszaki és településtervezési megoldások elterjesztését és a zöldfelületi rendszert szolgáló fejlesztések támogatása	- települések építésügyi/műszaki főosztályai	- Baranya Megyei Önkormányzat; - Megyei Építész Kamara; - PTE Műszaki és Informatikai Kar
5.3. A megye táji- és természeti értékeinek hosszú távú megőrzését, komplex kezelését, valamint a fennálló tájhasználati konfliktusok mérséklését szolgáló beavatkozások, programok megvalósítása	- Nemzeti Park Igazgatóságok; - Baranya megyében székhellyel, vagy telephellyel rendelkező agrár- és erdészeti vállalkozások, őstermelők; - települési önkormányzatok.	- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara megyei szervezete; - szakirányú kutatási területen aktív egyetemek, azok kutatóbázisai; - egyéb, a tématerülettel foglalkozó kutatóhelyek; - környezet- és természetvédelmi civil szervezetek.
5.4. A lakosság klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra való felkészítését, valamint a klíma- és környezettudatosság általános erősítését szolgáló programok, akciók támogatása	- települési önkormányzatok; - környezet- és természetvédelmi civil szervezetek.	- Baranya Megyei Önkormányzat; - Megyei Építész Kamara; - megyei, ill. regionális energiaügynökségek.
5.5. A környezetvédelmi kommunális infrastrukturális ellátottság javítását szolgáló beruházások támogatása	- települési önkormányzatok; - kommunális közszolgáltatást nyújtó szervezetek; - térségi hulladékgazdálkodási társulások; - hulladékkezeléssel foglalkozó integrátor szervezetek; - Baranya megyében székhellyel, vagy telephellyel rendelkező, ill. betelepülő vállalkozások	- Baranya Megyei Önkormányzat; - környezet- és természetvédelmi civil szervezetek; - Vízügyi Igazgatóság; - szakirányú kutatási területen aktív egyetemek, azok kutatóbázisai; - egyéb, a tématerülettel foglalkozó kutatóhelyek.
5.6.: A hulladékgazdálkodás már kiépült térségi rendszereire épülve a hulladékokból nyerhető másodnyersanyagok	- települési önkormányzatok; - kommunális közszolgáltatást nyújtó szervezetek; - térségi hulladékgazdálkodási társulások;	- Baranya Megyei Önkormányzat; - környezet- és természetvédelmi civil szervezetek; - egyéb, a tématerülettel foglalkozó kutatóhelyek.

<i>hasznosítását célzó fejlesztések ösztönzése</i>	- hulladékkezeléssel foglalkozó integrátor szervezetek	
<i>5.7.: A körforgásos gazdaságfilozófiához illeszkedő helyi foglalkoztatási és termelési programok indítása</i>	- települési önkormányzatok; - települési önkormányzatok társulásai;	- Baranya Megyei Önkormányzat; - szakirányú kutatási területen aktív egyetemek, azok kutatóbázisai; - egyéb, a téma területtel foglalkozó kutatóhelyek.
<i>5.8. A helyben gazdaságosan hasznosítható mértékben jelen levő – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott energiatermelés- és ellátás létesítményeinek és rendszereinek kiépítése</i>	- települési önkormányzatok; - települési önkormányzatok társulásai; - megújuló energiaforrásból termelő erőművek (villamos és fűtőművek); - megyei, ill. regionális energiaügynökségek.	- Baranya Megyei Önkormányzat; - szakirányú kutatási területen aktív egyetemek, azok kutatóbázisai; - egyéb, a téma területtel foglalkozó kutatóhelyek; - környezet- és természetvédelmi civil szervezetek.

3.5.6 A lehetséges támogatási forrásokat biztosító Operatív Programokhoz való kapcsolódási pontok kijelölése

A prioritás keretében tervezett intézkedések megvalósításához várhatóan az alábbi Operatív Programok keretében nyújtott támogatási források vehetők igénybe:

A prioritás intézkedései	VMOP kapcsolódás	Egyéb OP kapcsolódás
<i>5.1.: A szélsőséges vízgazdálkodási viszonyok kialakulásának megelőzését, káros hatásainak mérséklését szolgáló komplex vízgazdálkodási és azokhoz kapcsolódóan zöldfelület gazdálkodási fejlesztések támogatása figyelembe véve a Natura2000 területekre gyakorolt káros hatások minimalizálását, azok fenntartható használatának biztosítását</i>	1. Versenyképes megye	ZIKOP
<i>5.2.: A klímabarát építészeti-műszaki és településtervezési megoldások elterjesztését és a zöldfelületi rendszert szolgáló fejlesztések támogatása</i>	1. Versenyképes megye	ZIKOP
<i>5.3.: A megye táji- és természeti értékeinek hosszú távú megőrzését, komplex kezelését, valamint a fennálló tájhasználati konfliktusok mérséklését szolgáló beavatkozások, programok megvalósítása</i>	1. Versenyképes megye 2. Térségfejlesztés	ZIKOP
<i>5.4.: A lakosság klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra való felkészítését, valamint a klíma- és környezettudatosság általános</i>	1. Versenyképes megye 2. Térségfejlesztés	ZIKOP

<i>erősítését szolgáló programok, akciók támogatása</i>		
<i>5.5.: A környezetvédelmi kommunális infrastrukturális ellátottság javítását szolgáló beruházások támogatása</i>	1. Versenyképes megye	ZIKOP
<i>5.6.: A hulladékgazdálkodás már kiépült térségi rendszereire épülve a hulladékokból nyerhető másodnyersanyagok hasznosítását célzó fejlesztések ösztönzése</i>	1. Versenyképes megye	ZIKOP
<i>5.7.: A körforgásos gazdaságfilozófiához illeszkedő helyi foglalkoztatási és termelési programok indítása</i>	1. Versenyképes megye	ZIKOP
<i>5.8.: A helyben gazdaságosan hasznosítható mértékben jelen levő – elsősorban megújuló – energiaforrások felhasználására alapozott energiatermelés- és ellátás létesítményeinek és rendszereinek kiépítése</i>	1. Versenyképes megye	ZIKOP

3.6 VI. prioritás: Az elérhetőség javítása, fenntartható közlekedési rendszerek létrehozásának előmozdítása

3.6.1 A prioritás szakmai tartalmának összefoglaló bemutatása és a prioritáshoz kapcsolódó elérendő célok részletes meghatározása

A megye egyes területi szintjein mutakozó külső és belső közlekedési kapcsolati hiányok, vagy a meglévő kapcsolatok nem megfelelő minősége azt is eredményezi, hogy a térség gazdasági értelemben vett kapcsolatrendszer csak nehezen képes fenntartani környezetével. A probléma jól érzékelhető a megye (megyeszékhely) és nemzetközi környezete, illetve a térségi központok és vonzáskörzetük szintjén egyaránt. Persze nem kizárólag az infrastruktúra hiánya vagy állapota áll a megye gazdasági fejlődésének útjában, hanem a lakosság, és különösen a hátrányos helyzetű térségekben élők alacsony fokú mobilitási hajlandósága is. A megye nemzetközi értelemben vett versenyképességének növelése, területi hátrányok mérséklése, azaz a hátrányos helyzetű térségek gazdasági és annak nyomán társadalmi felzárkóztatása elképzelhetetlen a közlekedés gazdasági fókuszú fejlesztése nélkül.

A nemzetközi és országos, valamint a térségi elérhetőség javításával az egyes területi szintek (település, város és vonzáskörzete, térség) képessé válnak kiaknázni gazdasági potenciáljukat és erősíteni versenyképességüket. A munkaerő mobilitásának fokozása, a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés érdekében elsősorban a megye zártságának oldása, másodsorban a funkcionális (vagyis foglalkoztatási és szolgáltató) térségi vonzásközpontok kisebb településekről való elérhetőségének a javítása a cél. A térségi kapcsolati hiányok felszámolásának, a térségi jelentőségű úthálózat korszerűsítésének minden esetben a helyi gazdasági élet meghatározó szereplőinek hálózatokhoz történő csatlakozását, illetve a közforgalmú közlekedés hatékonyságának növelését kell szolgálnia.

Az elérhetőség javítását és az élhető környezet kialakítását egyaránt figyelembe venni képes fenntartható települési mobilitás megvalósulása érdekében cél továbbá az egyéni autós közlekedés térnyerésének visszaszorítása, a közösségi és alternatív közlekedési módokat (kerékpáros és gyalogos közlekedés) választók számának növelése. Ennek eredményeképpen enyhül a városi közlekedés zsúfoltsága (a városi terek nagyobb arányban válnak használhatóvá a lakosság számára), és párhuzamosan csökken a környezetszennyezés és az energiafogyasztás is.

3.6.2 A prioritás keretében tervezett intézkedések bemutatása

6.1. intézkedés: A megye nemzetközi elérhetőségét biztosító közúti-, vasúti- és vízi közlekedési infrastruktúra fejlesztése

Az **intézkedés célja** Baranya megye nemzetközi, illetve országos viszonylatban mért gyors és biztonságos elérhetőségének a megteremtése, ezen keresztül a megye gazdasági szereplői versenyképességének javítása és nemzetközi szerepvállalásának fokozása. A közlekedési lehetőségek bővítésével, a mobilitás növelésével és az eljutási idő csökkenésével közvetett célként jelenik meg a megyei foglalkoztatás növelése.

Elsődleges szempont a TEN-T (törzs- és) átfogó hálózatok még el nem készült elemeinek kiépítése, a már meglévő szakaszok szűk kapacitásainak kiváltása közúton és vasúton egyaránt. Az intézkedés keretében javasolt továbbá a TEN-T hálózatok részét nem képező, de azokhoz kapcsolódó gyorsforgalmi- és főúti közúti fejlesztések megvalósítása, különösen az országhatár elérhetőségét segítő és a megye legelmaradottabb térségeit feltáró beavatkozások vonatkozásában. Ehhez kapcsolódóan cél a magyar-horvát (állam)határ átjárhatóságának javítása, a határátkelési lehetőségek számának a növelése.

Cél továbbá a dunai hajózás előmozdítása, az áruszállítás magasabb színvonalú logisztikai kiszolgálását biztosító vízi közlekedési infrastruktúra elemek (áruforgalmat bonyolító kikötők), illetve a légi közlekedés, a repülőtéri infrastruktúra fejlesztése.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- TEN-T közúti átfogó hálózat fejlesztése, gyorsforgalmi utak építése, bővítése, közúti közlekedésbiztonsági fejlesztések.
- A régióon belüli kapcsolatok erősítése, kiemelten a Pécs-Szigetvár-Kaposvár tengely fejlesztése.
- TEN-T vasúti átfogó hálózat fejlesztése, korszerűsítése, szűk keresztmetszetek felszámolása, interoperabilitás javítása, állomás korszerűsítések (P+R, B+R), utas tájékoztatás.
- TEN-T hálózatokhoz kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése, az országhatár elérhetőségét javító, az elmaradott térségeket feltáró gyorsforgalmi- és főutak építése, korszerűsítése.
- Határon átnyúló közlekedési infrastruktúra fejlesztése, a határhoz vezető és azt keresztező utak felújítása vagy építése.
- Kikötői alpinfrastruktúra fejlesztése, kikötői külső és belső közlekedési infrastruktúra fejlesztése, korszerűsítés, eszközbeszerzés. Repülőtéri infrastruktúra utas- és cargo forgalmi célú fejlesztése, a repülőtér nemzetközi forgalomba történő bekapcsolását célzó intézkedések megvalósítása (menetrend szerinti forgalom fejlesztése, állandó desztinációk nyitása stb.)

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz:**

Az intézkedés a megyét érintő gyorsforgalmi- és főúti közúti hálózatot, valamint az országos vasúti törzshálózat megyei elemeit célozza. Az intézkedés a TEN-T átfogó hálózat még el nem készült elemeire és a szűk keresztmetszetekre koncentrál. Ebből adódóan megjelenik a hátrányos helyzetű és a határ menti térségeket érintő fókuszáltság.

6.2. intézkedés: A térségi elérhetőséget – a térszerkezeti szempontból jelentős városhálózati elemek elérhetőségét – javító, elsősorban közúti infrastruktúra fejlesztése

Az **intézkedés célja** a térségi foglalkoztatási és szolgáltató központok, illetve a nehezen megközelíthető, jellemzően hátrányos helyzetű területi egységek, települések (különösen a zsáktelepülések) elérhetőségének a javítása, a munkahelyek és szolgáltatások könnyebb elérésének a megteremtése. Konkrétan a megye egyes térségeit összekötő és feltáró mellékutak fejlesztése, azok műszaki állapotának és közlekedés-biztonsági helyzetének magasabb szolgáltatási szintre emelése. A közeledési kapcsolatok minőségének a javulása, az elérési idő csökkenése ez esetben is a mobilitás fokozódását és így közvetve az egyes térségek foglalkoztatásának növelését eredményezi.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek:**

- Mellékutak burkolatának és alépítményeinek felújítása, útburkolatának szélesítése, korszerűsítése,
- új (zsáktelepülés jelleg megszüntetését célzó) összekötő- vagy (jelentős átkelési szakaszokkal érintett településeket) elkerülő utak építése,
- közlekedésbiztonság növelését szolgáló elemek építése és felújítása.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz:**

Az intézkedés a megye térségi, illetve hálózati jelentőségű mellékútjait érinti, fókuszában a térszerkezeti szempontból jelentős városhálózati elemek (elsősorban járásközpontok) és a hátrányos helyzetű vidéki térségek, azok zsáktelepülései állnak.

6.3. intézkedés: A közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek és szolgáltatási színvonalának javítása

Az **intézkedés célja** a városok elérhetőségének és átjárhatóságának javítása, az egyéni autós közlekedés térnyerésének visszaszorítása a közösségi közlekedés versenyképességének, vonzerejének növelésével. Ennek érdekében a jelenleg közösségi közlekedést választó utasok számának megtartása, hosszú távon az utasszám-növekedés. Konkrét cél: a lakóterületeket a munkahelyekkel, valamint a mindennapi szolgáltatások, kereskedelem, ügyintézés stb.

helyszíneivel összekapcsoló hatékony közösségi közlekedés kialakítása, a szolgáltatási színvonal javítása, az ehhez szükséges infrastrukturális feltételek biztosítása.

Az intézkedés eredményeképpen enyhül a városi közlekedés zsúfoltsága, a városi terek vonzóbbá, élhetőbbé válnak – amellyel együtt számos pozitív társadalmi és közösségi hatás is elérhetővé válik. Mindeközben csökken a környezetszennyezés (káros anyag-, üvegházgáz-kibocsátás, zaj-, por- és látványszennyeződés) és az energiafogyasztás (erőforrás-hatékony közlekedés).

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Intermodális csomópontok kialakítása,
- utasforgalmi létesítmények (autóbusz-pályaudvarok és egyéb kiszolgáló épületek) és forgalmi pálya fejlesztése, korszerűsítése,
- P+R és B+R parkolók kialakítása,
- forgalomirányítás, forgalomszervezés és utastájékoztatás javítása,
- járműbeszerzés,
- közösségi közlekedést kiegészítő kerékpáros közösségi közlekedési rendszer (KKKR) kiépítése,
- közlekedési szövetség létrehozása (menetrendek összehangolása, egységes/közös tarifarendszer bevezetése stb.).

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**: a megye városi ranggal rendelkező települései, elsősorban Pécs M.J.V. és a járásközpontok önkormányzatai képesek a fejlesztéseket megvalósítani, a fejlesztés jellegéből adódóan a beavatkozási terület azonban kiterjed a városok vonzáskörzetébe tartozó településekre is. A szolgáltatási színvonal javulása tehát a megye hátrányos helyzetű térségeiben is érzékelteti magát.

6.4. intézkedés: A hivatásforgalmú kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek javítása

Az **intézkedés célja** ez esetben is az egyéni autós közlekedés térnyerésének visszaszorítása, és ezzel párhuzamosan az alternatív közlekedési módokat, a kerékpáros (és közvetve a gyalogos) közlekedést választók számának növelése a megye lakosságának körében. Konkrét cél: a lakóterületeket a munkahelyekkel, valamint a mindennapi szolgáltatások, kereskedelem, ügyintézés stb. helyszíneivel összekapcsoló, közvetlen összeköttetést biztosító, kényelmes és biztonságos közlekedési célú kerékpáros útvonalhálózatok kialakítása, illetve a kerékpározás népszerűsítése.

Jelen intézkedés – akárcsak a közösségi közlekedés fejlesztése – hozzájárul a városi közlekedés zsúfoltságának csökkenéséhez, a városi terek vonzóbbá és élhetőbbé tételéhez. A pozitív

társadalmi hatások különösen az egészségi állapot javulásában mutatkoznak meg. Az intézkedés egyaránt jelentős szerepet játszik a városok levegőminőségének javulásában, csökkenti a környezetszennyezést és az energiafogyasztást.

Az intézkedés céljainak elérését segítő **tevékenységek**:

- Településrészi-, települési és településeket összekötő hálózatokat alkotó kerékpárforgalmi létesítmények építése,
- a meglévő úthálózat kerékpáros barát fejlesztése,
- forgalomtechnikai beavatkozások, támaszok kihelyezése, tárolók, B+R parkolók építése, szemléletformálás,
- kiegészítő jelleggel a fenti fejlesztésekhez kapcsolódó gyalogos közlekedés infrastruktúrájának korszerűsítése.

Az intézkedés térségi lehatárolása, **területi fókusz**:

Az intézkedés megvalósítása Baranya megye városi ranggal rendelkező településein, elsősorban Pécs MJV és a járásközpontok területén javasolt. A fejlesztéssel jellegétől függően a beavatkozási terület kiterjedhet a városok vonzáskörzetébe tartozó településekre is (pl. kerékpárforgalmi hálózatok településeket összekötő szakaszai).

3.6.3 A prioritás kapcsolódása a stratégiai célrendszerhez, valamint az Európai Unió szakpolitikai célkitűzéseikhez

A prioritás intézkedései	EU2021-27 szakpolitikai célkitűzés	TFP átfogó cél	TFP stratégiai cél
6.1.: A megye nemzetközi elérhetőségét biztosító közúti-, vasúti- és vízi közlekedési infrastruktúra fejlesztése	(3) Jobban összekapcsolódó Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	7. Nemzetközi növekedési centrummá válás
6.2.: A térségi elérhetőséget – a térszerkezeti szempontból jelentős városhálózati elemek elérhetőségét – javító, elsősorban közúti infrastruktúra fejlesztése	(3) Jobban összekapcsolódó Európa	I. Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása	6. Elérhetőség és mobilitás javítása
6.3.: A közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek és szolgáltatási színvonalának javítása	(3) Jobban összekapcsolódó Európa	III. Környezet- és energiatudatos megye	6. Elérhetőség és mobilitás javítása
6.4.: A hivatásforgalmú kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek javítása	(3) Jobban összekapcsolódó Európa	II. Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom III. Környezet- és energiatudatos megye	6. Elérhetőség és mobilitás javítása

3.6.4 Számszerűsített mutatók, eredményességi kritériumok

Indikátor neve	Indikátor típusa	Kapcsolódó intézkedés
Új közúti határátkelőhelyek száma (db)	Output	6.1. A megye nemzetiközi elérhetőségét biztosító közúti-, vasúti- és vízi közlekedési infrastruktúra fejlesztése
Megyeszékhelyet, járásközpontot és gyorsforgalmi úthálózatot 15/20/30 percen belül elérő lakosság száma (fő)	Eredmény	6.1. A megye nemzetiközi elérhetőségét biztosító közúti-, vasúti- és vízi közlekedési infrastruktúra fejlesztése 6.2. A térségi elérhetőséget – a térszerkezeti szempontból jelentős városhálózati elemek elérhetőségét – javító, elsősorban közúti közlekedési infrastruktúra fejlesztése
Felújított utak hossza (km)	Output	6.2. A térségi elérhetőséget – a térszerkezeti szempontból jelentős városhálózati elemek elérhetőségét – javító, elsősorban közúti közlekedési infrastruktúra fejlesztése
Fő közlekedési eszközként gyalogos, kerékpáros vagy közösségi közlekedési módot választók aránya (%)	Eredmény	6.3. A közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek és szolgáltatási színvonalának javítása 6.4. A hivatásforgalmú kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek javítása

3.6.5 A megvalósítás lehetséges szereplői, közreműködői

A prioritás intézkedései	Kedvezményezettek	További közreműködők
6.1.: A megye nemzetiközi elérhetőségét biztosító közúti-, vasúti- és vízi közlekedési infrastruktúra fejlesztése	- vállalkozások: - NIF Zrt. - MÁV Zrt. - MÁV-START Zrt. - non-profit szervezetek: - Magyar Közút NZrt.	- ITM Közlekedéspolitikai Államtitkárság - Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ (KKK)
6.2.: A térségi elérhetőséget – a térszerkezeti szempontból jelentős városhálózati elemek elérhetőségét – javító, elsősorban közúti infrastruktúra fejlesztése	- vállalkozások: - NIF Zrt. - MÁV Zrt. - MÁV-START Zrt. - non-profit szervezetek: - Magyar Közút NZrt.	- ITM Közlekedéspolitikai Államtitkárság - Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ (KKK)
6.3.: A közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek és szolgáltatási színvonalának javítása	- vállalkozások: - közösségi közlekedés feladatainak ellátására jogosult, közszolgáltatási szerződéssel rendelkező gazdasági társaságok - MÁV Zrt.	- fejlesztéssel közvetve érintett vállalkozások: - NIF Zrt. - Magyar Közút NZrt. - közlekedési szövetség - közösségi közlekedést népszerűsítő civil szervezetek

	- MÁV-START Zrt. - települési önkormányzatok.	
6.4.: A hivatásforgalmú kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek javítása	- települési önkormányzatok	- Baranya Megyei Önkormányzat (BMÖ) mint koordinátor - fejlesztéssel közvetve érintett vállalkozások: - NIF Zrt. - Magyar Közút NZrt. - kerékpáros civil szervezetek

3.6.6 A lehetséges támogatási forrásokat biztosító Operatív Programokhoz való kapcsolódási pontok kijelölése

A prioritás keretében tervezett intézkedések megvalósításához várhatóan az alábbi Operatív Programok keretében nyújtott támogatási források vehetők igénybe:

A prioritás intézkedései	VMOP kapcsolódás	Egyéb OP kapcsolódás
6.1.: A megye nemzetközi elérhetőségét biztosító közúti-, vasúti- és vízi közlekedési infrastruktúra fejlesztése	2. Térségfejlesztés	MIOP
6.2.: A térségi elérhetőséget – a tér szerkezeti szempontból jelentős városhálózati elemek elérhetőségét – javító, elsősorban közúti infrastruktúra fejlesztése	1. Versenyképes megye	MIOP
6.3.: A közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek és szolgáltatási színvonalának javítása	1. Versenyképes megye	MIOP
6.4.: A hivatásforgalmú kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek javítása	1. Versenyképes megye 2. Térségfejlesztés 3. Turizmus, helyi turisztikai fejlesztések	MIOP

4 TERVEZÉSKÍSÉRŐ ELJÁRÁSOK

E fejezet megfelel a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 3. melléklet 2.1.f. pontjának, és egyben lefedi a 2.2.d.f. pontjának tartalmi elemeit.

4.1 A területi (környezeti, társadalmi, gazdasági) hatásvizsgálat eredményei, főbb megállapításai

A hatásvizsgálat során kiemelt figyelmet kapott, hogy a Program összhangban van-e a releváns fejlesztéspolitikai, környezeti, természetvédelmi elvekkel, tervekkel, programokkal és jogszabályokkal. Már a Program alapját képező Konceptió értékelése során megállapításra került, hogy a dokumentum illeszkedik az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozatával 2013 decemberében elfogadott Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiójához (OFTK). Ugyancsak illeszkedik a **2003. évi XXVI. törvény** keretében elfogadott, majd 2018-ban módosított, és az Országgyűlés által a **2018. évi CXXXIX. törvény** keretében véglegesített és 2019. július 16.-tól hatályos **Országos Területrendezési Tervhez (OTrT)**. A Program e téren nem tér el a Konceptiótól, csupán annak intézkedési, illetve támogatható tevékenységi szintig történő lebontását jelenti, így e téren a Konceptió környezeti értékelése során tett alábbi megállapításai itt is relevánsak.

A célrendszer ezen felül több ágazati tervhez is illeszkedik, így:

- a 2019-ben a Nemzeti Versenyképességi Tanács javaslata alapján készült „Program a Versenyképesebb Magyarországért” stratégiához,
- Magyarország 2020. évi Nemzeti Reform Programjához,
- Az Innovációs és Technológiai Minisztérium által összeállított „A magyar vállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030”-hoz,
- A 2017-ben a Magyar Turisztikai Ügynökség által készített Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiához, mely 2030-ig tervez,
- a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024 dokumentumhoz,
- A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiához (2018-2030),
- A Nemzeti Tájstratégiához (2017-2026),
- A Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II. (2011-2020) dokumentumhoz,
- A Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia (2014-2030) programjához.

Az országos programokon túl a lokális stratégiai dokumentumokhoz való illeszkedés is megvizsgálásra került a Konceptióban, ezek a következők:

- Baranya Megye Területrendezési Terve (2020)
- Foglalkoztatási Stratégia és Akcióterv, „Foglalkoztatási Szövetkezés Baranya Felzárkózásáért 2020” (2017)

- Baranya megyei Befektetésösztönzési stratégiai és Akcióterv (2020)
- Baranya Megyei Iparfejlesztési Program, PBKIK (2018)
- Pécs stratégiai dokumentumai: városfejlesztési koncepció 2014-2030 és Integrált Településfejlesztési Stratégia (2014-2020)

A Program környezeti hatásai az egyes prioritások és azok intézkedései mentén kerültek áttekintésre. Feltárára került, mely intézkedésnek van egyértelműen pozitív, illetve negatív hatása egy-egy környezethasználatra. Jellemzésre kerültek e környezeti hatások, végezetül az esetlegesen felmerülő problémák kezelésére javaslat tételre került sor.

Összességében azt mondhatjuk, hogy a Program a vonatkozó jogszabályok alapján az országos területfejlesztési és ágazati politika célrendszereihez illeszkedve, a helyzet feltáró munka eredményeire építve bonja tovább a Koncepcióban meghatározott célrendszert. Az egyes prioritások és intézkedések nem hordoznak magukban újabb, a Koncepció vizsgálata során nem tárgyalt környezeti konfliktust, kockázatot. Az esetleges veszélyek a hatályos környezetvédelmi előírások betartásával kiküszöbölhetők. A Program több területen, így a humánkörnyezet és ökológia, illetve a talaj és a vizek védelme, továbbá a táj- és élőhelyvédelem területén számos pozitív elemet, újszerű, minden tekintetben példaértékű megoldást nyújt. E téren nem is annyira az egyes intézkedések hatásai kérdésesek, hanem - amint azt a Koncepció környezeti értékelésénél megfogalmaztuk - a jelenleg uralkodó projektszemléletű társadalmi-gazdasági fejlesztési doktrína miatt az elmaradt hatások, vagy a nem várt mellékhatások lehetnek környezeti szempontból problematikusak, de ezek valószínűségét és lehetséges mértékét ma még szinte lehetetlen megjósolni.

Társadalmi-, gazdasági hatásvizsgálat

Baranya Megye Területfejlesztési Programjának jövőképe, átfogó céljai, specifikus céljai és horizontális céljai is elsősorban gazdasági és társadalmi fejlődésre koncentrálnak, így a Program összességében egyértelműen ezen alrendszerek fejlődését szolgálja. Ezt jól mutatja, hogy a három átfogó célból kettő kifejezetten ennek a két területnek a fejlesztését irányozza elő:

- Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása
- Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom

Mindemellett a stratégiai célok legnagyobb része is ezekre koncentrálnak:

- Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása
- Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése
- A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés
- Társadalmi felzárkózás elősegítése
- Elérhetőség és mobilitás javítása

- Nemzetközi növekedési centrummá válás

A horizontális célok is a hosszú távú gazdasági-társadalmi egyensúly fenntartását szolgálják:

- Minden társadalmi csoport esélyegyenlőségének biztosítása
- Hosszú távú fenntartható növekedés biztosítása a társadalmi, gazdasági és ökológiai szempontokon alapuló egyensúlyra törekedve

A Program területi céljai pedig a valós szerepüknek megfelelően, az egyes területek speciális előnyeire és hátrányaira reagálva irányozzák elő az adott területek gazdasági és társadalmi fejlődését.

Összességében a Program a megye társadalmi és gazdasági helyzetére kedvezően és megfelelően komplex módon reagál a célok kitűzésével, amelyek szem előtt tartása a későbbi Program során biztosíthatja a megye kiegyensúlyozott fejlődését.

4.2 A fejlesztési program készítését alátámasztó projektgyűjtési folyamat bemutatása

A tervezői munka előzményeként a fejlesztési program tervezéséhez kapcsolódó projektgyűjtést megelőzően on-line megyejárás keretein belül előzetes projektigény felmérés történt a városi rangú települések polgármestereivel, fejlesztési szakembereivel 2020 novemberében és decemberében.

A fejlesztési program megalapozásához végzett projektgyűjtés egyik legfontosabb felülete a Baranya Megyei Önkormányzat által üzemeltetett <http://www.baranya.hu/fejlesztes-feltoltes> oldal volt. A felületen keresztül lehetősége volt a megye önkormányzatainak, gazdasági szereplőinek és civilszervezeteinek, hogy eljuttassák fejlesztési elképzeléseiket a megyei önkormányzat, valamint közvetetten a tervezést végző szakértői konzorcium felé.

A vállalkozói projektek gyűjtése a Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara (PBKIK) közreműködésével a PBKIK honlapján⁸ került sor.

A honlap felületén keresztül beérkezett projektjavaslatokat az Önkormányzat a nála generálódott táblázatok formájában átadta a tervezők részére. A szakértői team feladata volt, hogy a projektötleteket rendszerezze, valamint megvizsgálja a különböző operatív programok prioritásaihoz való illeszkedését. A Versenyképes Magyarország Operatív Program esetében az illesztések intézkedési szintre készültek el. A beérkezett javaslatok járási szintre csoportosítva kerültek feldolgozásra, kialakításra kerültek a járási projektlisták.

A program alapján a fentiekben összegyűjtött települési és vállalkozói projektlisták képezik.

⁸ <https://pbkik.hu/2020/12/09/egyeb/kerdoiv-2/>